

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A csattanó.

Budapest, február 27.

(v.) A költségvetési vitának ma eldőlt a csattanója. Széll Kálmán megszólalt, s beszédének tömör gondolatsoraival, hatalmas szárnyalásával, éles logikájával és rhetorikai csillogásával tapsokra ragadta híveinek táborát és lefegyverezte ellenfeleit. Rendkívüli egyéniségének imponáló vonásai talán még soha nem érvényesültek olyan diadalmasan, mint ma. A debattor finom ötletessége, a gazdaságpolitikai kérdések buvárának alaposága és mélyége, az alkotó államművész higgadt észjárása és éleslátása, az élő szó szuverén urának lelki lendülete: mindezt a legnemesebb összhanggá csendült össze a miniszterelnök mai beszédében. Hatása nagy volt a Házban s maradandó lesz a közvéleményben. Mert nem a maga igazait védelmezte, hanem az ország igazságát. S megvédte a nemzet ideáljaira vetett hit bensőségével, a tudás komolyságával s a férfiaság erejével és bátorságával. Egyetemes lesz tehát a hatása, mert megtalálta az utat a szívekhez, az elmékhez és a jellemekhez egyaránt.

A beszéd első része a gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozott. A vitát ismét arra az új területre helyezte, amelyet ő jelölt ki először s amelyre ő előtte magyar kormány ilyen határozottsággal sohasem mert állni. Akkor a kérdés az volt, hogy a vámterületet vagy közös, eddig két orthodoxia állott egymással szemközt. A függetlenségi párt törhetetlenül és bármilyen áron az önálló vámterületet követelte. Törhetetlenül és bármilyen áron követelte ezzel szemben a kormány a vámközösséget. Széll Kálmán a két doktrinér végtől egyformán távol áll. Ő azt mondja, az legyen, ami a nemzetre nézve hasznosabb; ha kapunk olyan kiegyezést, amely nagyrészt meghozza az önálló vámterület előnyeit s elkerülhetővé teszi a gazdasági különválás terhes kockázatait, akkor, de csak

akkor maradjon a vámterület közös; ellenben inkább térjünk át az önálló vámterületre, semhogy olyan kiegyezést vállaljunk, amely nyerstermelésünket sem védi s iparunk fejlesztését is meghiúsítja. Ez az egyetlen okos és helyes álláspont. A cél nem lehet sem az, hogy Marchegg-nél vámsorompók álljanak, sem az, hogy ne álljanak. A cél csakis az lehet, hogy az ország a gazdasági élet minden vonatkozásában boldoguljon. És Széll Kálmán nemcsak dicséretes elfogulatlanságot tanusít e kényes kérdésben, hanem ma ismét megmutatta, hogy óriás arányú tudással mérlegeli a kínálózkodó megoldási módokat. S ha egyfelől az önálló vámterület előnyét éppoly hévvel fejti ki, mintha felesküdt híve volna a különválásnak, másfelől nehéz állásának s felelősségének tudatában kitarja az ország színe előtt a gazdasági önállóságra való áttérés fenyegető kockázatait és elháríthatatlan kárait is. Temérdek meglepő és meggyőző adattal mutatta ki ma, hogy egy védett fogyasztási terület feladása mindenesetre irtóztató kockajáték volna most, küszöbén annak az új korszaknak, mely a kíméletlen gazdasági harcok jegyében indul meg. A miniszterelnök adatai belekapcsolták a hazai nyerstermelését az egyetemes világ gazdaságába; kiderült belőlük kétségtelenül, hogy a közös vámterületen a magyar gabona ára jobb, mint a világpiac bármely pontjának buzarára. Pedig mindaddig a lakosság kelvetlen szájként a nyerstermelésből, nálunk tehát a gabonánál nem csupán egyik tényezője a nép jólétének, hanem annak legfőbb, szinte egyetlen regulátora. Am a közös vámterületen sem mondatunk le a hazai ipar fejlesztéséről, mert elő kell készítenünk azt a jövőt, amely a gazdasági állapot ideálja s amelyben egész nyerstermelésünket saját magunk fogjuk elforgasztani. De ki tagadhatná, hogy ezen a téren is nagyot haladtunk, kivált az utolsó esztendőben? Széll Kálmán mai fejtegetéseiben fontos szerep jutott ama tétel bizonyításának

is, hogy termelésünknek a külföldi fogyasztástól való emancipációjára nézve az iparfejlesztés révén szakadatlan és fáradhatatlan tevékenységet fejtünk ki.

E kérdésekkel kapcsolatban a jövődől vámpolitikai alakulásokról is nyilatkozott Széll Kálmán s e nyilatkozatai élénk figyelmet fognak kelteni a magyar bazaar határain túl is. A nagy garral megindult német vámreform párhuzam nehézségekbe ütközött. Arról ma már alig lehet szó, hogy a német birodalom törvényhozása a szerződések lejártáig elkészültesse új autonóm tarifájával. Nyilván prolongációra kerül tehát a sor. Eddig sem a külföld nekünk nem tett ugyan ilyes javaslatot, sem mi a külföldnek. De a vajudásnak alig lehet más vége. Nekünk sincs tehát mért elsielniünk a magunk autonóm tarifájának nyelbeütését. Mert prolongálni a régi szerződések a régi tarifa alapján is lehet. Széll Kálmán ma elosztott egy tévedést, mely e pontra nézve a sajtóban és kivált az agrárius táborban gyökeret vert. A tévedés az 1899. XXX-ik törvényiük félreértéséből eredt. Az említett törvény elrendeli ugyan az autonóm vámtarifa 1903-ig való átdolgozását, de azt nem mondja ki, hogy ellenkező esetben a viszonyosság felbomlottság tekintendő. Épp az ellenkezője mondatik ki a törvényben, tudniillik az, hogy a vámközösségi állapot a reciprocitás alapján 1907-ig okvetlenül fennmarad. A viszonyossági szankció a törvény csupán arra terjeszti ki, hogy a lejárt időhöz nem kötött szerződések 1907-re felmondassanak, az 1903-ban lejárt szerződések helyett pedig csakis olyanok köthetők, amelyek 1907-en tul terjedő időre nem szólnak. A viszonyossági szankciónak az új tarifához tehát csak annyi a köze, hogy az utóbbinak el kell készülnie, még mielőtt a külföldi államokkal új szerződések kötnek. Amiből világosan következik, hogy a régi szerződések rövid lejáratu meghosszabbításához a magunk új vámtarifájára semmi szük-

TÁRCA.

Balatoni rege.

(Szerző a darabjáról.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Herczeg Ferenc.

Ennek az igénytelen színjátéknak az ötlete egy őszi estén született meg, ama tündéri esték egyikén, aminőt már mindegyikünk átél a Badacsony tővében. Az égboltozat biborszínű, a tó tükre hihetetlen opálszineken vibrál, a vízből fantasztikus hangok szűrődnek fel, a levegő telve van az erjedés és a termékenység illatával. A tündökklő alkonyt nyomon követi a mámoros éjszaka, az őszi csillaghullás éjszakája. Az ember szíve ilyenkor megtelik mesés és gyermekes érzésekkel, jókedvű és bus szemtelmekkel. Ebből a különös szín-, hang- és érzelmezavarból próbáltam valamit a színpadra vinni egy naiv mese formájában, egy egyszerű komédia keretében, melynek szereplői királyok, hősök, szép asszonyok és tündérek.

Bevallom, én ma — a főpróba után — még nem tudom elképzelni, hogy mennyire sikerült a vállalkozásom. Lehet, hogy sehogyan sem. Az ilyen intimitus természetű benyomásokból, amint látható formát öltenek, könnyen elvész az, ami bennük a

legértékesebb: a hangulat. A színpadon a fantasztikus elem könnyen látványossággá süllyed, a naivitás pedig édoszbuga az együgyűségnek. Esembe jutnak azok a vizi-növények, melyek a tó tükre alatt pompás szint és formát mutatnak: ha kihalászsza az ember, egy marék hínár marad a kezében. Lehet, hogy én is csak hínárt markoltam.

A komédiám meséje költött. Főalakja Hollós Mátyás, de nem a történelem, hanem a legenda Mátyás királya. Az ő főlényes és szindus egyénisége nagyon alkalmas arra, hogy igazsága a vigjátékiro képzoleletét. Nemzeti nagy királyaink közül talán az egyetlen, akinek emléke derült fényben ragyog a közönség szemé előtt, mert őt — legalább életében — nem üldözte a magyar nemzet véres tragikuma. Az egyénisége a mellett sok szabadságot enged a költőnek, mert hős és tudós, költő és szerelmes volt egy személyben. Ha igaz, amit Burckhardt Danteról mond, hogy ő volt Olaszország első modern embere, akkor bizonyos, hogy Magyarország első modern embere Mátyás király volt. A renaissance alkotta meg a modern ember típusát, midőn előkészítette a szó mai értelmében vett egyéniségek fejlődését és Mátyás igazi renaissance-uralkodó volt. Edessapja, a nagy Gubernátor, még középkori lovag volt; Mátyás már igazi modern egyéniség. Talán erre vezethető vissza nagyrésztben az óriás személyes befolyás is, melyet magyar és külföldi kortársaira gyakorolt.

Az egyéniség kultusza, mely korát jellemezte, tette lehetségessé azt is, hogy a közrendből eredő emberek, tisztán a személyes kiválóságuk révén, nagy és fényes pályát futhattak be. Ami azelőtt és később is, a török hódoltság folytán bekövetkezett szellemi züllés idején lehetetlennek látszott, az lehetséges volt Mátyás alatt: Kinizsi Pál, a molnáregény, főúrrá lett.

A Balatoni rege meséjéhez az anyagot Mátyás korának egyik pompás mesallianca a szolgálhatta, Kinizsinek és Magyar Benignának, a horvát-dalmát bán leányának házassága. Talán mondanom sem kell, hogy e házasság történetét is meglehetősen önkényesen alakítottam át és illesztettem be a színjátékomba.

Felémitem ez alkalommal, hogy a Budapesti Napló kollégám a lapjában már hetekkel ezelőtt megajánlotta nekem, hogy a darabom meg fog bujni, mivel nincs olyan nagytermetű színészem, aki méltóan ábrázolhatná Kinizsit. Én ettől nem félek. Kinizsit is, mielőtt a színpadra lép, nem annyira ábrázolni, mint inkább megjátszani kell. Wagner a maga óriás Fafneréhez és törpe Alberich-jéhez a művészt nem a terméte, hanem a hangja szerint választotta meg. De aztán nem is tudom, hogy miért kellene Kinizsit óriás termetű embernek elképzelnem? Legendás kortársáról, a cseh bajvivő Holubárról töltögyezték a krónikások, hogy óriás volt; Kinizsitről azonban csak annyit mondanak, hogy éles eszű, jól szá-

szeg nincsen. Széll Kálmán törvénytárgyalása oly világos és helyes volt, hogy immár eloszlatottnak kell mondanunk minden kétséget. A jóhiszemű tévedéseket ez a hermeneutika helyreigazította. A rosszhiszeműekkel kár volna tovább törődni.

Egyik fénypontja a monumentális beszédnek a nemzetiségi kérdést ezzel kapcsolatban a választási törvény reformját tárgyalja. Az önértékes magyar nemzeti politikának diadalmas harsonái csendültek ki e fejtegetésekből. Azon a pár hepciáskodó hazafarúlon kívül, akiknek ez a lecke szólt, az egész magyar parlament riadó tapsokkal ünnepezte a vezető államférfiunk férfias, okos és büszke kijelentéseit. A magyar államnak igenis magyarnak kell lennie minden intézményében, magyar nemzeti tartalmat kell mutatnia az államélet minden vonatkozásában. A nemzetiségi izgatók szemérmetlen provokációi megkapták im az illetékes, a könyörtelen feleletet. Tetszik, nem tetszik, ebbe bele kell törődniök. Államrepesztő és nemzettelagó fesszengéseiket nem tűri a kormány, melynek erélyes és lelkes állásfoglalását tüntető tetszéssel jutalmazta és bátorította ma az egész törvényhozás. Széll Kálmán nemzeti politikája nem ismer se meghátrálást, se megalkuvást. S épp ezért igenis barátja a választási reformnak egészen addig a pontig, ahol a szabadelvűség és a demokrácia ellenkezésbe juthat a nemzeti érdekekkel. A cenzus leszállításáról és arányosításáról, a községenként való szavazásról, a kerületek helyesebb beosztásáról igenis lehet beszélni; s a miniszterelnök meg is mondta, hogy ezek a törekvésekkel szívesen áll szóba. De az általános és titkos szavazati jogot mindaddig, amíg a mai nemzetiségi viszonyok fennállnak, a legélesebben utasítja vissza. A Pavlovics Ljubomiroknak, a Kollár Mártonoknak és a Korodi Lutzoknak nem fogjuk ezt a magyar hazát kiszolgáltatni. Egyenlív nemzeteknél az általános és titkos szavazati jog csak a demokrácia s a szocialis igazság kérdése. De nálunk, ahol a kifelé szító nemzetiségek nagy tömegét a rendszeres népbutítással foglalkozó nemzetiségi izgatók a magyar nemzet ellen uszítják következetesen, nálunk az a radikális reform a magyar nemzet uralmát támadná meg lételemlapjaiban s a magyar állam nemzeti tartalmát sörpéné el. Am hadd szerezen az ellenzék ezen a téren olcsó babérokat. A kormány és a többség nem kacérkodhatik a tömegek indulataival. Felelősségük tudatában nekik örködniök kell a haza egységén s a

mitó, a mellett rettenthetetlen bátorságu és borzalmas erejű ember volt. A testi erő és a testi nagyság nem egy. Múltóztassék visszaemlékezni a birkozó atlétákra, akiket évekkél ezeltő a cirkusban láttunk: azt hiszem, Masson is, Menotti is el tudták volna járnai a Kinizsi híres csatátancát, bár mindannyian csak középtermetű, zömök emberek voltak. Talánnem felesleges, ha fölémlitem, hogy míg a germán népeknek mindig fölötté imponált a nagy termet, addig a magyarnép az óriás növési embert inkább komikusnak találja. És ez természetes is, a lovas nemzetnél a harcos ideáljai mindig a kis sulyu, acélizmu, mokány legény. A nép azt tartja, hogy keresztbe nézik a magyart. Nem hosszában! Az óriás nagyságu emberre azt mondja: akkora nagy ember, hogy kitenkél belőle egy ember meg egy ember. A mondásukban és hagyományaikban pedig sűrű szerepel a mokány legény, aki levágja az óriást. Meg kell jegyezmem, hogy Mátyás korában a nyers testi erő még a katonapályafutásán se játszott már döntő szerepet. Kinizsi, miként Bonfinius nyomány Heltai megírta, mindenekelőtt nagy eszének és vezéri ügyességének köszönhetette emelkedését. A testi erő akkor is, miként ma, disze volt a férfiak, de aki csak erre támaszkodva indult neki az életnek, az Mátyás alatt aligha lehetett volna temesi bán és három vármegye főispánja. Hanem azért meg lehet, hogy a kollegáimnak igazza lesz és hogy a *Balaton regé* megbukik. Ez azonban nem a Kinizsi ábrázoló művész termetén fog mulni!

nemzet épségén, még a népszerűség rovására is. Széll Kálmán ma kimondta, hogy haladni okosan és higgadtan igenis akar, de sem nem akar, sem nem fog hanyatthomlok nekirohanni a nemzet vesztének. És a Ház tulnyomó többségének zúgó éljenzése megmutatta, hogy a nemzet ezen a ponton is szeretettel és bizalommal követi bölcs vezérét.

Széll Kálmán napja.

— Az általános vita befejezése. —

Budapest, február 27.

Huszonegy napon keresztül hatvannál több szónok ázott az általános vitának medret és sok viz levés gyöngyöt vitt ebben a hatalmas mederben. Ma már aztán csak Korodi-Lutz kért még egy pillanatára türelmet s ezt a kifejezést igazán szöszerint kell érteni, mert a szász képviselő megint személyes kérdésben szólalt fel. Ezen a téren Korodi-Lutz egyszerűen világrekordra pályázik.

A szász mosakodás egy kis zugást keltett, de aztán esőnd lett.

Széll Kálmán miniszterelnök emelkedett szó-lására. Az általános vita széles folyama elé állva: — gyönyörű munkát végzett közel harmadfél óra alatt. Ami kevés gyöngy a huszonegy napos áradatban akadt, azt kiszedte, felfűzte, a magyar nemzetre aggatta. De ez a kisebbik munka volt. A nagyobbik feladat az volt, hogy avatott szemmel pécezta ki a vita áradatából azokat az állítólagos sziklakat, melyek olyan célzattal dobódtak a vitába, hogy majd csak beleütözik a kormányzat hajója és elsüllyed talán hajós is, hajó is. A miniszterelnök bravuros munkája az volt, hogy ezeket az ugynevezett sziklakat játszi könnyűséggel emelte ki sorra és mindegyikről kimutatta, hogy papiroszika, homokszika, egy lehellel is el lehet fujni, ha az a lehellel a politikai tudás és politikai igazság.

Másfél óra hosszat foglalkozott a miniszterelnök tisztán a gazdasági kérdésekkel. Ilyen széles alapon, ilyen egyetemességgel még talán sohasem foglalkoztak a t. Házban a gazdaság ezer és ezer vonatkozásával. S a miniszterelnök egyszerűen bámulatab ejtette az egész törvényhozást azzal a föltétlen biztossággal, melylyel ebben a hatalmas kérdés-labrintusban eligazodott. Új meg új vonatkozásokat keresett és talált, új meg új statisztikai adatokat kerített elő tudásának Fortunátusz-társolyából, új meg új világításba helyezte az egész nagy gazdasági problémát. S az a t. Ház, melynek a gazdasági fejtegetések pihenőt szoktak jelenteni, mikor az emberek kisietnek a folyosóra, ma feszült figyelemmel kísérte Széll Kálmán gazdag fejtegetéseit s a többség akárhányszor lelkesen megtapsolta vezérét, aki egy-egy közbeszólásra a legmeglepőbb statisztikai adatokat tudta nyomban fölhozni.

A populárisabb és általánosabb hatású része Széll Kálmán nagy beszédének természetesen mégis inkább a második volt, melyben az általános viták domináló politikai kérdésekkel foglalkozott. Ennek a résznek során kétszer olyan osztatatív taps és éljenzés hangzott a miniszterelnök szavai után, hogy a t. Ház ovációjából valóssággal ki lehetett érezni az egész magyarság érzületét. Ez akkor volt, mikor Széll Kálmán a nemzetiségi kérdéssről szólván, kijelentette, hogy két haza és két hazafiság nincsen s ez a magyar állam egyenlően mér minden fiának, de el is várja, hogy az állam nemzeti karaktere minden vonalon érvényesüljön. E nyilatkozat után percekig tartott a taps és éljenzés. Megismétlődött pedig ez a tüntető ováció, mikor Széll Kálmán kijelentette, hogy a választói jog kiterjesztésének elvi barátja, a cenzus leszállításához óvatos kézzel hajlandó hozzájárulni, még a községenként való szavazást sem perhorreszkálja, de az általános szavazati jogig nagy nemzeti szempontokból nem fog elmonni.

— Eljen! — zúgott a többség helyeselve.

A szélsőbal előbb egy kissé fesszengett. A fiatalabb elem közbeszólt:

— Most tessék angol példára hivatkozni!

Széll Kálmán nem jött zavarba. Elkapta a közbeszólást s így válaszolt rá:

— Adjanak nekem olyan egyeéses nemzetet, mint az angol, olyan napidíj nélküli működő parlamenttel, mint az angol — akkor, de csakis akkor én is az általános szavazati jog egyedül üdvözítő voltát fogom hirdetni. Addig azonban inkább eltűrom, hogy illiberálisnak mondjanak, de ennek a magyar államnak nemzeti karakterét kockára tenni nem fogom.

Ez a lendületes válasz csodálatosan meleg ovációt váltott ki a t. Ház többségéből. S érdeklődés, rokonszenv, igaz elragadtatás kísérte a miniszterelnök beszédét most már végig. Az a minden ízében finom és tapintatos, mégis lesújtó polémia pedig, melynek során a miniszterelnök egyszer s mindenkorra végzett Beöthy Akossal, nemcsak a többséget, de még a szabadelvű ellenzékét is elragadta. Egy tisztá, előkelő, magas államférfiuni gondolkodás mérkőzött itt a mindenáron opponáló keserűséggel. Még egyszer használta a meggyőzés fegyvereit, de aztán — ugymond — elég. Ha valaki keserű és az is akar maradni: azon segíteni nem lehet s azzal tovább polemizálni ugys meddő.

Harmadfél órán keresztül fokozódó kedvvel beszélt a miniszterelnök és fokozódó gyönyörűséggel figyelte a hallgatóság. Nem írárdt el se a szónok, se a hallgatóság. S mikor a hatalmas beszédnek vége volt, akkor kezdődött csak igazán az ováció. Elkísérte az még a folyosón is a miniszterelnököt.

— Eljen Széll Kálmán!

A folyosó a szünet alatt is hangos volt a lelkesedéstől s a szünet sokáig is tartott. A többség oszlopos tagjai s elsőnek gróf Apponyi Albert, sorra keresték fel a miniszterelnököt, hogy sikeréhez gratuláljanak. S mire a lelkes többség megint bement a tanácsterembe, már szavazhatott is. A zárósó jogával ugyanis csak *Buzáth* Ferenc élt s aztán a költségvetést általánosságban megszavazták.

Holnap már a részletekre kerül a sor.

A képviselőház tilése február 27-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök báró Fejérvári Géza, Lukács László, Darányi Ignác, Wlassics Gyula, gróf Széchenyi Gyula, Hegedűs Sándor, Cseh Ervin.

Báró Lajos előadó bonyújtja a gazdasági bizottság jelentését.

(Napirend előtt.)

Korod Lajos válaszol Piehler Győző tegnapi beszédére személyes kérdésben. Ami a *Berliner Börsen-Courrier* ügyét illeti, első sorban nem azt kifogásolta, hogy az ismert budapesti levél három nappal később jelent meg abban a berlini német lapban és aláírás nélkül; nem azért hát, hogy három nappal később jelent meg, mint ahogy a budapesti lapokban olvasták; hanem főleg azért kifogásolta, hogy a berlini lap egész cikkének egészen más volt az irányzata, mint ahogyan a magyar közönséget informáltak és ennek következtében a magyar közönséget félrevezették. Ezen cikk — habár nem is írták az itteni lapok, mert nem tudták, nem ismerék a körülményeket, — ezen cikk, a „Berliner Börsen-Courrier“ egész cikke, bár kiméletes módon, de mégis rosszalta a magyar *sovinista* tulok politikáját. Az állítólagos berlini táviratban azonban nem írtak egyetlen szót sem arról, hogy az a civis hungaricus Lindner a federalizmus vádjával illette és azt mondta, hogy Magyarország ezer német népiskola van. Ezt azért nem írták akkor Berlinből Budapestre, mert az ellenőrzés ezekkel az állításokkal szemben Magyarországon igen könnyű lett volna. Tiltakozik a denunciació vádjá ellen. Ha azt mondta, hogyha nem lehet itt beszélni, könytelen az ember haza menni és irni, hát az egyszerű logikai következtetés és önévédelem. Aki oly nyiltan lép fel és oly nyiltan beszél, mint ő és elvtársai, az a leg-távolabbi sem illethető a denunciació kemény vádjával. Mi részünkről nem akarjuk elősegíteni itt az osztrák parlamentáris viszonyoknak meghonosítását és talán a t. Kossuth-pártnak érdekében is, talán épen főleg ennek áll, hogy itt az osztrák viszonyokat ne honosítsuk meg. (Zajos ellenmondás a szélsőbaloldalon.)

Nessi Pál: Azt bizza reánk!

Gáil Sándor: Minket ne védjen!

Kubik Béla: A parlamenti tisztességet nem önk fogják megvédeni!

Elnök: Azt hiszem, az ily természetű célzás egy idegen állam parlamenti viszonyaira nem való a magyar parlamentbe. (Helyeslés.)

Következik a költségvetés általános vitájának folytatása.

A miniszterelnök beszéde.

Széll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Huszonegyedik napját éljük ennek a költségvetési, általános vitának. Hatvan és egy-néhány szónok fejtette ki a maga nézeteit, még pedig

talnyomó részben oly érvelésekkel, amelyek a kormánypolitika és amaz álláspont ellen vannak intézve, amelyeket mi elfogadjunk. Gondolom, a t. képviselőház természetesen fogja találni, hogy én, a ki a lezárt vitának végét vártam be, foglalkozom mindazokkal a kérdésekkel, amelyek ebben a vitában nyilvánvalóan domináló pozícióban foglalják el, de nem foglalkozom minden kérdéssel, nem foglalkozom mindazokkal a fejtegetésekkel, már a t. Ház türelme és ideje iránt való tekintetből sem. Csak azokkal a főkérdésekkel kívánok előadásomban foglalkozni, amelyek megadták ennek a vitának a karakterét és annak sarkaló pontjait voltak. Én itt is mintegy gyűjtömedencébe akarom összefoglalni azokat és bemutatni a t. képviselőháznak, amik ezen domináló kérdések körül ebben a vitában elmondtak. (Halljuk! Halljuk!)

A legemlékebb kérdés, amely a t. Házat foglalkoztatta, a gazdasági kérdés volt. (Halljuk! Halljuk!) És én első sorban és ta én beszédek legnagyobb részében ezzel a kérdéssel szándékozom foglalkozni azért is, mert ez a kérdés fontosságánál, következtetésénél fogva mélyen behat az állam és nemzet életébe és ma aktuális természetű bir. Azért nem is foglalkozom a függetlenség pártján programjából folyó, az 1867: XII-ik törvényekkel ellen emelt vádakokkal és támadásokkal, mert ezt többször tettem már és ez a kérdés ma nem lévén aktuális, (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon.) nem tudnám előtérbe. Felment ennek fejtegetésétől az a körülmény, hogy Kossuth Ferenc t. barátom, aki a maga javaslatának élére azt a kérdést odaillította, — és programja s politikai hitvallásának folytatásaként egészen természetesen — ma távol van.

Azért mindjárt a köztünk és Ausztria közt fennforgó gazdasági kérdésre térek át. (Halljuk! Halljuk!)

(A közös vámtérület.)

Nem könnyű, t. képviselőház, akkor beszélni erről, amikor tulajdonképp konkrét alakban nincs előtűnt ez a kérdés és csak elvi alapon áll előtűnt, mert az elvi alapon álló kérdések körül való fejtegetés igen könnyen általános frázisokba és jelzavarkba visznek. Pedig a gazdasági kérdéseknek természetese az, hogy itten már a gazdasági momentumok mérlegelése, a számoknak latbavetése, minden gazdasági érdeknek komoly megfontolása, egymással szembeállításra a döntő. Kiszakítva most már és tisztán elvi alapon, a nélkül, hogy áttekinthető ezen kérdésnek egész mezejét, nagyon nehéz róla szólni, aminthogy a néző egy gyűjteménynek magtára, ha abból egyes láncszemek kiszakítatnak és nincs őtűnt.

Ezen gazdasági kérdések olyanok, mint egy gyűjtemény, amelynek minden szeme egymásba kell, hogy könnyen illyék, hogy egymásba forradjon. De ez a helyzet, és én kénytelen vagyok a helyzetet elfogadni. Kell, hogy kiinduljak azon elvi álláspontból, melyet elfogadok, amelyre a kormányt az 1899. XXX. törvényekkel utasítja, midőn azt mondja, hogy az új vámszövettség előkészítésével foglalkozzék és azt annak idejében terjessze elő.

En 1875. óta azt hirdetem, amit hirdetek ma, amit hirdetem ebben a Házban minden alkalommal, hogy a mi gazdasági érdekeink megővathatók és megőrizhetők — és pedig gazdasági érdekeinknek egyeteme, mert erre helyezem a főszűrt, a közös vámtérület keretén belül is. (Ellentmondás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) Én azt hirdetem, hogy ha oly méltányos és igazságos egyezkedési alapokra fektetik, amelyekkel névtőlán követelhetünk, amelyeket jogunk van követelni, (Helyeslés a jobboldalon) egyedül csak ezekbe mehetünk és megyünk bele. (Helyeslés a jobboldalon.)

En nehéznék tartom ezt a védelmet, ne vegyék rossz néven, t. barátim odaát, azzal a bizonyos idegességgel, bizonyos türelmetlenséggel szemben, amelyet ezen kérdéssel tapasztalok. azon támadásokkal szemben, melyek ez teszi, ca' exochen kimondják hogy semmielőt egyezkedés nem felel meg az ország gazdasági érdekeinek, egyedül csak az önálló a különálló vámtérület (Zaj) a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) mondom, ezzel szemben egy nem kész szerződés, vagy szövetségi javaslat mellett nagyon nehéz és nagy óvatosságot igényel a védelem. Ez azt mindenki érteni fogja és ezért megengedek nekem, ha ebben a kérdésben a magam meggyőződésének teljével, de óvatosan és a kérdés ezen természetét szemem előtt tartva fogok nyilatkozni. (Halljuk! Halljuk!)

Akik az 1867: XII. törvényekkel eltörölték öhajják, akik az abban feleketetett önállóságnak és függetlenségnek mértékével nem elégszenek meg és a politikai közösség, a politikai közhatalmukat Ausztriával megszakítani és eltörölti öhajják (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Igen! Igen!), azok in thesi külön vámtérület mellett vannak, és egészen érthető és logikus következzék annak a programnak, amelyért én t. barátimnak soha szemrehányást nem tettem. Nem is tehetnének mást, még ha gazdaságilag hátrányra járna is, alá kell ezt rendelni annak a politikai nagy célnak, amely programjukban le van fektetve, ezt én elismerem. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) De viszont engedjék meg nekem, hogy mi, akik az 1867: XII. törvények alapján állunk, a magunk álláspontját ellenkező téren, de nem is ellenkező, hanem ott bizonyos mértékig eltérő alpra helyezzük.

Visontai Soma: Ezt nem mondom! (Zaj.)

Száll Kálmán miniszterelnök: Nem is arról beszélek most! Majd fogom magyarázni. Engedelmet kérek, a t. képviselőház közbeszólása sem önöknek nem használ sem az én előadásomnak.

Mi a mi álláspontunk? (Halljuk! Halljuk!) A mi álláspontunk az, hogy a gazdasági kérdések Ausztriával nem képeznek közösséget, hanem csak közösen érdeklő viszonyt, vagyis olyan természetűt, amelyre a törvény azt mondja, hogy előszűrt és kiváratós az érintkezési pontok fontosságánál és számos voltánál

fogva, hogy időről-időre meg egyezzsék történiék. De hogy az 1867: XII. törvényekkel politikai célzatra és koncepciójába jobban beleillik a közös vámtérület, mert hisz erre vonatkozik a törvényekkel első sorban, az objektív bírálatot önöknek is meg kell engedniük. Ebben a törvényben kétségtelenül lenn van tartva az országnak a jog, önálló alapon rendezkedni és — engedem kérek — csak nem akar Visontai képviselő ur emgem kitüntetni arra nézve, mit mond ez a törvény. Én, aki az 1899: XXX. törvényekbe belevettem expressis verbis — nem újságot, hanem azt, amit az 1867: XII. törvényekkel mond — hogy az országnak joga van kereskedelmi érdekeit vámvonallal védeni (Ugy van! a jobboldalon), és annak az álláspontnak élvezetét élvezte, de az 1867: XII. törvényekkel 64. §-a és az abban fennfentott örendelkezési joga értelmében ugy rendezheti azokat, amint jónek látja, követeli. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Hát így értendő a mi felfogásunk és nem másképp. Így érthető, hogy azon lapok, amelyek a kormány politikáját támogatják, szimpátiával fogadták Koeber miniszterelnöknek egy pár nappal ezelőtt tett kijelentését. Mert nem áll az, amit Visontai Soma képviselő ur mond, hogy tudnillik miképpen egyeztetem össze ezzel a magam formuláját. Annak a nyilatkozatnak nem lehet más értelme, mint az, hogy az 1867: XII. törvényeknek célozta a vámszövettségnek megköteése és hogy a szakítás visszahattással bir a politikai vonatkozásokra és a monarchia politikai álláspontjára. Más értelme nem lehetett. Mert Koeber miniszterelnök ur igen jól tudja, hogy én közjogi kérdésekben milyen álláspontot foglaltok el és hogy én különben ebben a kérdésben az ország jogainak elhomályosítását és hátrátétét sohasem engedtem meg és sohasem fogom engedni. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ilyent tehát nem is érthetett és egyebet se értett. Hanem amiben egyezik az ő kijelentésének értelme, az az 1867-ik évi XII. törvények. Pedig nem volt szükség arra, hogy ezt külön kiemelve, mert az országnak, amelynek ez nem közösügy, joga van szövetkezni vagy nem szövetkezni, különösen 59. és 61-ik szakaszban kimondja hogy ámbár a pragmatika szankeiből nem folyik a gazdasági ügyeknek közössége, az érintkezési pontok nagy számánál fogva, amelyek fennforognak, vámszövettség lesz időről-időre kötendő. (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Köthető!)

Engedelmet, én szűrt-szóra citálom a törvényt, amelyet azonban én is ugy értelmezsek, hogy köthető. Nem is akarom másképp érteni, de én most citálom a törvényt, mert a törvénynek 64. §-a világosan azt mondja, — és annak nem is lehet más értelme, — hogy amennyiben az egyezkedés erre vonatkozólag sikerre nem vezetnek, az országnak összes jogai érintetlenül lennmaradnak.

Lássá a t. képviselő ur, nem kaphat engem közjogi inkorrektségen, mert én ugy örözöm az ország jogát, mint ennek az országnak szemelényét. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Egy hang a szélsőbaloldalon: Ez szemfényvesztés! Ha szimpatikusan fogadják a lapok azt a nyilatkozatot, amelynek más értelme ez irányban nem lehetett, ez igen helyesen történt, mert az a nyilatkozat — és ezt hangsúlyozom — abban a részében teljesen összhangzik mindazzal, a mit én e Házban mondtam. (Ugy van! jobb elöl.) Annak a nyilatkozatnak egyik részében az van mondva, hogy Koeber miniszterelnöknek azon telozása, hogy a két állam termékét és munkáját kölcsönösen meg kell védeni, nem-e egy a méltányosság, az igazságosság és a közérdek szem előtt tartásával tett nyilatkozat? És ha ezt a mi lapjaink rokonszenven fel fogadják, hogyan lehet ellentétet keresni ezen nyilatkozat és azon nyilatkozatok között, amelyeket én tettem? (Tetszés jobbjelől.)

Visontai Soma: A t. képviselő urnak, ki, ha jól vettem észre, most is buzgolkodik közbeszólásaival, abban sinosen igazza, amikor azt mondotta tegnapi beszédében, hogy az újvi beszédében a miniszterelnök az a, hogy mindent Ausztriáért és semmit sem Magyarorszáért.

Visontai Soma: En erről nem beszéltem!

Száll Kálmán miniszterelnök: Engedelmet kérek ha a képviselő ur ezt mondja, — bár én nem voltam jelen az ülésben, de így olvastam, — akkor az én szavaimat és nyilatkozataimat nemcsak értelmezem, de ugy, amint szűrt-szóra mondtam, határozottan eljertette. Mert én azt mondtam újvi beszédemben és akik azt olvasták emlékezni is fognak rá, hogy én csak olyan egyezséget vagyok hajlandó kötni, amelyben az ország gazdasági életének jólétéi benne vannak, mert ez az ország gazdaságilag élni akar, mert ennek az országnak gazdaságilag élni kell és élni is fog. (Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon.)

Visontai Soma: En Andrássy beszédéről nyilatkoztam. (Mozgás.)

Horváthy Nándor: Măskor végezzem vele! (Halljuk! Halljuk!)

Száll Kálmán miniszterelnök: Azt mondja a törvény, köztűnk a gazdasági érdekeknek a száma nagy és fontos és a törvénynek igaza van.

(Fogalmi viszonyaink Ausztriával.)

Előttöm fekszik a kimutatásoknak egy egész serege, amelyekből én csak egy pár szűrt akarok az igazságunk illusztrálására a t. Ház előtt felhozni. (Halljuk! Halljuk!) Esem ágában sinosen mindazoknak a részleteibe belemenni, a miket e körül elmondani és előadni lehetne. (Halljuk! Halljuk!) A mi gazdasági érintkezéseink lepregránssábnó kinyomatai, fogalmi viszonyaink Ausztriával szemben. Ha én ezt a fogalmat nézem, akkor az utolsó tíz évnek általa szerint arra a resultátumra jövök, hogy Magyarországnak 1892-től 1901-ig összes behozata abból, ami kitett 1112 millió koronát Ausztriára esett 886 millió koronára, tehát a behozatainak 80 százaléka. Magyarországnak kivételből, amely kitett 1129 millió koronát, ezen tíz évi átlagban esett Ausztriára, vagyis arra, amit mi

Ausztriába vittünk be, 882 millió, ami az egész kivitelnek 74 százaléka. 1901-ben, tehát az utolsó esztendőben a közös vámtérületnek 173 milliót tevő behozatalából Magyarország jorgalma Ausztriával és a külüggyel volt 169 millió koronára és Magyarország jorgalma csupán Ausztriával volt ebből az összegből 924 millió koronára. Az egész vámtérület kivitele volt 1889 millió koronára, ebből Magyarország jorgalma Ausztriával és a vámkülfölddel 1289 millió koronára, Magyarország kivitele Ausztriába pedig 921 millió koronára. A jorgalomnak ez a nagysága és fontossága mi köztűnk viszonyos mert Ausztriából behozott Magyarországra 1901-ben 920 millió koronára, kivittett Magyarországból Ausztriába 926 millió koronára.

Annak illusztrálására, vagy megmagyarázására, hogy miért esik abból a fogalomból, amely a monarchia jorgalma az egész külfölddel, oly nagy összeg a mi jorgalmunkra Ausztriával, azt az érdekes doigt és érdekes tanulságot emitém fel a mi számunkra, hogy nekűnk Magyarországon aránylag nagyobb a cserevizonyunk árukban, ugy a kivittelt mint a behozottat illetőleg, mint Ausztriában. Miért? Azért, mert mi alsóbbrendű és kevésbé fejlődött gazdasági állapotban és helyzetben vagyunk és ha azt vizsgáljuk, hogy miképp aránylik az egyes árucikkek a két relatív nagy behozatali vagy kiviteli szám, talán nem lesz érdektelen, ha a tisztelt Haznak illusztrációjul emlékébe hozom, hogy abból a kivitejből, amely tőlűnk Ausztriába irányul, tehát abból a 921 millióból esik gabonaművekre, vőgró- és igás-állatokra, állati termékekre összesen 548 millió koronára, viszont abból a 984 millió koronából, amit Ausztriából behozunk Magyarországra, esik csupán textil-árakra 369 millió koronára. Ezek az utolsó számok 1901-ből valók, a többi 665 millió megszokik aztán főképp nagy ipari cikkek közt, amennyiben vasra 81 millió koronára, agyagra 8 millió üvegárukra 8 millió, bőrré 68 millió papírra 8 millió, cukorra 18 millió, italra 23 millió ruházatra 72 millió, fa- és csontárukra 31 millió, nemlelen fémekre 21 millió, gépekre 34 millió, apró árakra 42 millió esik. Mit bizonyít ez? Ez a t. bizonyítja hogy itt van két nagy terület, amely a gazdasági értékke bizonyos kategóriájában mind a kettő nagytermelő és nagyfogvasztó. Mi nagytermelő vagyunk a nyersterményekben, Ausztria pedig nagytermelő és prevaleszá az ipari cikkekben. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A külön vámtérület! Halljuk! Halljuk! jobbjelől.) Azt kérdem a t. képviselőháztól, bár ismerem az önálló vámtérület nagy előnyeit az iparfejlesztés tekintetében, én ezt elhalgathatni nem fogom, minden objektív szemléző bíráló arra a resultátumra fog jönni, hogy ez a két nagy terület, habár érdekeiben és érintkezési pontjaikban némelyikében — és mondjuk sokban — eltér is egymástól, bizonyos tekintetben kiegészíti magát és az európai mai vámviszonyokat tekintve, bizonyos mértékben egymásra van utalva; mit csináljunk mi nyersterményeinkkel? Mi az érdeke a mi nyersterményeinknek? Nem-e az, hogy közeli és védett piacot kapjunk. Mi érdeke van az osztráknak? Nem-e az, hogy iparukkal védett és közeli piacot kapjanak. Itt van az érdekegység, ezt nem lehet tagadni és Európa, sőt az egész világpolitika ma e mellett szól. Eddig Amerikából jött majd minden gazdasági konkurrencsiájunk. Ma azonban nemcsak Amerikából jön. Onnét is jön és talán még hatékonyabban fog jönni, mert bár én nem érem meg és talán mi sem érűnk meg, de Amerika a maga nagy produktójával minden téren, tehát ipari téren is Európát és az európai gazdaságot el fogja nyomni, ugy hogy előjvő az idő. — elemi erővel fog előjnni, — mikor Európa fel fogja állítani Amerikával szemben a gazdasági Monroe-doktrínát és végezeni fogja magát. Ma még ninosen ebben a helyzetben és az nem is áll elő olyan hamar. De ma már nemcsak Amerika van. Ma ott van a tultermelés, amely minden állam nagy gazdaságában jelentkezik és ezen tultermelésnél fogva a védelem, pedig a legerőszakosabb védelem és harc a többi ellen. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Nézzük csak, mi történik most a cukorkeresés terén. (Halljuk! Halljuk!) Hiszen igyekszünk jogunk — és igyekszünk is — lehetőleg övni a mi érdekeinket és lehetőleg menteni, amit menteni lehet és a rosszak közül, amelyek ránk várnak, a legkevésbé rosszat választani. De hát tőlűnk ügg-e ez egyedül? Nem hat-e az a nyomás amely a gazdasági haronak ezen hullámzásában előáll és amely idegen államokból jön, erre, a mi ellen aztán ninosen elzárkózás, olvonás. A dolognak ilyen helyzetében, — mert nemcsak erről a gazdasági ágról van szó, hanem mindenről, — nem-e juthatunk könnyen, — nem mondom, hogy biztosan — elválasztással egy izolált helyzetbe, ahol ennek a nagy gazdasági hullámzásnak hatalma, ereje és ennek a gazdasági haronak kereti bennűnket erősebben és érzékenyebben éríthetnének mint különben. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem! Mozzás.) Hát, t. Ház, minden szövetekezésnek — a magánéletben és a társadalmi életben — megvan a maga hátránya és minden szövetekezés áldozatokkal jár. Hiszen már a latin közmondás mondja; qui socium habet, habet dominum. Az a kérdés csak, hogy az a szövetség, vagy az a szövetekezés, amelynek kedvéért áldozatokat hozunk, ad-e egyenértékűt azért, amit feladunk? Mert azt az egyenértékűt, amit mi adunk különállásunk feladása által jogunk van követelni. Ennyit igen, többet nem. (Helyeslés jobbjelől.) Mőt most, ha így kontempláljuk a kérdést, akkor oda jutunk, hogy a mi szövetekezésűnk Ausztriával... (Ellentmondások a szélsőbaloldalon.) Hiszen én in thesi beszélek, nem bántom Beűthy képviselő urat, pusztán nézetét sem. (Zaj a balo dalon.)

Gról Szűrt János: A vámtérület kérdéséről Beűthy képviselő ur még nem is nyilatkozott!

(Előnyök és hátrányok.)

Száll Kálmán miniszterelnök: En in thesi beszélek és — gondolom — a kérdés érdemében és a

kérdés mélyére menve. (Elénk helyeslés jobbfelől.) A szövetkezésnek mi a hátránya? Hátránya az, hogy iparunk teljesítésében nem haladhatunk a kívánt mértékek, mert a hatalmas osztrák iparnak versenyt é a mi iparunk fejlődése nem bírja, de előnye az, hogy nyersterményeinek számára egy biztos, közeli és védett piaccal bírnak, — mert ezt is kell védeni, amint védve van az osztrák ipar — és annak megtartását biztosíthatjuk jövőre is. Meg kell majd vizsgálni abban az egyszerűben, amely ide fog kerülni és amelyen nem lehet osztrág ügy frázisokkal keresztülteni, hanem amelyet alaposan kell megbirálni, hogy miképpen áll ennek a két viszonynak, tudniillik a szétválásnak, a különállásnak, vagy az együttlének, a szövetkezésnek a „lucrum cessans“-a és a „dammum emergens“-e (Helyeslés jobbfelől.), hogy fedi-e egymást ez a kettő és ha nem fedi egymást, mily mértékben nem fedi? (Mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! jobbfelől.) Elnök csenget.) Azt kell megvizsgálunk, hogy az esetleges szétválásnak előlő lucruma az iparra nézve (Egy hang a szélsőbaloldalon: A bársony-szék!) nagyobb vagy kisebb-e, mint az a dammum emergens, amely előláll nyerstermelésünkre? Azt kell megvizsgálunk, hogy az együttélés ad-e nekünk annyi biztosítékot és véd-e a dammum emergens ellen, amennyi lucrum cessans a különválásban, az egyedülletben van? Ezek azon kérdések, amelyek akkor előtérbe tolnak és amelyeket akkor kell megvizsgálni. Ez a gazdasági viszonyok kérdésének mérlegelése. Azt mondják, azt hallom egyre, azt hallom közbeszólások formájában is, hogy hiszen azért szerződhetünk mi Ausztriával (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) hogy nem szükséges azért harcba keverednünk, mert a szerződéssel biztosíthatjuk magunknak nyersterményeinek számára az Ausztriába való bevitelt és a többi előnyöket. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Krasznay Ferenc: Nagyon természetes, mert szerződhetünk! (Zaj.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Ez úgy van, szerződhetünk, de felvetem azt a kérdést, hogy mi nem tudunk a vámszövetségre nézve egyetértésre jutni, és kiút közöttünk a vámháború, s ez a három nem olyan lesz ám, mint más idegen államok között. (Ugy van! Igaz! jobbfelől.) Mozgás a szélsőbaloldalon. Zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) hiszi-e valaki azt, hogy a szétválásnak, az egyedülállásnak, vagyis a külön vámtérületek meglesz a mi iparunkra az a nagy előnye, amelyet a képviselőtársaim várnak és amelyet én is elismerem in thesi, de meglesz-e az akkor, (Mozgás jobb- és balfelől.) ha mi oly módon szerződünk, hogy biztosíthatjuk magunknak nyersterményeinek számára a bevitelt, mert, engedelmét kérek, ha ezt mi biztosítani akaruk, akkor valami magas vámpontokat az iparukra nem vehetünk; akkor pedig már nem bírnak azok azzal a hatással, mint bírának a dolog természeténél fogva, hogyha a szerződésben a vámok magasan lennének megállapítva. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Az egyedülállásnak és az együttlétenk is meg vannak a maga hátrányai és előnyei az állami életben éppen úgy, mint a társadalmi, a magánéletben egyaránt. Mindegyiket el lehet fogadni; választhat az ember, választhat az állam. választhat a társadalmi viszony szempontjából mindenki az egyedülállás és az összeállás, vagyis együttlét között; de a választott, el kell fogadnia mindegyiket hátrányostól, előnyöstől. Azt az állapotot azonban, amely mellett az egyedülletnek minden előnye annak hátrányai nélkül meg lenne szereshető, vagy amely mellett az egyedüllet minden előnyével az együttlét összes előnyei is egyesíthetők, annak hátrányai nélkül: azt az állapotot én, bocsnatott kérek, sem a magán-, sem az állami életben el nem képzelhetem. (Elénk helyeslés a jobboldalon és a közepben.) És ez így van ám, nemcsak in thesi, hanem gyakorlatilag is és megpróbálják azt azok az államok, — és köztük vagyunk magunk is — amelyek a külföldi ábrában a nehéz gazdasági korszakban, amelyben ma Európa van, majdan tárgyainál fogva, mindkét állam nemzeti termelésének és nemzeti munkájának biztosítása céljából. En beismertem itt ebben a Házban, hogy nagyobb érdeke az osztrák iparnak a közös vámtérület, ezt én beismertem, sőt azt is kijelenthetem, hogy a szakítás... (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Elnök: Kérem a t. képviselőt urakat, hogy a miniszterelnököt közbeszólásaikkal ne zavarják!

Kubic Béla: Hát már közbeszólani sem szabad? Engedelmet kérek (Zaj jobbfelől.), ennél nyugodtabban nem lehet hallgatni egy előadást. (Ellentmondások a jobboldalon.) Ezért nem érdemes az enőknök egy szót sem szólni, hát tegnap, mikor Visontai Soma beszélt hogy viselkedtek önök? (Felkiáltások jobbfelől.: Rendre! Rendre!) Mi hasonlóképpen tudunk viselkedni. (Nagy zaj és nyugtalanság. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Én kijelentettem ebben a Házban és nem tagadtam, hogy az osztrák iparnak még nagyobb az érdeke és az osztrák gazdasági világunk is nagyobb az érdeke a közös vámtérületben mint a miénk. Miért? Azért, mert fejlődőtebb és magasabbrendű gazdasági szervezettel és élettel bír és azt is elismerem, hogy ránezve a szakítás még fájdalmasabb és biztosabb bajjal járna, mint reánk. Elismertem ezt, ez azonban engem nem arra a konkluzióra vezet, hogy ha megcsinálhatunk egy, a mi érdekeink és különösen gazdasági érdekeink összességének megfelelő, tehát oly kiegyezést, amely az iparfejlesztés lehetőségét sem zárja ki, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az nem lehet! Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) hogy szakítsunk és ezt nem fogadjuk el, hanem arra, hogy az osztrákok is, mi is, erősük meg egymást hogy az osztrákok abból az elfogultságból kivetkőzve és kikapasolva azt a kérdéshelyzetüket helyzetüket bonyodalmiból, ráhelyezkedjenek arra az állappontra, hogy mindkét félnek, tehát Magyarországnak érdekeire nézve is igazságos és méltányos kiegyezés az, amit mindkét félnek lehet és kell kötnünk. (Igaz! Ugy van! a jobb-

oldalon.) Ha a társaim bajai még nagyobbak találnának lenni, abban nekem se örömmöm, se vigaszom. Én állítom, hogy — amit ott nem nagy rokonszenvvel fogadtak, — hogy az iparfejlődésen, habár az önálló vámtérület természetesen sokkal hatékonyabban tudna e részben hatni, de hogy az iparfejlődésnek a közös vámtérület a maga teljességében úgy, amint állítatik utját nem állja, azt, gondolom, egy tekintet is, mi zsenge, kicsiny, fejletlen iparunk állására és fejlődési történetére az utolsó évtizedekben, bizonyítja.

(Gyár-vállalataink)

Előttém fekszik egy részletes kimutatás, a melyből megint csak sommázatot hozok a Ház tudomására. (Halljuk! Halljuk!) Nem mondom, hogy ez a statisztikai adat mindenben egészen precíz, hanem hozzávető, mert iparstatisztikánk állása meglehetősen gyenge, de tény az, hogy 1890-ben 1243 gyártelep volt összesen, holott ma 2364 ilyen telep van. (Zaj balfelől.) Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) A gyáripari vállalatok alapításának évei is egy bizonyos világot vetnek erre, és aki igazságos, helyes konkluzióra akar jutni, annak ezeket a premissákat meg kell vizsgálnia és azok elől elzárkóznia egészen még sem lehet. (Ugy van! jobbfelől.)

Hát körülbelül, mint mondtam, 2364 ilyen önálló gyár keletkezett. Ebből az 1848-tól 1867-ig terjedő időben, tehát 20 év alatt alapítottak 489, 1867-től egészen mostanig alapítottak 1876. Tehát a vámszövetség innálása óta ebből a 2364 gyárból 80%-a alapított. Hát ez nem olyan eredmény, aminőt kívánok. Én ennél sokkal többet kívánok. Mert hirdetem és állítom, hogy Magyarországnak mai gazdasági világában és a mai modern államéletben nem lehet nélkülözni az ipari fejlődést, és egy olyan szerződés, mely ezt lehetetlennek teszi, semmi körülmények között hasznosnak, üdvösnek nem tartok. De hát ami a zöveget illeti, itt úgy áll a kérdés, hogy itt 1878-ban volt 28 ipari részvénytársaság, ez már egészen pontos szám, mert ezeket pontosan lehet számitani; ez a 28 ipari részvénytársaság 62 millió korona alaptőkével rendelkezett. Az évek fejlődését nem fogom felelvadni, de a mai idő, 1900-ig alapítottak 163 gyár 378 millió koronával. Ez egészen autentikus szám. Az ipari részvénytársulatok részvénytőkéje 1898-ban kitétt 895 millió koronát. Azonkívül azok társaságok, részvénytőkéje, amelyeknek igazgatóságai székhelye a külföldön van, kitész 166 millió koronát. Hát nagyon kismérvű fejlődés ez ahhoz képest, ahogy mi gyáriparunkat fejlesztani kívánunk. Hogy így nehezebben és lassan megy; ez áll. De hogy a gyáripar fejlesztése nem lehetetlen, ezt azok a számok, gondolom, egészen világossá teszik. Igen könnyen bántik el ezzel a nagy kérdéssel a t. képviselő uraknak egy némelyike, akiknek megjegyzései erre vonatkozólag itt-ott felirtat magannak. Azt mondja a többek közt például Kossuth Ferenc t. barátom, hogy vigyük mi nyersterményeinket máshová. Hát igen természetes, hogy azon esetben elviszszük és kell is, hogy vigyük és fogunk is találni piacot, nehezen bár, de fogunk találni; de mégis azt tartom, hogy ha közelébb találnak piacot, olyant, amelyet nem kell még előbb keresnünk és nem esik nagyon messzire ez a mi nyersterményeinknek inkább válik előnyére, mint az amit előbb még keresni kell, amint hogy az osztrák iparnak (letermékeké képezi, hogy idehozhassa erre a mi védett fogvasszati piacunkra az 6 iparokékat. Azt mondta Holli t. képviselőtársam, hogy abból áll viszonyunk Ausztriával, hogy mi nyersterményeink feleslegét odadobjuk. Hiszen bár többet dobtunk neki. És Magyarországnak azon évek voltak jók. amidőn sokat dobtunk oda és ezután is azok az évek lesznek a jók, amikor minél többet dobtunk oda. Nem mondom, hogy ez abszolút jó; az lenne jó állapot, ha a bellogvasszítás venné fel (Ugy van! a szélsőbalon.) és remélem, minél nagyobb mértékben oda is fogunk jutni idővel.

De a t. képviselő uraknak figyelmébe ajánlotnam már az imént, hogy azzal, ha mi az adott viszonyok közt arra az utra megyünk, amelyet a t. képviselő urak tanácsolnak, maga a vám egyszerű, rögtönözve nem teremtí az a nagyipart, a gyárak tömegét amely a nyerstermények egész felöltőségét felveszi. Rögtön nem jutunk odáig, ennek sokszoros eltelétele van és gondolják meg, csak azon előnyök felelődozásával létesíthető, melyekkel az együttlétt jár, ha tisztességes és méltányos alapon történik a szerződés.

(A földművelés érdekei.)

Azt mondja Kossuth Ferenc t. képviselő ur, hogy a földművelést az országnak nem lehet megvédenie közös vámtérületen. Ez egészen fejetetejérot tett állítás. Maga a vámszövetség létezése a földművelésnek legnagyobb védelme, különösen ebben van a jogosultsága és igazolása. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Ellenmondás a szélsőbaloldalon.) Amit a képviselő ur mondott, azt nem lehet állítani semmi körülmények között.

Krasznay Ferenc: A nagybirtokosoknak, a latifundiumoknak használ!

Szell Kálmán miniszterelnök: A nagybirtokosnak? Engedelmet kérek, hogy lehet így kategorizálni a földművelés érdekeit? Ha az a nagybirtokos nem bírja eladni az ő nagy feleslegét, akkor a kisbirtokos sem tudja eladni az ő kis feleslegét. Ha a nagybirtokos nem tudja eladni a maga száz ökrét és 1000 sertését, akkor a kisbirtokos sem bírja eladni az ő tehenét vagy pár sertését. Ily egészszégtelen gazdasági teóriákkal ne tessék jönni, mert ezek meg nem állhatnak. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Azt mondják a t. képviselő urak, hogy az osztrák uralom az, amely védekezik ezen egyezség ellen, vagyis a status quo fennmaratása ellen, amelyen a mai viszony Ausztriával nyugszik, nem az osztrák népek. Engedelmet kérek, az osztrák népek nagy buzgóságát eddig nem vettem észre, hogy a kiegye-

zést, amelyet az osztrák miniszteriummal kötöttünk annak idején és amely a reciprocitás alapján fennáll a törvény értelmében, mondom nem vettem észre, hogy azt nagy büszséggel sietnének elodagdni. Ez nem jelenti azt, hogy a mi egyezségünk kapcsolatos az osztrák érdeke vagy osztrák uralom előtt. Nem olyan a kiegyezés, amely az osztrák érdekek uralmát biztosítja egyoldalúan. Ez sem az osztrák érdekeknek, sem a magyar érdekeknek nem kedvez kizárólag, hanem középen van az igazság. Kompromisszum ez, amelyben mindkét fél érdekei meg vannak óva, amely nem akarja sem az egyik, sem a másik félt legyőzni. Nincs itt sem győztes, sem legyőzött, hanem mindkét félnek érdekei, amelynyire lehetséges, a középúton egyesülnek és a középúton logják megtalálni az érvényesülést.

Azt mondja Kossuth Ferenc t. képviselő ur, hogy ez a viszony veszedelmes Magyarországra földművelésére, hogy kihasználják arra, hogy lenyomják buzaárainkat. T. Ház! Ha ily tétellel illusztráltuk a mi viszonyunk Ausztriával, természetesen pálcát kell törni felette. De az a kérdés, hogy ez az állítás helyes-e és megállja-e a sarat? Ezt meg kell vizsgálni, mert komoly dolog. Meg kell vizsgálni, vajjon a vámszövetségnek valóban az a következménye-e, hogy Magyarországon buzaárak árát lenyomja és hogy Magyarországnak nem képes buzaárát másnak eladni, csak az osztrák kereskedőnek és annak is olcsóbban kell eladnia. Mert ha ez áll, akkor osztráknyan veszedelmes és nem kell senkinek a vámszövetség. De éppen az a kérdés, hogy hogy úgy van-e? Nem lehet ily állítással előállani a nélkül, hogy az ember ne bizonyítson. A t. képviselő ur pedig lelejt, hogy a természet törvényét, a gazdasági élet törvényét fejetetejérot állítja, mikor ezt mondja. Mert hiszen az lehetetlen, hogy pl. az a víz, amelyet egyetlen tenéki edénybe töltünk, a felülele ki ne egyenlítődjék és ne képezzon sima felülelet. Vagy ha két-három edénybe, amely egymással összekötötésben van, vizet öntünk, akár nagyok az edények, akár kicsinyek, ha egyszer egymással összekötötésben vannak, a viznek felüleletre nézve egyenletesen kell azokban elhelyezkednie. Ez természet törvénye. Így az ár vírvója a gazdasági életben egyenletlen képződik, mint a víz felülele.

Krasznay Ferenc: De nem lesz minden edényben egyforma sok!

Szell Kálmán miniszterelnök: Az nem tesz különbséget az árra, a nivóra. És így van ez a gazdasági életben is.

Hiszen az a magyar buza, ha általában kimehet, amikor kimegy, miután megközdött a vámmal és a szállítással, elmehet mindenhová, annak utját nem állja semmi és ha az a kereskedő drágábban tudja eladni Londonban vagy Amsterdamban, miért vigye akkor Bécsbe, hogy ott veszítsen.

(Buzaárak.)

Egy rövid összeháitást csináltam erre vonatkozólag, hogy hogyan állottak a buzaárak átlagos piaci árai az utolsó tíz esztendőben Magyarországon, Bécsben és a külföldön, mert ezzel csak a képviselő ur állítását cáfolom. Márkánként és métermasánként van számítás. Csak egy évet veszek. Tíz évi átlag van számítás nálunk. Ha veszem mindjárt az utolsó esztendőt, Budapestben a buzaár az átlag ár 12 mérka 70 fillér volt, Bécsben 14 mérka 70 fillér, Berlinben 15 mérka 18 fillér, Danzigban 14 mérka 29 fillér, Frankfurtban 16 mérka 17 fillér, Manheimben 17 mérka 75 fillér, Münchenben 17 mérka 85 fillér, Odessában 11 mérka 50 fillér, Amsterdamban 12 mérka 70 fillér, mert bejön az amerikai buza, Londonban 12 mérka 70 fillér, Párisban 16 mérka, Rigában 11 mérka, Chicagóban 11 mérka. Mit jelentenek ezek a számok? Ezek nagyon érthetően beszélnek és azt jelentik, hogy a vámot és a szállítást leszámítva, a mi áraink magasabbak voltak, mint ezen külföldi piacoknál átlagárai. Csak Bécsben volt drágább az altdéli tiszta buza, mert a szállítási kezelési drágította. De olcsóbb nem volt. Tehát nem áll az, hogy akarmiféle titkos vagy nem titkos kéz, akár osztrák, akár bécsi kéz a mi buzaár árat képes legyér a vámszövetség kötelékében lenyomni. Eppen fordítva áll, mint a képviselő ur mondja. De még elevebb bizonyítotté a következő számítás, ahol leszámítottam már a szállítási költségeit és a vámot mutatom be, az európai piacok árait. Budapestben volt 1900-ban 14 K. 91 fillér, vagyis közel 15 korona egy métermasa buza, Berlinben 17 korona 85 fillér, ebből a 9 K. 66 fillér legdrágább szállítási költséget és vámot leszámítva kiderül, hogy 5 K. 25 fillérrel volt kisebb az ár mint Budapestben. Frankfurtban 18 K. 91 fillér volt a buza ára. s leszámítva a vámot és a szállítási költséget, mely 10 K. 71 fillér tesz ki, 4 K. 20 fillérrel volt olcsóbb mint Budapestben; Manheimben 20 K. 76 fillér s leszámítva 12 K. 46 fillér a szállítási költséget és vámet fejében, 6 K. 61 fillérrel volt olcsóbb. Münchenben 20 K. 90 fillér volt az ár, s így olcsóbb egy koronával. Párisban 19 K. 26 fillérből leszámítva 8 korona szállítási költséget és vámot, 6 K. fillérrel volt olcsóbb, míg Londonban körülbelül 6 koru volt, vagyis 14 K. 86 fillér, ugy mint Budapestben 14 korona 91 fillér. Ez azt bizonyítja, t. Ház, hogy lehetetlen manapság a forgalmat és a gazdasági életet áttörő mozgalmannk gátat vetni és va ami mesterséges ilyen buzaárlenyomást eredményezni, ahogy azt Kossuth Ferenc képviselő ur állította és állította oly apodikticiással, hogy az embernek borsódzott bele a háta, mert ha a vámszövetségnek ez volna az eredménye Magyarországon, akkor igazán ki lennének szolgáltatta és egy ember sem akadna a vámszövetség védelmére.

Azt mondotta Krasznay képviselő ur: Örökre arra vagyunk kárhoztatva, hogy földmívelő állam legyünk? Hát azt mondom, hogy nem és ne is legyünk és igyekezzünk minden módon az adott viszonyok keretében. Amennyire csak lehet, az ipart fejleszteni és fogjuk is fejleszteni, mint az utolsó évtizedek mutatják.

Lengyel Zoltán: Visszafelé!

Széll Kálmán miniszterelnök: Eppen nem vizsgálódás; hiszen számadatokkal bizonyítottam! (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

De az ilyen apodikta oda állított tételekkel szemben szabadon a t. képviselő urat arra figyelmeztetem, hogy van minálunk egy természeti momentum, amely elementáris erővel bír, s amelynek leküzdése csak évtizedeknek, s adja Isten, hogy minél kevesebb évtizednek eredménye legyen, mert — hálá Istennek — fejlődik népességünk, amint fejlődött az utolsó tíz esztendő alatt is ürvendésben. De a népesség aránylag csekély száma a többi európai iparállamokhoz képest olyan momentum, amit nem szabad elfelejtetni, mikor valaki azt hiszi, hogy állami intézményekkel, vármakkal magukkal rögtön egy nagy iparországot csinál Magyarországból. (Helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ezek az igazságok. En nem dialektikáló holmi szofizmakkal. Nem illuziókkal dolgozom, hanem tisztá képpel és igazsággal állok elő, melyet mindenki megbírállhat. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Nem azt mondom, hogy ezért nekünk le kell tenni az ipar fejlődéséről, vagy csak meglassítani is kellene, csak azt mondom, hogy a rögtöni, egy ugrással remélt és várt iparfejlődés nem állhat elő. (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Nem állította senki!) Az ipar egyik tényezője a lakosság sűrűsége. Hogy állunk erre nézve a többi államhoz képest? A népesség sűrűsége egy quadrát kilométerre ugy áll, hogy Svábon esik egy quadrát kilométerre 80 lélek. Franciaországban 72, Ausztriában 87, Olaszországban 118, Németországban 104, Hollandiában 164, Belgiumban 229, Nagy-Britanniában és Írorszában 132, Angliában magában 215, Magyarországon 59, és ha azt néztem, hogy javul-e ez a viszony, hálá Istennek, javult az utolsó tíz esztendőben; a népszámlálás eredménye bizonyítja.

S most nézzük, mennyi percent esik abból a népességből az őslaglózásra vagyis nyerstermelésre, mennyi esik az ipar- és kereskedelemre, mennyi a többire; mert nem szabad ezeket a képeket eldugni, mert ezekből nevezetes tanúság folyik s azon kell lenni, hogy ezt az arányt változtassuk: de abból, hogy eldugjuk, hogy szemet buunyunk előtte, a gazdasági életnek hasznót nem fogunk csinálni. Németországban foglalkozik az egész lakossággal mezőgazdasággal a lakosság 35%-a, iparral a lakosságnak 39%-a, kereskedéssel 11%-a. Franciaországban a mezőgazdasággal foglalkozik 48%, iparral 25%, kereskedelemmel 12%. Ausztriában foglalkozik a mezőgazdasággal 55%, az iparral 25%, kereskedéssel 5%. Magyarországon foglalkozik a mezőgazdasággal 75% és 17% megoszlik a többi foglalkozás között. Így áll a kérdés és azért nem lehet állítani, hogy Magyarországot rögtön, egy varázsütéssel bármiféle intézkedéssel iparos államná lehet tenni.

(Földművelési beruházások.)

Azt mondják azután a t. képviselő urak, ez megint egy olyan fétel, amelyel szembe kell szállni, amely ellen védekezni kell, mert hogya az kiviszik messze, ezen házon kívül, a nép rétegei közé, abból olyan konklúziók vonatkak le, amelyek hamisak és amelyeket ennek a képviselőháznak, ennek a törvényhozásnak nemcsak a mai, hanem az évtizedeken át működött törvényhozása nem érdemel meg. — hogy a földmívelésért ez országban nem történik semmi. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Engedeimet kérek, az az állítás nem áll. Nem akarok most felolvasást tartani arra nézve, hogy 30 esztendő óta a mi törvénykönyvünknek hány lapján hány törvény van, amely mind a földmívelési érdekek emelésére lett hozva, csak összehasonlítok egy pár szót, amelyek élesen szólnak. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbrol.) A földmívelési érdekek kiadtunk 1870-ben (Halljuk! Halljuk!) 12,646,000 koronát; vizimunkákra kiadtunk 3,242,000 koronát, összesen 15 millió koronát. Nézzük, hogy mit adunk ki ma. Az 1870-ben kiadott 12 millióval szemben földmívelési érdekekre kiadtunk a költségvetésben 39 millió koronát, vizimunkákra 8 millió koronát, együtt 47 millió koronát azaz a 15 millió koronával szemben, amelyivel 1870-ben megindultunk. Ennek a kimutatásnak, ennek a budgettanulmánynak különben a részletei is igen érdekesek. Tudmিলki kiadtunk állatfenytésére 1870-ben 19,000 koronát és ma kiadtunk 2,645,000 koronát, szőlőgazdaságra 1870-ben 17,000 koronát, ma kiadtunk 2,657,000 koronát ké-ségi erdőkre 1870-ben nem adunk ki semmit, mert csak 1890-ben kezdtek meg ezt és most már kiadtunk a községi erdőkre, kopár területek erdősítésére 1,950,000 koronát. egyéb gazdasági ágakra kiadtunk 1870-ben 51,000 koronát, ma kiadtunk 1,275,000 koronát. Vizimunkákra — tekintve attól a 100 millió koronás kölcsöntől, amelyet ez az ország felvett és amelyet a földmívelés céljaira utalványozott — kiadtunk akkor 3,242,000 koronát és ma 7,230,000 koronát, kiadtunk gazdasági szakoktatásokra 414,000 koronát, ma kiadtunk 3,671,000 koronát. Tudományos intézetekre kiadtunk 45,000 koronát és ma kiadtunk 1,021,000 koronát. A munkásügyre — hogy Visontai képvise- lő urnak is feljelik — kiadtunk 1900-ig semmit, ma 430,000 koronát. Azonkívül a vasutúgyre és a mi vasutúgyünk nagy fejlődésére fordított igen nagy áldozatok az ország gazdasági életének minden részére számára hasznosak voltak, de nem lehet tagadni, hogy ez áldozatok egy igen jelentékeny része a földmívelésnek, a gazdasági érdekek ágazatának az istapóására és támogatására esik. Es mit áldozott ez az ország a maga vasuti ügyének? Ha a t. képviselő urak megfontolják ezen számokat, amelyek talán nem mindenki előtt ismeretesek (Halljuk! Halljuk!), akkor meg fogják azon áldozatkészségnek nagy mértékét maguk is mérlegelni, és nem fogják többé mondani, hogy a földmívelésügyre ez az ország nem fordított semmit. Kiadtunk 1870-től egészen a mai napig, természetesen az utóbbi években már igen keveset, mert az egész rendszer megszűnt a vasutak államosításá-

val, kamatgaranciákra 436,854,000 koronát. Kiadtunk kamatbiztosítást évi ezert és más vállalatok adósságainak törlesztésére és ezek megváltására 607,434,000 koronát. Kiadtunk és befektettünk az államvasutakba 1973 millió koronát tehát igen közel két milliárd koronát. Kiadtunk vasuti beruházásokra 30 év alatt 841 millió koronát és végül kiadtunk vicinális vasutak seajelzésére 12,884,000 K.-t. Összesen tehát ez az ország (Halljuk! Halljuk!) a maga adóterhéből közvetlenül vagy közvetve (Felkiáltások a szélsőbalon: Adósságból!) a maga háztartásának a terhéből, mert annak az adósságnak a kamatait fizetni kell, ismétlem a maga háztartásának a terhéből ezen 30 év alatt kiadott közel négy milliárd koronát, és ezt számakkal lehet bizonyítani, kiadott 3872 milliót. Hát, t. képviselőház, ha így áll a dolog, akkor csak mégsem lehet azt mondani, hogy Magyarország a maga gazdasági és földmívelési érdekeinek istapóására nem tett semmit, hanem összetett kézzel nézte a dolgok folyását. (Igaz! Adóvisszatérítésekre amiket tisztán a földbirtok élvez, a szabályozások után kiadtunk évenként 4,100,000 aztán 3,000,000, majd 5 millió koronát; ez a szám változik, az utolsó esztendőben kiadtunk 6,606,000 koronát és kiadtunk azon törvény keletkezése óta, amely az adórestituciót a földbirtoknak a szabályozott, az ármentesített területek után adjuk, 44,623,000 koronát.

(Összehasonlítások.)

Nagyon érdekes még egy másik kimutatás hogy hogyan viszonylik az a támogatás, amelyben az állami költségvetésből az ipar és kereskedelem Magyarországon részesül, ahhoz, ahogy és hogyan részesül Ausztriában. Érdekes ez mindazon állításokkal szemben, amelyeket ha kiviszek az országából, alkalmasak arra, hogy a képviselőháznak és törvényhozásnak egész súlyát és állását megfigassza, ha t. i. kiviszik a magyar földmívelő nép közé, hogy ez az ország a magyar földmívelésért nem tett semmit. (Halljuk! Halljuk!)

Hogy áll a kérdés? Magyarország 1868-tól 1900-ig iparának fejlesztésére, bel- és külkereskedelemre kiadott 24 millió koronát. Ausztria pedig kiadott ugyanezen célokra 104 millió koronát. Az 1902-iki költségvetésben Magyarország ezen célokra fordított 4,810,000 koronát a magyarországi iparkamarák 85,000 koronát. Ausztria fordít, mint állam 10,079,000 koronát, az ausztriai kereskedelmi kamarák 694,000 koronát, a birodalmi tanácsban képviselt országok fordítanak azonkívül 2 millió koronát, hát a mi 4 millió koronánkhoz képest körülbelül 14 millió koronát. Magyarország áldoz tehát összesen 4,895,000 koronát, Ausztria pedig 13,712,000 koronát. Az állami kiadásokból esik jelenkint a népszámlálási adatok alapján Magyarországra iparterheként 28 fillér egy főre, Ausztriában csak az állami kiadások számítva, a tartományok nélkül, az iparterhek 45 fillért tesz egy lakosnál. Magyarországon a mezőgazdaságra fordítunk mint állam 12,199,000 koronát, Ausztria mint állam 18,826,000 koronát, az osztrák tartományok 5,286,000 koronát. E szerint esik Magyarországon a földmívelési érdekeknek támogatására jelenkintu teher 70 fillér, Ausztriában 88 fillér.

Hát, nem lehet mondani, t. ház, azt, ami mondatik, hogy t. i. Magyarországon csak ipari és egyéb érdekeket támogatunk és a földmívelést nem, hanem áll az, hogy a földmívelést a maga érdeme, a maga szükségai, a maga jelentősége szerint támogatja, a törvényhozás mindig támogatja. (Lélek helyeslés a jobboldalon.)

(Az 1899. XXX.)

T. képviselőház! Sok elevenetét tetetik az ellen, hogy miképpen Magyarország én és miképpen Magyarország a kormány az 1899. XXX. t.-cikkel és miképpen áll hát a kérdés erre vonatkozólag. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)

T. képviselőház! Nézetem szerint a kérdés egészen egyszerű. Az 1899-iki törvénynek két alappondolata van. (Halljuk! Halljuk!) Az egyik alappondolata az, hogy miután vámszövetséget kötni nem lehetett, addig, amíg megajrtatik a reciprocitást Ausztriában, mi ientartjuk a tényleges állapotok a vámközösségi állapotokat — nem a vámszövetséget — 1907-ig. A másik alappondolat ez: Magyarországnak és Ausztriának együttesen érdeke, de talán első sorban a miénk . . . (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: Gyengébbek a minisztereink! (Zajos ellentmondások a jobboldalon.)

Rákosi Viktor: Koerber elég erős!

Széll Kálmán miniszterelnök: Azt, amiről most beszéltek, 1899-ben csináltam Thun elnökkel. Ennyire objektivek az urak. Ausztriában a megfordítottja járja. Ezt ismerjük. Hát hiszen amikor a kvótáról van szó, akkor nem hallom azt, hogy mi taksajvíz az országot gazdaságilag tulerősenk és nem Ausztriát. (Ugy van! jobbrol.) Most meg azt sem akarják elhinni, ha azt mondom, hogy gazdaságilag, és népességre nézve mi vagyunk kisebb fel. (Mozgás a szélsőbalon.) Nagyon nehéz hát a képviselő urak gustusa szerint igazságokat mondani, pedig én csak azokhoz tartom magamat, hiszen nem okoskodással hozom ki, hanem egyszerűen egy közméretű ténynt említek itt fel, amelyet az iskolagyerekek tanulnak az iskolában. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

A másik alappondolata a törvénynek tehát az, hogy érdekekben van. de Ausztriának is, hogy ne essenek szét egymástól azon terminusok, amelyek mindkettőnknek gazdasági életét regulázzák, hogy ne legyen különböző lejártai idejük a vámszövetségek s a külföldi szerződéseknél. (Helyeslés a jobboldalon.) Es történik éppen annak érdekében, — amiről azt hiszik az urak, hogy gyengítem, pedig nem tettem és nem fogom tenni — hogy Magyarország érvényesítthesse azt a hátsó vonalat, azt a védvonalát, hogy ne legyen megkötvő keze egyszer a kereskedelmi dolgokban, máskor meg a vámszövetségekben, mikor

az egyiket, vagy a másikat tárgyaljuk. (Helyeslés a jobboldalon.)

Hát az a törvénynek a két alappondolata. Már most ugyanez a törvény arra utasít bennünket, hogy a vámszövetség megalkotására 1901-ig legkésőbb meglegyül az előkészületeket és terjesztjük azt elé, együttal kimondja, épp a terminusok összejelése céljából a külföldi szerz-deéseket hosszabb időre nem lehet megkötöni, mint 1907-ig és hogy előbb, mintsem megkötöttek, revidálni kell a tariát. Mindez nem osztrák érdekből csak, hanem magyar érdekből épp úgy, mint osztrák érdekből. Es Magyarországnak épp úgy, mint Ausztriának a paritás alapján ientartatik a joga, ielmondani a szerződést 1903-ig, a mikor szükségesnek tartja. Ezek e törvény alappondolatai és ezeket én a magam részéről híven meg kívánom őrizni. De odáig nem mehetek és nem megyek, a törvény világos értelmé folytán, a hova Visontai Soma képviselő ur tegnap ment, aki magáévá tette az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek egyik memorandumában, kérvényében kifejtett azt az állítást. . .

Visontai Soma: Nem is olvastam! (Zaj.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát nem tette magáévá! Azt nem olvasta talán, de olvasott olyan lapot, amely magáévá tette. Hát nem tette magáévá. (Derülség a jobboldalon.) Nos, hát Visontai képviselő ur ab orbigné állította, hogy ha 1903-ig nem létesül a vámtarifa, akkor nem lehet ientartani a vámközösséget. Ez a törvény világos értelmének kicsavarása és elferditése, annak teljes iélreírítése. Sem az O. M. G. E.-nek, sem a képviselő urnak ninos igaza. Hisz a törvény 1. szakaszában azt mondja, hogy amennyiben a vámszövetség létre nem jön, ez az állapot ienmarad 1907-ig. Hát mire való akkor azt mondani a törvényben, hogy a szerz-deések nem köthetők meg tovább, mint 1907-ig, mire való a törvény maga, ha nem lehet azokat 1907-ig ientartani? A törvény világos érteime az, hogy ha nem sikerül az egyezséget megcsinálni Ausztria és Magyarország között vámszövetség alakjában, ien lehet és ien kell tartani ezen alakban, a mint azt az 1899-iki törvény a viszonsóság alapján rendezi.

(A szerz-deések.)

Azt kérdi a t. képviselő urak egy része, hogy szerz-deések lesznek-e, nem lesznek-e, azt mondják, hogy általában semmiféle szerz-deést nem lehet kötni ezen törvény értelmében, mig a vámtarifa el nem készül. Ez distinguendum! Végleges szerz-deéseket nem lehet kötni, mert világosan mondja a törvény. . .

Fehler Gyöző: Jón a provizórium!

Széll Kálmán miniszterelnök: . . . hogy ama szerz-deési tárgyalások megkezdése előtt az autonom vámtarifa, amelynek egyaránt védenie kell mindkét állam érdekeit, elkészítendő. A törvény 4. szakaszának első bekezdése azt mondja, hogy amennyiben nem jön létre vámszövetség, csak 1907-ig köthetők szerz-deések, hosszabb időre azokat kötni vámszövetség nélkül nem szabad. (Nagy zaj és ellentmondás a szélsőbaloldalon.)

Rátkay László: Ez az ischli klauzula!

Széll Kálmán miniszterelnök: A képviselő ur rosszul magy arazza. Ez az ország kezét meg nem köti. Hisz ez egészen más dolog! En a törvényről beszélek, az világos; tessék elolvadni, az egészen más, ezzel ellenkező dolog, amit a képviselő ur ott emieget.

Azt kérdik a t. képviselő urak, hogy mikor lesznek azok a szerz-deések? Hát azt előre megmondani nem lehet, ebben az esztendőben vagy a másikkban, a vámnügy és a gazdasági állapotok alapján, amelyek ma Európa minden államban vannak, azon nagy küzdelmek folytán, amelyek Európa minden államának gazdasági életét ugyszövíván baroba szelítik és ieldulják ma, amikor nemcsak Németországban, de Franciaországban és már Angliában is egészen másképp ieltetnek meg ezek a kérdések. babar még oly éies elentetek az összeitközésre nem vezettek, mint a minőkkel éppen szemben állanak Németországban a gazdasági ágak. Igyekeznük fogunk, hogy rajtuk ne muljon. Hogy ezek a szerz-deések meg lesznek-e köthetők 1903-ig végéig, vagy nem, azt ma senki előre meg nem mondhatja. En semmiféle hivatalos uton, senkitől, egy államnak a képviselőjétől, sem az osztrák államtól, sem külföldi államtól invaciót még nem is hallottam hogy a szerz-deések tárgyalásával el nem készülénnek, prolongándók-e vagy prolongálhatók-e, egy évre-e, a maik vagy nem. Kijelentem, hogy még szó sem esett és invaciót magam sem tettem, tehát erre vonatkozólag teljesen kőtelen a kezünk. De az európai vámnügy politikának mai helyzete, Németországban a vámtarifa-tárgyalásoknak és azoknak a küzdelmeknek és barocoknak mai állapot mellett nincsen kizárva az a lehetőség, hogy abban az időben, miközön kívánatos volna és amelyre a törvény kontemplálta, új szerz-deések megköthetők nem lesznek. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) S ez, gondolom, a dolog természetében rejlik. Mert mondják meg a t. képviselő urak, az önök álláspontjára, az önálló vámtarifelet álláspontjára helyezkedve, ha egy külföldi ország, mondjuk például Németország azt mondaná önöknek, vagy a magyar kormánynak, amit, amely itt ülne helyetiem, önök egyikének, hogy ma még nem akar, vagy pedig nem kész a tárgyalásokat felvenni, mit mondanának akkor? A prolongáció feltétlenül kizárná! Hisz ez lehetlen. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ugyanebben a helyzetben lennénk és ez egészen természetes, egyszerű helyzet, amelybe, nem mondom, hogy belejövünk, mely azonban kizárva nincsen.

Azt mondják a képviselő urak és köztüük különösen Kossuth Ferenc képviselő ur, hogy az 1899. XXX. törvényeikk értelmében fel kell mondatni a szerz-deéseket. Fel lehet, de nem kell. Megvan a jogunk ielmondani, fel is iognak mondatni valószínűleg a szerz-deések, de peremptorie nincsen ez monda, nem is szükséges. Sajátságos is volna kimondani ezt a tör-

vényben előre, az minden szerződés sajtólagos ügye, sajtólagos kérdése, amely annak érdeméből itélendő meg, mikor a felmondás ideje előáll. Az bizonyos, — és ez részben Kossuth Ferenc képviselő urat megnyugtathat, hogy, mielőtt az új szerződések tárgyalása a külfölddel megtörténne, az autonóm vámtarifának készen kell lennie. Ez bizonyos, mondja a törvény. Ezt ígértém is mindig, ezt be is fogom tartani. De azt, amit Kossuth képviselő ur mond, hogy a reciprocitás megtörténének tekintetik, ha nem jön létre a tarifa 1903-ig, vagyis a folyó esztendő végéig...

Meszl Pál: Benne van a törvényben!
Széll Kálmán miniszterelnök: Hát ez nem áll a törvényben. A törvényben az van, hogy a tarifának el kell készülnie a külföldi szerződések tárgyalásának megkezdése előtt. Az van mondom a reciprocitásában, — én csináltam, csak ismerem és eleget kiütdöttem érte, míg kikütdöttem — (Zaj a szélsőbaloldalon) hogy a reciprocitás megtörténének tekintik — és ebben én az országnak egy garanciáját fektettem le — az, ha a 3-ik és 4-ik szakaszban körülírt jogok vagy feltételek egyike, vagy másika megsértetik, vagyis, ha az új vámtarifát elkészülése előtt a külfölddel szerződünk, a külfölddel nem lehet kötni új vámszerződéseket. (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Semmi ide szerződéseket! Azért prolongálnak!) Nem lehet a szerződési tárgyalásokat megkezdeni a tarifa elkészülése előtt és ez az országnak egy garanciája, hogy ne kényseríttesse egyik től a másikat, hogy új tarifa nélkül azokba a tárgyalásokba belemenjen. Ez a reciprocitás megtörténé, de nem az hogy 1902-ben vagy 1903-ban lesz-e ez. Tessék megnézni a törvény világos szavait, a törvény-hermeneutika minden szabályait szerint annak az az értelme és nem más. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

És ezzel, i. képviselőház, a gazdasági kérdéssel végeztem volna. Mindazon politikai kérdésekkel, amelyek felvetettek, az időre való tekintetből sem fogok foglalkozni, de pár kérdéssel még tőlem teltető rövidséggel foglalkoznom kell.

(A választói jog.)

Felvetetett a választási jog kérdése (Halljuk!) és az mondatott, hogy ime, hoi áll a többi ország, milyen széles választási alapon, míg Magyarország szűk választási alapon áll; ki kell terjeszteni a választási jogot az általános szavazati jogig (Helyeslés a szélsőbaloldalon); be kell hozni a községenkénti szavazást (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon) és meg kell változtatni a választókerületek mostani besorolását. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon és a középén.)

T, képviselőház! En ezen kérdésben már egyszer nyilatkoztam (Ugy van! Halljuk!) és amit akkor mondtam, azt ma is fenntartom. (Egy hang a szélsőbaloldalon: Csak körülbelül?) En a választói jog kiterjesztésének nem vagyok ellensége. (Mozgás. Halljuk! Halljuk!) En a mai aránytalan census kigazdítását, arányossá tétét, még pedig a választói jog kiterjesztésének irányában, nem perhorreszkálom. (Általános élénk helyeslés.) nem utasítom el és bizonyítottát is adtam ennek (Mozgás a szélsőbaloldalon.) mert az 1899. évi törvénybe — nem, mint ahogy önök mondják, kényserítés útján, hanem önszántómból — iövettem azt a szakaszt, amely a választói jogot kiterjeszti (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon és a középén.), sőt, mielőtt a törvény engem arra kényszerített volna, a törvény életbejuttatása előtti időben már rendelkeztem úgy intézkedtem, (Mozgás a bal- és a szélsőbaloldalon.) hogy az összeírások szerint történjenek. En a választók összeírásánál mindig ennek a liberális feltevésemnek adtam helyet s az eredmény az volt, hogy szabványosítottal több volt a választó a mult választásokon, mint azelőtt. (Általános helyeslés. Halljuk! Halljuk! jobboldól. Elnök csenget.) Ez az én álláspontom. (Halljuk! Halljuk!) En szemügyre veendőnek tartom majd annak idejében, midőn a választói törvény reformjáról leendő szó, azt is, hogy célszerű-e és mily módon célszerű a községenkénti szavazás. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Nem vagyok elvi ellensége annak sem hogy óvatossággal a választói kerületek kérdését is revizió a f gyűjünk, (Helyeslés.) de kénytelen vagyok ha azozottan kijelenteni (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) ezek mellett és ezek folytán, amikbe én igenis a magam liberális gondolatát belevetem — hogy az általános szavazati jogig én elismerni nem fogok. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középén. Mozgás és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát ez a liberálisizmus? Ez a szabadelvűség? Derültség balról. Hosszantartó zaj. Elnök csenget. Halljuk! Halljuk! jobboldól.) sem a titkos szavazást a mi viszonyaink közt nem tartom célszerűtől módszernek. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) En nekem hiába hozzák fel a külföld példáit... (Élénk mozgás a szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: Igen, gondoltuk! Gyönyörű szabadelvűség: (Élénk csenget.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Adjanak nekem egy olyan nyelvleg, is, fajlag is és minden tekintetben egységes nemzetet, (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon, a középén és a baloldalon. Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.), amilyen az angol. (Élénk helyeslés jobboldól. Hosszantartó mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Kérem, ne legyenek türelmetlenek az ellenvélemény iránt. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldól.)

Kubik Béla: Nem ijedünk meg ettől a mumustól. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Egy hang a szélsőbaloldalon: Majd megcsinálja, aki utána következik!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Annak is megvan a jogosultsága, hogy azt kifizeték és különösen akkor, amidőn én éppem az, imént mondtam, hogy nem zárkózom el a reorm elől, talán jogom van kifejtjeni

azt is, hogy miért nem megyek el odáig, ameddig az urak. (Élénk helyeslés jobboldól. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Egy hang a szélsőbaloldalon: Neszé semmi, fogd meg jól. Zaj. Halljuk! Halljuk! jobboldól.) A t. képviselő urak így számonk nek az eredményével úgy, mint előállhat. Megtörténnének ám, hogy nem önk számára választanak azok a tömegek. Adjanak nekem egy olyan nemzetet, mint az angol a maga institucióival, a maga napidíj nélküli képviselőivel, (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.), a maga minden egyéb nagy intézményével, (Élénk helyeslés a jobboldalon és középén.) a maga nagy egységével, (Egy hang a szélsőbaloldalon: Először nyugdíj nélküli miniszterek legyenek! Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldól.) egységének minden léttététével, akkor egészen másképpen állana a dolog. De így engemet az adott viszonyok vezetnek és ennek az országnak igazai nagy, jövő érdekei és kényes helyzete. És én inkább eltűrnöm azt a vádat, hogy nem vagyok elég szabadelvű. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) hogy nem vagyok radikális, semmint a felelősséget vállalam arra, hogy mobilizáljak rétegeket, (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) melyeknek mobilizációja, az ő mai műveltségi helyzetükben, a mai viszonyok között az ország jövőjére veszedelmes. És nézzék meg a t. képviselő urak, (Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldól. Elnök csenget.) kik azok, akik ezt legjobban sürgetik? Ennek az országnak, az ő jövő fejlődésének ez nem válnék előnyére, hanem kárára. Tenát inkább e részben mondjának illiberálisnak, de én ezt az országot elsősorban egységes nemzeti magyar államnak akarom megtartani. (Zajos helyeslés. Eljénzés és taps a jobb- és baloldalon.)

Ez nekem legfőbb célom, első és főcélom. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldól.) És mindazt, ami erre vezet, igen; de azt, ami ennek az eszmenek dekompozíciójára vezetne, semmi körülmények között el nem fogadhatom. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

A külföldi eredményei es esábitának, a szép eszme és elv: egyenlő teher, egyenlő jog. De az élet és a valóság, a mi helyzetünkben ezt nem engedni érvényesíteni. (Nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldalon.) Egy hang a szélsőbaloldalon: Nemzetiségi politikát csináljon, mint Bánffy kezdte.) Azt ez nem pótoja, a képviselő urak családának.

Kubik Béla: Hát a hadsereg magyarsága? Ott nincsen nemzeti szempont? (Felkiáltások jobboldól: Tessék kihaltatni! Nagy zaj.) Ország-világ-bolondítás az egész politikája. tudja? (Nagy zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon.) Reakció, nem szabadelvűség! (Halljuk! Halljuk! jobboldól. Folytontartó nagy zaj.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Nekem ez a meggyőződésem és az engemet nem bánt, abszolúte nem feszélyez és erről az álláspontomról én nem terel, ha a t. képviselő uraknak ez nem tetszik. (Helyeslés jobboldól.) Nem tehetek róla, én nem bántom a képviselő urak nézetét, de jogom van a magamét kifejtent. (Ugy van! Ugy van!) Ha nem tetszik, joguk van ellene állást foglalni...

Kubik Béla: Köszönjük! Megtetszük!
Széll Kálmán miniszterelnök: Mert azok a kérdések, amikről hallok, külön állanak, azok ide nem tartoznak, más ám a felelősség itten és azé, ki ilyen kockázatot az országra hozott, mint azoké, kik elvileg sürgetik. Azért én az általános szavazati jog behozatalát nem tekintem annak a fénylő csillagnak, amelynek önök állítják; az szerintem aszoké fény, amely attól tartok, ingoványokba vezetne és nem biztosítanak ennek az országnak jólétét dicsőségét és konszolidációját. (Ugy van! Tetszés a jobboldalon.)

(A választási visszaélések.)

A vita folyamában (Halljuk! Halljuk!) több képviselő részéről hosszas előadásban, — mondatnám, némelyik az egész ülést igénybe vette — igen sok választási és választás utáni, ugynevezett fűdőzési eset vetetett fel, melyek állítólag elkövetettek a közigazgatási organumok által. En t. Ház, midexen eseteket egytől-egyig megvizsgáltam és ennek következtében igen szivesen fogok beszámolni Molnár János képviselő urnak, Arim képviselő urnak és Kováts Pál képviselő urnak minden egyes esetről. Talán a belügyi tárcza költségvetésének tárgyalásánál lesz erre alkalmam. (Felkiáltások a néppárton: Lesz!) Most talán a t. Ház természetesen fogja találni, hogy ezt arra az időre relegáljam és a nagyobb kérdéseknek a tejtegetését ezzel ne szakítsam félbe. Azért nem is térek ki ezekre. Csak egyet tartok szükségesnek a képviselő urak és a Ház iránti tiszteltől megjegyezni, hogy azok közt a panaszk közt többet találtam olyant, ahol az egyes kihágási esetek tulszigoruan lettek büntetve. Figyelmemet ez a kérdés nem kerülte el és pár héttel ezelőt már rendeletet bocsátottam ki...

Molnár János: Tudjuk! Köszönjük!

Széll Kálmán miniszterelnök: ... melyben a törvényhatóságoknak figyelmét arra bvtam fel, hogy bár én nem avatkozom és nem is avatkozatom bele az ő törvény által megállapított bírói hatáskörükbe, mégis komolyan figyelmeztetem őket, hogy az egyes kihágási eseteket a kihágás természeté, az egyéniség, a méltánylást érdemlő körülmények labavetésével és az enyhítő körülményekre való tekintettel bírálják meg és ne tulszigoruan büntessenek, hogy ez az üldözések színt s viselje magán. Felmutathatom itt a t. képviselő uraknak ezt a rendeletet. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Ismerjük! Zaj.) No jól van, hát ez is baj? Ez se tetszik, hogy önszántómból, saját kezdeményezésemre cselekszem. (Derültség jobboldól.) Rajtam nem fog mulni, hogy e rendeletek érvényt is szerezzek.

(A nemzetiségi kérdés.)

Egy másik fontos politikai kérdés is vetetett itt fel, tisztelt Ház. (Halljuk! Halljuk! jobboldól) mely ebben a Házban egyes elszóalók részéről nagy ingerültséggel tárgyaltatt. És ezt sajnálom. És ez a nemzetiségi kérdés. (Halljuk! Halljuk!) Hát, tisztelt Ház mindenekelőtt előrebocsátom, hogy én a tárgyrend keretében nemzetiségi kérdést abban az értelemben, mint azt Európaszerte ismerik és kezelik, a magam részéről el nem ismerek. (Élénk helyeslés jobboldól.) Itt vannak egyes ügyek, egyes vonatkozások, amik egyik vagy másik nem magyar ajku polgártársunk által panaszokként felhozottak itt vagy ott; itt vannak és lehetnek hullámzások arra vonatkozólag, hogy ki miként gondolkozik a nemzetiségi törvényről és arról, hogy az miképpen ment át az életbe és gyakorlatba. És arról, amik e részben felhozottak akár itt, akár másutt, szivesen állok vitát. De megoldandó nemzetiségi kérdést a magam részéről tárgyalni nem akarok, mert olyant nem ismerek. Élénk helyeslés jobboldól.) És sajnálom is, hogy ez a kérdés ebben az alakban felvetettet. De ha már felvetettet, egy pár letegetésre a magam részéről, gondolom, kötelesség nyilatkoznom. (Halljuk! Halljuk!)

Erről az oldalról és talán egy másikról, azt a kérdést vetették fel, hogy mi tulajdonképpen hát az a magyar állami eszme mi annak a magyar állami eszmenek a fogalma; ha nem is így, talán egy bizonyos kicsinyiséssel szólhat róla, mint feleslegesről, sőt talán bizonyos guynyal is emlékeztek meg róla. Megmondom hogy mi az a magyar állami eszme. (Halljuk! Halljuk!) A magyar állami eszme az, hogy ebben az országban egy politikailag egységes nemzet él. A magyar nemzet. Ez a magyar állam abból áll, hogy ennek a magyar államnak nem szabad semmiéle vonatkozásában, semmiéle intézményében a magyar karaktert elveszteni és megtagadni. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) Sőt ezek államnak minden intézményében, nemcsak a legfőbb ügyekben... (Nagy zaj) a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: A hadseregben!) Hiszen erről is beszéltek máskor.

Kubik Béla: Nem szabad közbeszólni a miniszterelnöknek!

Széll Kálmán miniszterelnök: De ez nem oly közbeszólás, amely nézetem szerint az ügyet előmozdítaná.

Kubik Béla: Mert nincs igaz!

Kubinyi György: Tetszik megfellelni!
Széll Kálmán miniszterelnök: Hát ez volt a cél ennél a kérdésnél. Gratulálók ezért önmek. A hatással van vége az ön közbeszólásának. (Derültség.)

Kubinyi György: Annak igen!

Széll Kálmán miniszterelnök: Minden intézményben és nemcsak a törvényhozában és nemcsak a területi épségben, meg kell lennie ennek a magyar jellegnek, semmiéle állami intézményben, igazságszolgáltatásban, közigazgatásban ezt a magyar karaktert érteni nem szabad. (Élénk helyeslés. Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a középén.)

Nem elég tehát elismerni ezen állam törvényhozásának szuverenitását, vagy területi épségét, mert ez ellen kikelni valóban örült vállalkozás lenne. — (Igaz! Ugy van! Élénk tetszés a jobboldalon és a középén.) hanem összes vonatkozásában kell azt elismerni. Azért a törvény előtti egyenlőséget egyenlő elbánást biztosít minden embernek, de nyelvi tekintetben az abszolúte egyenlőséget a magyar államnak é karaktere nem engedni meg. (Igaz! Ugy van! Helyeslés a jobboldalon.)

Olay Laos: Tessék megmutatni ténynyel.
Széll Kálmán miniszterelnök: Es ez nem lehet másfént. És én, aki akarom és arra töreksem, hogy senki azért, mert anyanyelve nem magyar, ebben az országban hátra téve ne legyen, hanem azért a törvény előtt való egyenlőséget élvezze, és én, aki nem akarom, hogy anyanyelve miatt bárkire kár és hátrány származzék, az igazságszolgáltatás, a szabadság, az anyagi érdekek ápolásával és javításával azt akarom, hogy mindenki egyelőben jól érzeze magát ebben az országban, akármilyen nyelven beszél. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Nem elnyomással, terrorizmussal, de a magyar állam imponáló telépésével és működéssel, szabadságszeretettel a magyar állam ápoló kezével, fejlődésével és nagy céljaival akarom őket idekötni és ideáncolni. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Azért ne esodálkozzék Linder t. képviselő ur, (Halljuk! Halljuk!) ha ebben az országban idegesed lesz mindenki, ha úgy fejezi ki magát, hogy a magyar elemnek elismeri a hegemoniáját, de már a szupremáciáját el nem is ismeri. (Mozgás.) Ne játszanak a szavakkal. (Élénk helyeslés.) A mit a t. képviselő ur mond, hogy ebben az országban a magyar elemnek megengedi a vezérszerpét, nem állhat meg. Az a iyesmi csak föderatív államban lehetséges. Ebben az országban nemzetiségek minden jogos faj-, nyelvi-, szokási érdekeinek teljes respektálása mellett a magyar elem a szupremácia, történelmi jogon, államalapító és államfenntartó erejével, ezerves történelmi mujánál fogva. (Élénk tetszés.) Itt két állam nincs. (Igaz! Ugy van!) Itt nincs régi és új állam. (Igaz! Ugy van!) Az a disztinkció, amelyet a t. képviselő ur tesz, hogy elismeri az ujkori magyar alkotmányosság államegységét, meg nem állhat. Itt egy ezerves történelmi muittal bíró állam áll, amely önként, szókától, akiket én a maguk egészében nagyra-becsülök, mert azoknak nem hiszem, hogy többsége azokat a tanokat vallaná, amiket itt-ott hallottam, törekedő munkánép, igen sok jó, becsültes, derék magyar hazafi ismerek, tulnyomó többségben. (Általános élénk helyeslés) de azoknak, mondok, akik nem így gondolkoznak, hogy ez a magyar állam, még pedig az egységes, régi magyar állam tartotta, óvta és védte önjöket mert különböző elpusztultak volna. Az önk hatzáz éves ültéte, szokásainak, nyelvüknek, kulturájuknak éber gondozása mellett

is, amit nagybecsülök, mindezeknek megtartása mit bizonyít? Azt, hogy a magyar államnak az övé keze védte önmagát. (Eljenzés és taps jobboldól.) De önk és ezt Linder képviselő ur tette — akitől leginkább csodálom — olyan hangokat hallhatunk itt, mint amelyeket egyik kijelentésben hallottam, hogy az ország megígérte 1861-iki és 1865-ig terjedő felirataiban, hogy a nemzetiségekkel és a nem magyar alkukban, a testvériség és egyenlőség alapján bánik el és a t. mondja rá Linder képviselő ur, de annak dacára csak a horvátokkal szemben változtatta be az ország. Itt vannak a feliratok. Nem olvasom el.

Hát önöknek még az 1868: XLIV. törvényeikk sem elég? Hát önkök bevéltatnának tartják azokat? Az ilyen kijelentés, hogy nem váltotta be a nemzet igazételt, oly világot vet Linder képviselő ur belső gondolkodására és törekvésére, hogy ottassá és gyana-kodóvá tesz önkénytelenül minden ember, mikor erről van szó. (Élénk helyeslés.)

Mit szólnak azokról a felszólalásokról, melyek Veszolovszky, Pavlovics és tegnap Kollár képviselő urak részéről történtek? Nem ez a hang az, amelyen önöknek állítólagos panaszaitak elő kell adniok. (Élénk helyeslés.) Itt adják elő, ami bajuk van, nem másutt, sem Turóc-Szent-Mártonban, sem Prágában, sem Szébenben, sem Bukarestben. Itt adják elő és mi megbeszéljük mindazt, ami jogos bajuk önöknek.

De ne avval az inproduktióval, amivel Pavlovics képviselő ur tette, hogy meghozták sine nobis de nobis az 1868-iki törvényt. Ez a magyar állam szuverenitásának teljes megtagadása, mikor azt mondja a képviselő ur, o'dják meg a nemzetiégi kérdést, mert addig harafiságról nem beszéltek. Kijelentem, hogy ezt büntetlenül csak az immunitás örve alatt mondhatta a képviselő ur. (Általános eljenzés és taps.) Nincs ebben az országban kétféle haza és kétféle hazafiság. (Ugy van! Ugy van!) Itt csak egy hazafiság van, mely a magyar államból a politikai az egységes magyar nemzeti államhoz ragaszkodó őszintén. (Általános, élénk helyeslés.)

Pichler képviselő urnak tanát sem fogadom el. Én nem állok arra a tirannikus álláspont, melyet ő említett, mert ez nem igazságos és nem méltányos. Higye meg nekem a képviselő urak, aki pedig minden izében és gondolkodásában magyar vagyok és magyar leszek (Élénk eljenzés a jobboldalon.) Én azt tartom, hogy ennek az országnak a maga nagy bajai, a maga nagy cédjái, a maga nagy eladatalai nem repulzív, hanem attraktív politikát kell folytatnia. (Helyeslés a jobboldalon és a közepén.) Ennek az országnak, amennyire csak lehet, nem elnyomást, nem erőszak, nem is elénzés és gyengéség, de őntudatos politika, asszimiláló törekvés kell (Helyeslés a jobboldalon és a közepén.), és az asszimiláló és attraktív erővel kell idecsatolni ennek az országnak minden jó gondolkodású, hű fiát. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon. Az elnök csenget. Halljuk! Halljuk!) Hogy minél kevesebben legyenek olyanok és minél ritkábban halljunk oly nyilatkozatokat melyek tekintetében, gondolom, önkök mögött nem maradtam. (Általános helyeslés. Igaz! Ugy van!) Azt tartom, hogy a magyar állam a maga imponáló erejével, a maga övé és védő kezével jó közigazgatással és igazságszolgáltatással csatolja össze és tartja együtt ennek az országnak minden lakosát, az ország jóvája és fejlődése érdekében. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Az aután ne legyen különbséget közöttünk, hogy valaki micsoda nyelven imádjia a maga Istenét, csak szeresse ezt a hazát ugyanazzal az érzeléssel, ugyanazzal a melegséggel és ragaszkodjék hozzá azzal az erővel, mint a hogy ragaszkodnia kell, ha azt akarja, hogy ezt az országot közös erővel tartjuk, tenn, tegyük erőssé és virágzóvá. (Helyeslés a baloldalon.)

Már most ezeket a kérdéseket felhagynom, de lehetetlen, hogy ne reflektáljak egy beszédre, amely a múlt napok egyikén a velem szemben ülő képviselő ur részéről elhangzott, amely beszédben oly tömegét találtam az éles és igen gyakran személyes támadásoknak, hogy meg fogja nekem engedni a t. képviselőúrnak, hogy ezzel egy kicsit részletesebben foglakozzam, mert ezzel tartozom önmagamnak. (Halljuk! Halljuk!)

(Polémia Beöthy Ákossal.)

Ami a pétervári utat illeti, a t. képviselő ur ezt a kérdést újból szönyegre hozta. Én kijelentem az első alkalommal, hogy nem tiszteletlenség a főherceg iránt, nem tiszteletlenség azon férfin iránt akit választott, vezetett bennünket, gróf Széchenyit és engem, hanem az, hogy mi abban, hogy egy nem politikai természetű utat — és Pichler képviselő ur fejtetőzésére elnére, újból csak hangsúlyozhatom, hogy az utnak semmi politikai természetű célja, feladata nem volt — az ellenzék vezére választatik, oly állásfoglalást kellett tekintenünk, amely az én félogfoglalom szerint a parlamentarizmus alapelveibe ütökzik.

Ha a képviselő ur azt mondja, hogy miért nem tudtuk előbb, erre csak azt tehettem, higye meg nekem, mi se, más se — és senki sem veszek ki — nem tudhattuk előbb, hogy ellenzék vezéréről van szó és amit megtudtuk, azonnal megteztük a lépéseinket. Onnan multror egy beszéd alkalmából hallottam ugyan, hogy a tulajdonon előbb tudták, mint én, ez mindenesetre igen érdekes nyilatkozat, de a dolgon nem változtat. Hogy pedig ennek következtében nem ment senki erre a különben nem politikai természetű utra, amelyre előre proponálni nem kellett senkit, mert magától érteődőnek tekintetted, hogy bárki mehet, csak magyar ember legyen csak az ellenzék vezére, vagy vezéréi nem, az iyolománya a történetnek. Megfoghatatlannak látszik előttom az, hogy ez sérelem lenne gróf Zichy János urra; hiszen akkor az is sérelem, ha addig ide nem ülhetnek, míg többségük nincs.

Beöthy képviselő ur hivatalozik azonban arra,

hogy nincs igazam az én parlamentáris felfogásommal, mert Angolországban példák vannak rá, hogy nem így lojták fel a dolgokat; gondolom, Gladstone és Cobden példáiára hivatkozott a képviselő ur. Erről az oldalról már be lett bizonyítva, hogy a t. képviselő ur angol példái éppen nem találók; azok ismétlésebe tehát nem bocsátkozom.

Hanem a t. képviselő ur felhoz egy precedenst a mi alkotmányos életünkől is és azt mondja, hogy gróf Andrássy Gyula elküldte Londenba gróf Szécsen Antalt, pedig az neki nem volt politikai barátja. Igazán csodálom, hogy ezt a két esetet hogyan lehet parallellába állitani.

A képviselő ur maga maga monddta, hogy gróf Andrássy Gyu a küldte Szécsen Antalt de nem én küldtem Zichy Jánost. (Élénk helyeslés jobboldól.) Gróf Andrássy önmaga küldte gróf Szécsent, mint diplomáciát szakembert Londonba, ezt természetesen a parlamentáris elvvel megegyezőnek tartotta. (Tetszés jobboldól és a közepén.) Egészen más természetű tehát a két dolog. Gróf Szécsen tudtommal nem is volt az ellenzék vezére, ha voltak is nézeteltérések közte és gróf Andrássy között. Higye meg nekem a képviselő ur, nekem semmi aggályom nem lett volna, bárki ment volna el. De, hogy az ellenzék vezéré mejenj abban látjuk a parlamentáris elv megsértését. (Ugy van! Ugy van! jobboldól. Mozgás baloldól.) Hiszen, ha gróf Zichy János el akar válni tőlem egy küldetés, — pedig nem is mondom, hogy a jóni szüzetekre küldésem, — szerencsémnek fogom tartani, ha őt elküldhetem. (Hosszas, élénk tetszés jobboldól és a közepén. Általános élénk derűtség.)

Azt mondja a képviselő ur, hogy nekem sajtó-jogok parlamentáris felfogásom van és ez az. Ami általában kiogazol és nekem is szememre vet. Azt mondja, egészségtelen a mi parlamentarizmusunk általában, mert itt nincs meg a változtatás és nincs meg a vérnek felrészítése. A t. képviselő urnak ebben igaza van, csak abban nincs igaza, hogy ezt nekem veti szememre. (Ugy van! Ugy van! jobboldól.) Mert ezt az állapotot nem én teremtettem, ebben az állapotban leedztek, én is, én is, az egész parlament, 35 esztendő óta. Meg is mondta a képviselő ur az okát, hogy a tügrettségért part nem áll a 67-es alapon, tehát itt a kormányváltás ez esetben nem járna egyszerűen csak kormányváltással, hanem egyszerűen alkotmányváltással. (Mozgás és zaj a szélsőbalon.) Kérem, nem én mondom ezt, hanem Beöthy t. képviselő ur. A képviselő ur tehát ellenem irányítja ezt, akinek a regímeje alatt egy sokkal nagyobb vér-felrészítés történt, mint a mennyi 1875 óta bármikor. (Ugy van! Ugy van! jobboldól és a közepén.)

Vagy nem vér-felrészítés volt-e ez a választás és ennek a képviselőhaznak és ennek a többségnek a megjelenése, amely a másik pártnak igen kiváló, becses erőivel egyesült? Ellenem lehet-e azt tartani, hogy törvényerőre emelkedett a kuriai bíráskodásról szóló törvényt, amelyet ugyan a képviselő ur egy kodifikációs kófének nevez. (Általános derűtség. Felkiáltások a szélsőbaloldalon. Az is!) Hogy ugyanezzel a drasztikus kifejezéssel önére a t. képviselő ur akkor is, ha ennek a törvénynek aurore még életben volna, én a magam részéről nem akarom vitatni. (Élénk derűtség és tetszés.) Hanem velem szemben használja ezt a kifejezést. Én azt a törvényt igenis nem ránkamazott, én igenis egykeztem azt törvényerőre emelni. És bár hiányai vannak, megjavítható és mégis sokat használt.

És kik követelték legjobban az a törvényt? Az a párt, amelynek kebelében a t. képviselő ur akkoron állt és követelte akkor, mikor még azt a pártot az exkommunikáció átkával nem sújtotta, de akkor ő is követelte vagy legalább ellenzést azon országgyűlésekben, amikor erről szó volt és az az oldal ezt követelte, tőle nem hallottam. Ellenem veti ezt a t. képviselő ur, én ellenem, aki ezen törvény érvényesítésével a hatalomnak befoiyását, bármiként gondolkodjék valaki a törvényről, korlátoztam; (Ugy van! Helyeslés jobboldól.) Ellenem, aki az inkompatibilitási törvény behozatalával korlátoztam a hatalom befoiyását a parlamentre. (Élénk helyeslés jobboldól.) Ellenem hozta fel ezt a t. képviselő ur. Azt hiszem, helyesen és igazságosan ezt nem teheti!

A t. képviselő urnak azonban ez egészen mind egy, mert ő azt állítja, hogy a mostani választás is csak olyanok voltak, mint a multrók, pedig ezt senkiesem tartja ebben az országban, hogy ez a választás olyan lett volna, mint az azelőtti választások. Ezt hirdetni a t. képviselő urnak tartott fenn. (Főkiáltások a jobboldalon: Sohasem volt ilyen tiszta választás 67 óta.) És állitom és be fogom bizonyítani, hogy soha, mióta Magyarországon választások vannak, a kormánybefoiyás ilyen kis mértékben nem érvényesült, mint ennél a választásnál.

De a t. képviselő ur ezt az elvet úgy állítja oda, mint egy nagy tészta. Azt mondja, hogy ez nem helyes így felrészíteni időnkint, hanem esere kell. Szeretném én is, hogyha abban a helyzetben lennék. De a képviselő ur nem mondta meg, miképpen lehet. Hát én akkor preferálom azt a kevesebbet, amit lehet, annak a többnek ami nem lehet. (Élénk tetszés jobboldól.) A képviselő ur hogyan képzeli magának, hogy fog ő kormányra jutni egymagában állva? Azt hiszi, hogy megdönti egymagában ezt a többséget, vagy hogy a választásoknál önmaga csinálja meg magának a többséget? Nem lesz-e a t. képviselő ur kényeszertve társulni és rokonelemeket venni önmaga mellé, akikkel egyesülve jelvehesse a harcot? És akkor ott vagyunk, amit a t. képviselő ur kiogazol, amit azonban ellenem kontrovertálni nem lehet. Sőt én még azt se fogom akkor keresni, ki mennyit engedett mai felogásából, ha meggyőződésem. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Azt mondja a t. képviselő ur az ő támadásainak regisztrálásában, hogy minden rossz, amit a miniszterelnök csinált a mulóban és amit csinált most. Egy pár dolgot fel akarok hozni ezek közül: mindre nem

terjeszkedhetem ki, ámbár nagy gyönyörűségem volna benne. (Halljuk! Halljuk!)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy az 1899-ik évi paktumunk itt kelet volna létesülme, nem pedig magantársalgásokban és okmány nélkül. A t. képviselő ur ezzel olyasmint állít, amiről, úgy látszik, nagyon tévesen inormáltak, mert az a paktum, az egész pártközi egyezményem nem magantársalgások közbén, hanem a pártoknak kiküldött, hivatalos képviselői között, a zurnalisztikának napról-napra való kiserő figyelme és közleményei mellett loyot le, így loyotak a tanácskozások megvolt az okmány, az az okmány az én beszédemben be lett it mutatva, közölte lelt, mindenki tudja, hogy annak a paktumnak mi képezi az alapját s azonkivil más tartalma nem volt, mert minden lelt veve amiről ott szó volt. De vajjon hiszi-e a t. képviselő ur, hogy abban az izzó levegőben, abban a hangulatban, amely akkor uralkodott, abban az ugyszólólván felozott törvényes állapotban az a paktum itt létrejehetett volna? (Igaz! Ugy van! jobboldól.) Ez nincs komolyan mondvá, mert az lehetetlenség, hogy iyiesmi komolyan állítottassék.

Azt mondja a képviselő ur, hogy már készen találtam a békét. Készen? A tény pedig az volt, hogy én abban a pillanatban léptem a tárgyalásokba, amikor minden oldalról, de part et d'autre, elotogadhatatlanok na jeentelek ki a feltételek és amikor olyan pontok loyotak ellentétképpen fenn s olyan eltérékek voltak kinegyve ve, hogy aig látszott a kérdés megoldható-nak és a kiegyezés elé akkor mély, szinte legyőzhetetlen akadályok görđűittek.

Es mégis én készen levő békét vettem át! Egész négyhetű fáradságom munkába került, amig az a béke létrejött, amelyet, ő szerinte, készen vettem át; így nézett ki hát az a készen levő béke, amelyet olyan fitymával emít a képviselő ur. (Élénk tetszés jobboldól.)

Azt mondja a képviselő ur, hogy már az én tragikumom, hogy hajtörést szenvedek törekvéseimmel. Ez lehet. Mindenki, aki ezen a helyen van, legyen azzal tisztában, hogy ezen a helyen íel fog Crőlteni. Én se kerülöm el ezt a sorsot Hanem még most a t. képviselő ur egy kicsit türtöztessé magát (Élénk tetszés és derűtség jobboldól és a közepén.) még most nem vagyok felgörlve, még nem érzem magam hajtöröttnék. (Élénk tetszés a jobboldalon.) Lehet, hogy fogom érezni és ie fogom akkor belőle vonni a konzervációkat, becsültesen és parlamentáris módon, akarhol és akármilyen hajtörést szenvedek, legyen ró-a képviselő ur meggyőződve. (Élénk tetszés a jobb- és baloldalon.)

A képviselő ur megint előállott a multtal és megismétli azokat amit már mondott ő, és azokat, amiket más mondott. A képviselő ur a római augur-rokról beszélt. Én nem keresem, ki az augur-társja a képviselő urnak, de az a tény, hogy iten ugyanazokat a dolgokat, ugyanazzal a legyervelttel, ugyanazzal az argumentációval, ugyanazzal a hamis és alap-talan — már jó értelemben veszem a szót — feltövesekkel látom ellenem irányozva, elárulja nekem, hogy ki a másik augur. (Élénk tetszés a jobboldalon. Mozgás baloldól.)

Én kés vagyok azzal a multtal beszámolni. (Halljuk! Halljuk!) A képviselő ur azt mondja: átvettem a 80 millió bankadósságot — ez az egyik bünyöm — a 78-iki kiegyezés alkalmával, amelynek nagy tényezője voltam. Hát igaz, tényezője voltam; igaz, hogy a 80 millió bankadósságot is átvettem de akkor kifejtettem itt, a képviselőházban, hogy az a kiegyezés nemcsak abból állott, annak a kiegyezésnek megvoltak a maga hátrányai, de megvoltak a maga előnyei is; abban a kiegyezésben én az országnak évi tizenegy milliót lakartítottam meg a restitúcióban; abban a kiegyezésben én ennek az országnak jelentékeny milliónyi többletet szerettem a pénzügyi vámosok és abban a kiegyezésben meg-alapítottam egy olyan bankorganizmust amely azóta jól és az ország hiteligényei teljes kielégítésével működik. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

De a t. képviselő ur itt nem áll meg, odább megy és a maga gunyjának egész erejével szól lemondásomról; a multror azt állította, hogy azért mondtam le, mert azt hittem, hogy a katonai része a dolognak kockán van és nem lesz befejezve, pedig — nézete szerint — politikai és a pénzügyi része a dolognak van, ami nekem aggályos] volt.

A t. képviselő ur egészen rosszul van informálva, az én beszédemet meg éppen rosszul olvasta és teljesen tévesen állítja oda a dolgot, bizonyára figyelemre nem méltatta mikor beszéltem. Mikor azt mondtam: a katonalag bejejezett okkupáció után mentem el, azon vád ellen védttem magamat hogy amit akkor mondatott, azonnal megtróttam. Ez a vád volt ellenem irányitva. De én nemcsak ezt mondtam, én más is mondtam, megmondtam az okaimat és az én lemondásom oka azokban van benne és nem azokban, amiket a tisztelt képviselő ur mond. De a képviselő ur erről a helyről való távozásomat gunyval illeti. Jól van, tegye, ha kedve tartja, ez engem nem érint. De higye meg a képviselő ur (Halljuk! Halljuk!) amit hogy nem keresek sem biztást, sem batoritást, vagy nem lélek semmiféle szemrehányástól semmi oldalról, hogy mit leszek teendő bármilyen viszonyok között, maradjak-e? menek-e? ha még egyszer a kötelességeknek olyan súlyos össztökésébe kerülnek: fogom teljesíteni lelkiismeretem sugallatát, amit az bennem él akkor és nekem sugni fogja. De nem nagyon biztató ám az ilyen súlyos kötelesség levonására az a guny, amelyvel azt illeték huszonnégy év multján. (Hosszas tartó, élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.) És ha valaki azoknak a biztásoknak üne íel, vagy azokból merítte indokokat, vagy engedne a megfélemlítésnek, mutatja a példa, hogy nagyon feisüno. Én nem leszek az, én a magam lelkiismerete sugallatát fogom követni, mondom a képviselő ur most, vagy pár év múlva akármi. Azonban nem ez a főkiogés. A fő — és én ezéke nem is mentem volna bele, mert már ezekre megelétem hanem a képviselő ur a multból

egy más, igen nagy, igen erős vádat emelt ellenem és bizonyítékul idézi dr. Bazaine iratait. Azt állította hogy perjogilag be tudja bizonyítani hogy én voltam az oka annak, hogy az osztrák védvamosok előtt meghajolva nem jött létre a kereskedelmi szerződés Angliával, Franciaországgal és Németországgal.

Ami a két esőt, Angliát és Franciaországot illeti, igen vastag tévedésben van a képviselő ur. Sem Angliával, sem Franciaországgal tarifaszüzséről nem volt és nem is lehet szó. Mi 1878-ban vámtarifát állapítottunk meg, mert kénytelenek voltunk vele, amennyiben egy pár ország felmondta a vámszerződést; Olaszország felmondta, a többi pedig felmondani készült. Mindenütt készültek vámtarifák ellenünk, nekünk tehát vámtarifa készítésbe kellett fogunk, meg is tettük. Hogy ez a vámtarifa szükséges volt, már abból is kitesszik, hogy az 1856-diki vámtarifa, amely, hogy az 1867-diki kiegyezéssel amenny transzitalit átvételét olyan prohibívum természetű volt, hogy a mellett egyáltalában nem lehetett volna tárgyalni. Ezen prohibívum vámtarifát meg kellett tehát szüntetni.

Es hogy az 1878-iki vámtarifa nem volt olyan nagyon is magas, világosan mutatja az, hogy 1882-ben és 1887-ben emeltek ennek a tételre és emeltek az ipari tételre is, különösen annak tekintetével, hogy akkor hozták be először agrár-vámok Romániával és más keleti államokkal szemben. Ez volt a história. De sem Angliával, sem Franciaországgal tarifaszüzséről nem jött létre. Angliával nem is jött létre, nem is volt sohasem. Létrejött igen Angliával szerződésünk 1876. október 5-én és 1877. november 26-án a legnagyobb kedvezmény alapján, mert Anglia nem képes nekünk tariakedvezményeket adni, mert a borvámot semmiképpen sem akarja lekötni; vele tehát csak a legnagyobb kedvezmény alapján lehet szerződést kötni. Kötésünk is 1876. október 5-én és 1877. november 26-án kedvezményes szerződéseket. Nem voltam tehát oka annak, hogy Angliával nem jött létre a szerződés.

Ez az első tévedés. Hogy áll a dolog Franciaországgal? Ugy, hogy Franciaországot azért nem akart velünk szerződést kötni 1881-ig, mert akkor készített el a maga vámtarifáját, amelynek alapján egészen új vámpolitikát épített fel. Es mikor mi a tarifaszüzsér megkötésére való tárgyalásokat megkezdettük Franciaországgal, csak ugy volt hajlandó ezt megkötni velünk, hogy a gabonafélék vámját, amelyek minket, Magyarországot érdekelnék, meg nem köti. Nem volt tehát érdekünk magyar szempontból Franciaországgal akkor tarifaszüzsér megkötésé. Mert a nélkül értékelni a szerződés ránk nézőt. 1881-ben megkötötték ugyan a szerződés, de nem tarifaszüzsér. Hanem csak kedvezmény alapján amelynben Franciaország részére a pezsóg és a mi részünkre a juhokra nézve kapunk kedvezményt. (Ugy van! Ugy van! jobbjelől.) Legnagyobb és legerősebb tétel, amelyet perjogilag fog dol a képviselő ur bebizonyíthatni, ahogy Németországot velünk a status quo alapján akart egyezkedni. Hát engedelmet kérek, ez sem áll. A képviselő ur tévedés onnan származik, hogy a német kiküldötték 1877-ben kijelentették, hogy ók megszakítják velünk a tárgyalásokat, mert ezek a tárgyalások rajok nézve rosszabb helyzetet teremtenek. Mikor aztán megkérdeztük őket — én perjogilag be tudom ezt bizonyítani, mert itt vannak előttem az akták, — miért nem akarják a tárgyalást folytatni, a részletekbe nem bocsátottak. En mentem fel és Trefort miniszter Bécsbe, aki akkor a kereskedelmi táraát vitte. És megtagadták a választ. Ók egyáltalában nem akartak szerződni abban az időben semmi körülmények között a status quo alapján. Rajok nézve nagyon kedvező szerződés alapján talán igen, de méltányos szerződés alapján nem. Ók akkor megtagadták a gabonafélék vámmentességét, a borvámot, az állategészségügyi konvenciót, általában mindazon dolgokat, melyek nélkül nem tudunk velük szerződni. Igaz, hogy mi is parvámelegesséket követeltünk. Ezeket aztán később elejtették, azt t. i. hogy megtagadták a vám a gabona és a nyers termények megkötését és elejtették azzal a kikötéssel, hogy minket is a Kelettel szemben nem szabad azokat érvényesíteni. Mit használt volna tehát a szerződés, ha ezt az egyedüli legyvert kiaduk? Így nem érthetünk egyet ebben a kérdésben Magyarország jól félgetőit érdeke szempontból. Ha ezeket a magyar sarkaitat érdekeket sem tudjuk biztosítani, nem lehet mondani, hogy rossz volt a szerződés megkötése, vagy hogy Németország a status quo alapján akart volna ura szerződni. Erről szó se volt. De megmondom a képviselő urnak hogy min akadt meg a dolog. Megakadt a dolog azon, — s ezt a tárgyalások egész folyamata bizonyítja, — hogy Bismarck herceg a német kancellár, akkor elbocsátotta a szabad kereskedelmi elvet valló Delbrück minisztert és új védvamos politikát inaugurált és az ország azonnal kezdett foglalkozni a kereskedelmi politikával és nem akarta a szerződés és szabad kereskedelmi politikát folytatni, amit pedig Bismarck akart tudvalevőleg meg is csinált.

Bismarck (1881. november 29-iki beszédében) a saját magánát beállt irodulatról így szót: „Nach den ersten 16 Jahren meiner ministeriellen Thätigkeit bin ich da mir die Hände, die ich für gut hielt, (Delbrück) abhanden kamen, genöthigt gewesen, mir die Sache selbst anzusehen und habe gefunden, dass, wenn ich bis dahin in verba magistris geschworen hätte, die thatsächlichen Resultate den Voraussetzungen nicht entsprechen, die unserer Gesetzgebung zu Grunde gelegen hatten. Ich habe den Eindruck gehabt, dass wir unter den seit 1865 eingeführten Freihandelsystem der Ausbehrung verfielen, die durch den Blutzug der 5 Milliarden-Kuntribution einige Zeit aufgehoben wurde und dass es nothwendig sei, hier eine Remedur einzutreten zu lassen.“ Poschinger, akinek a művét a t. képviselő ur bizonyosan ismeri, elbeszél egy jellemző esetet, amikor

gróf Andrássy Gyula, aki akkor a legjobb politikai és egyénleg is meleg baráti viszonyban élt Bismarckkal, a mi lekerésünkre interponálta magát, hogy Bismarckot rábírja a szerződés megkötésére. Kosarat, illetőleg eutasító választ kapott. Bismarckkal Salzburgban találkoztott s hozzá azt a kérésintézte, hogy intervenciója a szerződés megkötése érdekében. Erre Bismarck szörő-szóra a t. letele gróf. Andrássyknak: „Sie wenden sich hier da an eine schlechte Adresse. Alles was ich für Sie thun kann, ist meine Meinung über den Handungsvertrag zu verschweigen.“ Hát ez volt az oka. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Késsőbb! Különbön elmondja ezt maga a t. képviselő urnak az autora, Bazant.)

Beöthy Ákos: Elmondta Matlekovich, Bismarck! Széll Kálmán miniszterelnök: Hogy tehát 1877-ben nem akartak tárgyalni, annak az volt oka, mert készülték arra, hogy Németország vámpolge autonóm es szabályozással és a jövőben követendő irányvámpolitika önállóan állapítsák meg. Németország a szabad kereskedelmi politikáról először 1876-1877-ben készült és akart letérni, ugyanis Bazant maga így szól: „1876. végén a cs. k. kormány Németországhoz azt a javaslatot intézte, hogy a fennálló szerződés egy évvel rövidítessék meg, a szerződés megújítására a tárgyalások azonnal kezdessenek meg és hogy az új szerződés már 1877. elején lépjen életbe. A német kabinet e javaslatot nem fogadta el, de késznek nyilatkozott új szerződés megkötésére tárgyalásokat kezdeni s az esetre, ha a szerződés kész lenne, azt 1877. január elsőjével életbe léptetni.“

Ezen szándék azonban nem valósult meg és így 1876 októberben a szerződés jormailag felmondott. A berlini kabinet ezután nem volt hajlandó dacára az ismételt és nyomatékos sürgetéseknek, a tárgyalások megindítására. Ellenkezőleg még 1877. április havában azt kérdezte, nem volna-e lehetséges a szerződés tartam meghosszabbítására. Németországban egy párt alakult, amely azt a nézetet ápolja, hogy Németország számára tanácsos volna, ha vámpolge autonóm szabályozatnak és a jövőben követendő vámpolitika önállóan állapítanák meg; ez okból kívánatos a mostani vámszerződést egyelőre rövid időre meghosszabbítani, hogy ekképp a kormány időt nyerjen az illető kérdéseknek autonóm szabályozására; ezek szerint a szerződési tárgyalások későbbi időre halasztandók és a beiső törvényhozás bejelölése után kezdenők meg. Amikor ez az indítvány egyszerűen vissza lett utastva, megjelentek 1877. ápril 16-ikán a német kiküldötték Bécsben, de már májusban ismét el távoztak a példkúl, hogy saját követeléseiket és a tartására vonatkozó engedményeket illetőleg közelebbről, vagy általában létfározatosan nyilatkoztak volna. Ismét szünet állt be. Így nehezen folytak a tárgyalások; 1877. júliusban újabb kérdés tetetet, a szerződés 1 évre való meghosszabbítása javaslata hozatot és a legnagyobb kedvezés alapján való szerződés kötése ajánlatot, de ekkor sem a statusquo alapján. Nagynehezen, fenntartással és a sikerben való kétkedéssel végre a németek beleegyeztek a kísérletre, hogy a tárgyalások megkezdessenek. Az egész tárgyalás folyamán épp oly kevéssé mint előzményekben nem volt szó a statusquo lejjentásáról, hanem igen a statusquo egyévi meghosszabbításáról, hogy időközben Németország is elkészithesse új vámpolitikáját.

Es okból volt akkor kívánatos a vámszerződést egyelőre rövid időre meghosszabbítani, amíg ez a dolog kiküldi magát és kialakul Németországban. Amikor aztán ez kiküldötte magát és az egész nagy vámpolitikai irány megmozak Bismarck fejében alakult ki, az egész birodalomban igazában szerződni velünk nem akartak, el nem lett fogadva és teszet sem ütött. Így gondolom, perjogilag én bebizonyítottam, hogy a németek mindig csak egy évre akarták meghosszabbítani a szerződést, de hogy ók a statusquo alapján akarok volna velünk ily szerződést kötni; az nem áll; ez a szerződési tárgyalások egész folyamából teljesen tévesnek bizonyul és éppen az ellenkezője derül ki. (Ugy van! Ugy van! jobbjelől.) En tehát abban a helyzetben vagyok, hogy perjogilag igazolhatom mindent. Nem mondtam el ugyan mindent amit el lehetne mondani, de mindezek ellenkezőjét bizonyítottam annak, amit Beöthy képviselő ur állított, hogy tudniillik Németország statusquo alapján akart volna velünk szerződni; csak egy évre akarta prolongálni a szerződést azért, hogy kedve szerinti más szerződést csináljon.

Beöthy Ákos: Most is prolongálja!

Széll Kálmán miniszterelnök: Engedelmet. Ne méltotassák kergetni a kérdést és azt állítani, mintha a status quo alapján akartak volna velünk szerződni.

Beöthy Ákos: Pedig ez ugy van. (Mozgás baljelől.)

Széll Kálmán miniszterelnök: ... mert ha valaki egy évre ideiglenesen prolongálta a szerződést, az nem a status quo alapján áll. (Igaz! Ugy van! jobbjelől.)

Beöthy Ákos: Ugy van az, ahogy én mondom. (Mozgás baljelől.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Az nem ugy van. Így áll az egyébiránt a t. képviselő urnak többi dolgaival is. Azt kérni a t. képviselő ur, hogy amikor a későbbi időben 40 millió tulkiadások és deficitek álltak elő, hol voltam én akkor? A t. képviselő urat, úgy látszik, eszerben hagyja az emlékezétehetsége. En abban az időben egyáltalán nem játszottam politikai vezérszerepet; egyáltalában semmi szerepet. Visszavonultam. Es így általában a Házban nem szóltam azzal fel. (Élénk helyeslés jobbjelől.)

A t. képviselő urnak parlamentáris és pártpolitikai nézetei eléggé konzolidáltak arra, hogy ha objektív akar lenni, elismerje azt, hogy ha valaki visszavonul valamely állásból vagy helyzetből nem akar, akkor nem minden dologba ártja magát bele és nem minden kérdésben szólal fel, de amidőn én szükségesnek tartottam, a magam multánál fogva, amely ezen székhez fűződött, (rámutat a

pénzügyminiszteri székre), aztán átvettem ezen országot egy ilyen súlyos állapotban és egy pénzügyi politikát csináltam négy éven át, amelyet eredményeivel igazolni tudok ma is, amelyre azonban most nem terjeszkedem ki; tehát mikor szükségem jöttem ezen multánál fogva, azokról a padokról a középben 1880-ban, egy beszédet tartani, amelyben az egész pénzügyi helyzetéről kiejtettem nézeteket, mi fog bekövetkezni és óvtam az országot. Be is következett. A t. képviselő urat tehát, ismétlem, emlékeztethetsége eszerben hagyta.

Beöthy Ákos: En a védőtörvényről, az egyházpolitikai törvényekről és a többiről beszéltem. (Mozgás és zaj baljelől.)

Széll Kálmán miniszterelnök: A védőtörvényre nézve tudjuk mi volt a vége, az én nézetemmel mindenki ismerte abban a kérdésben, most azonban tettett ezekről is beszélni, nem pedig csak a 40 millió kiadásról. (Ugy van! a jobboldalon.) Aztán én feleselnem nem akarok, tovább ezen dologba nem ereszkedem. (Halljuk! Halljuk! a bal- és szélsőbaloldalon.) A t. képviselő ur engem személyesen igyekszik lerántani multamban és jelenemben, sőt megjövendölte jövőmet is. (Mozgás és derűtlenség a jobboldalon és a középben.) Legyen a t. képviselő urnak ziseése szerint, (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur gynyol azért, ha szólok, gynyol azért is, ha nem szóltam pedig akkor nem volt kötelelenségem, itt meg kötelelenségem ez. Ezért is most igen rosszkor méltotzatot ki gynyolni, mert amikor én ezen 22 napos vitában 60 és egynehány szónokot meghallgattam, akkor engem azzal gynyolni, amivel a t. képviselő ur gynyol, igazságosan nem lehet. A t. képviselő urnak, úgy látszik, előre el volt készítve ez a lövése, hát azt el kellett puffantani. (Élénk tetszés, helyeslés és derűtlenség a jobboldalon és a középben.)

A t. képviselő urnak nem tetszett, hogy lemondtam, most pedig az nem tetszik, hogy nem mondom. A t. képviselő urnak nem tetszik a kuriai brásokodásról szóló törvény, nem tetszenek a választások, nem tetsik semmi, amit teszek. Egyet azonban még mondani akarok arra, amit különösen a szememre vetett. (Halljuk! Halljuk! jobbjelől.) Azt mondja ugyanis a t. képviselő ur, hogy én igen kedvező helyzetet vettem át az osztrákokkal szemben, csakhogy nem használtam ki. Ha valaki a török-szakad politikáját akarja követni, akkor a képviselő urnak igazra van. Ha azonban nem akarja azt követni, akkor nincsen igaza. (Tetszés jobbjelől.) A képviselő ur azt mondja, hogy extra dominium vagyunk, pedig lehetnénk intra dominium is. En t. Ház, nem látom, hogy extra dominium volnánk, mert mi azokat a dolgokat, amelyeket a kiegyezés tartalmaz és amelyeket az ország gazdasági érdekei nézve megjelölőnek tartunk, magunknak törvényben biztosítottunk amennyiben a reciprociatást megtartják. Ha meg nem tartják, akkor ott leszünk a legrosszabb esetben ahol a képviselő ur akarja lenni. Az meg páne tudosa, mikor a képviselő ur azt mondja, hogy ielemelték a kvótát, de a rekompenciát a kvótáért nem kaptuk meg az függőben van. Hát az nincsen így egészen függőben. Mindkettő, ha akarja, függőben van de az nem áll, hogy a kvóta megvan és a kompenciáció nincsen. A kvóta egy évre van megállapítva, az átutalási eljárás pedig meg van állapítva 1907-ig, amennyiben megtartják. Ha pedig be nem tartják, akkor a mi kezünkben is megvan a másik vége a dolognak, mert a kvóta csak egy évre van eldöntve és nem többre. Az tehát nem áll és ne tessék azt hirdetni, hogy a rekompenciáció birtokában nem vagyunk legalább is annyi időre, mint a mennyire a kvótaemelés történt. (Tetszés jobbjelől.) Ha valaki a konkrét igazsággal így bánik el akkor, engedelmet kérek, felálitati nit, mint egy Jupiter tonans az Olimpiusra és rázmozdatja mindent, levenni rólam még a keresztvizet is, engemet a sárg lerántani és személyes támadásokkal és igazán egész beszédében csak rémszavakkal illetni és azt mondani, hogy azért a képviselő ur barátságát viselte irántam, köszönöm, de nem kérek belőle. (Derűtlenség.) En megirdtom a dologt. A képviselő ur tovább ment, mint bárki ebben a Házban, mert ók nemcsak bizalmatlan irántam, hanem ellenszenvének is kifejezését adott. Jó, én meghajtom a fejemet és ezen ellenszenvet is el kell fogadnom, bár nem viszomdon hasonlót, hanem megtartom azért az egyéni rokonszenvemet és tiszteletet a képviselő ur iránt — nem a politikai rokonszenvéről szólok. — A képviselő ur, mióta ismerem, kritizált mindenkit és mindent és nem volt megelégedve semmivel és senkivel, csak azzal, amit saját maga mondot vagy gondolt, vagy tett. (Zaj baljelől.) Halljuk! Halljuk! jobbjelől.) És a képviselő ur ellenézők lesz örökre, mindenki, még ha lehetne saját magára is lenne. Amikor rajzol, tuloz és tulozva torzít és olyan képet adott, amely karrikatura, pedig a képviselő urat is lehetne ám karrikaturálni. De én ezt nem akarom tenni. A képviselő ur tartsa meg ellenszenvét irántam, én majd azzal világosítalom magamat, hogy nem ismerek senkit, aki iránt a képviselő urnak ilyen elítélő véleménye ne lett volna időnként. Engedje azonban meg a képviselő ur, hogy nem tanácsos — azt tenni nem teszem — hanem egy kijelentéssel vegyek tőle bucsut és ez az, hogy azt mondta egy latin klasszikus: „Animus aequus et iustus ornamentum magistris.“ Még inkább ornamentuma az annak, aki historiae magister. A képviselő ur lehet másokkal szemben, a multtal szemben az, de velem szemben nem volt az, ezt vitatom és állítom és azzal veszek a képviselő uraló bucsut, hogy azokra a személyes dolgokra, ha még egyszer előhozza, felelni nem fogok.

A t. képviselő urnak nem tetszett, hogy lemondtam, most pedig az nem tetszik, hogy nem mondom. A t. képviselő urnak nem tetszik a kuriai brásokodásról szóló törvény, nem tetszenek a választások, nem tetsik semmi, amit teszek. Egyet azonban még mondani akarok arra, amit különösen a szememre vetett. (Halljuk! Halljuk! jobbjelől.) Azt mondja ugyanis a t. képviselő ur, hogy én igen kedvező helyzetet vettem át az osztrákokkal szemben, csakhogy nem használtam ki. Ha valaki a török-szakad politikáját akarja követni, akkor a képviselő urnak igazra van. Ha azonban nem akarja azt követni, akkor nincsen igaza. (Tetszés jobbjelől.) A képviselő ur azt mondja, hogy extra dominium vagyunk, pedig lehetnénk intra dominium is. En t. Ház, nem látom, hogy extra dominium volnánk, mert mi azokat a dolgokat, amelyeket a kiegyezés tartalmaz és amelyeket az ország gazdasági érdekei nézve megjelölőnek tartunk, magunknak törvényben biztosítottunk amennyiben a reciprociatást megtartják. Ha meg nem tartják, akkor ott leszünk a legrosszabb esetben ahol a képviselő ur akarja lenni. Az meg páne tudosa, mikor a képviselő ur azt mondja, hogy ielemelték a kvótát, de a rekompenciát a kvótáért nem kaptuk meg az függőben van. Hát az nincsen így egészen függőben. Mindkettő, ha akarja, függőben van de az nem áll, hogy a kvóta megvan és a kompenciáció nincsen. A kvóta egy évre van megállapítva, az átutalási eljárás pedig meg van állapítva 1907-ig, amennyiben megtartják. Ha pedig be nem tartják, akkor a mi kezünkben is megvan a másik vége a dolognak, mert a kvóta csak egy évre van eldöntve és nem többre. Az tehát nem áll és ne tessék azt hirdetni, hogy a rekompenciáció birtokában nem vagyunk legalább is annyi időre, mint a mennyire a kvótaemelés történt. (Tetszés jobbjelől.) Ha valaki a konkrét igazsággal így bánik el akkor, engedelmet kérek, felálitati nit, mint egy Jupiter tonans az Olimpiusra és rázmozdatja mindent, levenni rólam még a keresztvizet is, engemet a sárg lerántani és személyes támadásokkal és igazán egész beszédében csak rémszavakkal illetni és azt mondani, hogy azért a képviselő ur barátságát viselte irántam, köszönöm, de nem kérek belőle. (Derűtlenség.) En megirdtom a dologt. A képviselő ur tovább ment, mint bárki ebben a Házban, mert ók nemcsak bizalmatlan irántam, hanem ellenszenvének is kifejezését adott. Jó, én meghajtom a fejemet és ezen ellenszenvet is el kell fogadnom, bár nem viszomdon hasonlót, hanem megtartom azért az egyéni rokonszenvemet és tiszteletet a képviselő ur iránt — nem a politikai rokonszenvéről szólok. — A képviselő ur, mióta ismerem, kritizált mindenkit és mindent és nem volt megelégedve semmivel és senkivel, csak azzal, amit saját maga mondot vagy gondolt, vagy tett. (Zaj baljelől.) Halljuk! Halljuk! jobbjelől.) És a képviselő ur ellenézők lesz örökre, mindenki, még ha lehetne saját magára is lenne. Amikor rajzol, tuloz és tulozva torzít és olyan képet adott, amely karrikatura, pedig a képviselő urat is lehetne ám karrikaturálni. De én ezt nem akarom tenni. A képviselő ur tartsa meg ellenszenvét irántam, én majd azzal világosítalom magamat, hogy nem ismerek senkit, aki iránt a képviselő urnak ilyen elítélő véleménye ne lett volna időnként. Engedje azonban meg a képviselő ur, hogy nem tanácsos — azt tenni nem teszem — hanem egy kijelentéssel vegyek tőle bucsut és ez az, hogy azt mondta egy latin klasszikus: „Animus aequus et iustus ornamentum magistris.“ Még inkább ornamentuma az annak, aki historiae magister. A képviselő ur lehet másokkal szemben, a multtal szemben az, de velem szemben nem volt az, ezt vitatom és állítom és azzal veszek a képviselő uraló bucsut, hogy azokra a személyes dolgokra, ha még egyszer előhozza, felelni nem fogok.

Ajánlom a költségvetést elfogadásra. (Élénk helyeslés és élénzés a jobboldalon. A miniszterelnököt számosan üdvözlők.)

Elnök: Az ülést tíz percere felfüggeszti.

(Szünet után.)

Elnök: A vitát bezárja. A zárszó joga Buzáth Ferenc és Molnár János képviselőket illeti meg.

Buzáth Ferenc nem kíván oly hangon vitakozni, mint azt a pénzügyminiszter tette, aki tudva valótlanságot állított.

Elnök rendreutasítja a szónokot.

Buzáth Ferenc: A pénzügyminiszter azt állította, hogy szóló hamis adatokat idézett. Kijelenti, hogy az összes számként bent vannak a költségvetésben, csak az az egy nincs, amelyet a pénzügyminiszter szólt ellen felhasználni, de amelyet szóló beszédében sem lehet megtalálni. Ismétlenül figyelmezteti a pénzügyminiszteret az igazságtalan adóbeajtásra. Nedezey kormány párti képviselő szerint egy parasztnak 500 korona értékű ökreit 26 koronáért egy métermázsza búzát 1 koronáért árverezték el. (Zaj.)

Elnök elmenti, hogy Molnár János elláll a zárszó jogától. (Általános helyeslés.)

(A szavazás.)

A ház ezután általánosságban elfogadta a költségvetést és elvetette Kossuth Ferenc, Holló Lajos, Buzáth Ferenc, Molnár János határozati javaslatait.

Elnök az ülést bezárja.

BELFÖLD.

A végrehajtási törvény módosítása. A polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslatot életbe léptető rendelet szerkesztése már annyira előrehaladt, hogy az igazságügyminiszter, hírszerűen, már előkészítette a végrehajtási törvény novelláját, amelyet még ebben az ülészakban a parlament elé terjeszt. Egy könnyomatos értesülése szerint a novellában vannak rendelkezések az ingatlan árverések után történhető visszafélések ellen is, amelyet nemrég szóvá tett gróf Esterházy János a főrendiházban.

A torontáli főispánhelyettes. Mint Nagy-Becskekről táviratozzák, a belügyminiszter a főispáni szék betöltéséig *Delimaniéh* Leos alispánt megbizta a főispáni teendőknél a részével, amely nincs a főispán személyéhez kötve. Ez a szükségeszerű megbízás, mindenkit az alispánt illeti meg, természetesen nem jelenti azt, hogy az interregnum sokáig tartani.

Kérvények. A képviselőház kérvényi bizottsága ma délután 5 órakor Szentiványi Árpád elnökle az ülést tartott, melyben a kormányt *Szél* Kálmán miniszterelnök, *Gromon* Dezső, *Gränzenstein* Béla, nemeskéri *Kiss* Pál, *Zsilinszky* Mihály és *Nagy Ferenc* államtitkárok képviselték. A bizottság gróf *Forgách* Antal előadása alapján 196 kérvényt és írlatort tárgya. A kérvények közt van Kassa városának kérvénye, melyben a harmadik egyetemnek Kassán való felállítását kérelmezik. A bizottság tagja közül többen pártólól szolták a kérvényhez, mire a bizottság elhatározta, hogy a írlatort az összkormányának javasolja kiadni. A telekezeti iskolák tanári vasuti jegykedvezmény megadása írlnt intézték kérvényt a képviselőházhoz. Gróf *Forgách* Antal előadó melegen pártolja a kérelmet. Nagy Ferenc államtitkár tevilágosításai után, melyekben a kérvényezők ügye írlnt jóindulatúrló tett tanúságot, elhatározták, hogy a kérvényt a kereskedelmi és kultuszminiszternek kiadni javasolják.

Az osztrákok és a magyar helységnevek. Az osztrák belügyminiszternek február 19-én kiadott rendeletében történt meg először, hogy az osztrák kormány respektálta a magyar helységnevek elnevezését. Ebben a rendeletben írl vannak sorolva azok a magyarországi helységek és megyék, amelyekből az állatbehozatal tilos. Az eddigi miniszteri rendeletekben ilyenkor a német elnevezések szerepeltek, most azonban a törvényes magyar neveket vették be a rendeletbe. Az osztrák képviselő uraknak azonban még ez a csekély koncesszió sem tetszik s mint *Becsóból* jelentik, *Dais* képviselő és társai bejelentették, hogy ebben a dologban interpellálni fognak.

Hát ez igazán írlletlen beavatkozás lesz a magyar állam belső ügyeibe. Az osztrák kormány csak a nemzetközi íllendőségnek tesz eleget, mikor a magyar kérészeket a maguk becsületes magyar nevével nevezi. Furcsa hogy egyik-másik osztrák honatya már amiatt is megbokrosodik, hogy a magyar állam a legtermészetesebb tisztelőben részesül az ö kormányuk részéről.

Mentelmi ügyek. A képviselőház mentelmi bizottsága ma délután 5 órakor *Percezl* Dezső elnökle az ülést tartott *Kabós* Ferenc előadása alapján *Molnár* Jenő, *Korodi* Lajos, *Malatinzky* György, *Lovassy* Márton, *Hamory* László, *Ívána* Oszkár, *Mészényi* Pál, *Övdy* Ferenc, *Paulovics* Ljubomir mentelmi ügyeit tárgyalta.

Két petítő. A királyi Kuria ma folytatta a *Zichyfalván* megválasztott gróf *Karacsonyi* Jenő ellen beadott petició tárgyalását.

Polónyi Géza, a választás védője, tegnap befejezte a megvesztegetésre vonatkozó cselekedeteket, ma pedig az etetés és ítatás eseteivel foglalkozott. Egész csomó ellenyilatkozatot esatolt be s arra az eredményre jutott, hogy ezekre a vádakra nézve sem lehet ólv fényláladeket megállapítani, amely bizonyító eljárás tárgya lehetne. — A kérvényezők nem írlölk meg azokat a tényeket, amelyek a vád tömegéből abszolút vagy relatív okok gyanánt szerepelhetnek. Ez a balározatlanság az ébből származó kéteyek sulyosan csnok majd merlegbe a Kuria előtt. Nem tekinthető etetés-ítelésnek a rendes magyar vendéglátás, ha nem haladja meg szokásos határát s ha nem az a célja, hogy a választó meggyözését más irányba terelje. A kérvény valóságos khaoszt tüntet fel az etetés-ítatás vádjánál, mert a petíciónak írl felsorolt relatív vádja írl abszolút és relatív okokra emelik a tárgyalás során s az akkor elhangzott vád egy új petició, mely egészen más tartalmaz, mint a Kuria elé terjesztett írlatos kérvény. Az etetés-ítatás vádját 14 ponba írltálák össze, de minden eset új és más tény; nem írlölk meg, kiknek a szavazata érvénytelen. Ók csak öc szavazatot kívánnak érvényteleníteni az etetés-ítatások alapján. Egy esetet említenek zárójel között de akkor sem biztosak, hogy azt a képviselő-e, vagy bátyja *Karacsonyi* Aladár rendezte-e? A szóbeli tárgyaláson ezt is eljelték és helyette egy egészen új tényt panasztáltak, ami azonban a törvény alapján nem is tárgyalható. *Polónyi* átért az egyes esetek cselekedésére. Beszédjét írlháromkor írlte be. Holnap dr. *Pollák* Gyözöre, a választók megbízottjára kerül a sor.

A *kecskeméti* alsó kerületben a mult választáson Nagy Mihály kormánypárti választották meg képviselővé, ami ellen a negyvenhét szavazattal kisebbségben maradt *Rapocsányi* István negyvennyolcas pártja peticióval írlt. Etetésítl, ítlással és ílekválásírlással vádolták a peticionálok a gyöztes képviselőt. A petició írlökben visszavonták, de *Buzás* József, a tíz aláírló egyike, nem engedett s az utolsó percben írlletette, hogy írlntartja a petició írlt. Ezt a közzegző írlöt azzal okolta meg, hogy nagyot íll s mikor a petició visszavonatták vele, boros volt s azt se tudta, mit ír alá. A Kuria mára tízúe ki a petició tárgyalását. A kérelmezőket dr. *Viy* Viktor, *Buzás* Józsefet dr. íjl. *Székely* Dezső s a választást dr. Nagy Dezső védte. A tárgyalás nagyon rövid volt. *Vaurik* Béla e'nök kijelentette, hogy a petició szabályszerűen visszavonták s így a további eljárás tárgyalatanná íllt.

Pártértekezlet. A függetlenségi és 4c-as Kossuth pártjának ma este értekezete volt, amely Babó Mihály előadása mellett a beíltügyi tárcá költségvetését tárgyalta s elhatározta, hogy azt nem fogadják el. Egyúttal az értekezlet örömmel vette tudomásul, hogy Visontai Soma belépet a pártkörbe.

KÜLFÖLD.

Lord Kitchener kudarc.

— A délafrikai szabadságharc.

Budapest, február 27.

A délafrikai csatáíren sokkal írlgöbbben mozognak most a boer csapatok, mint félévvel ez-élött. Ugy írltük, igazuk volt azoknak a hágal jelentéseknek, amelyek tagadták, hogy a boerok kimerültek s hogy a megadás gondolattal foglalkoznak. Kellemetlenül tapasztalja a boerok eleven mozgolódását lord *Kitchener*, aki a legutóbbi napokban több kudarcáról volt kénytelen íllentést küldeni Londonba s még csak nem is írlhathatta a baleseteket vezöreire, mert, mint most íllt, leg-újabbban lord *Kitchener* személyesen vette írlöbe a boerokat. Még pedig *De Wet* szemelte ki áldozatul, de ö maga esett áldozatul *De Wet* ügyességének, amennyiben a boer vezér szépen keresztül lord *Kitchener* 40.000 emberből álló kordonján s most nyugodtan készülódik újabb házszáresílyekre.

Azóta a boerok újabb sikereket arattak. Az egyikról tegnap számoltunk be. A másikat egy mai távirat íllenti: Klerksdorp mellett egy nagyobb angol csapat, szekerestül, eleségestül a boerok kezébe került. A csatáírtól ma a következö táviratot kaptuk:

Hága, február 27.

Kitchener távirátal szemben, amely szerint *De Wet* február hetedikén tört keresztül az angol vonalakon, híteles forrásból íllentik, hogy *Kitchener* kudarcu Johannisburgban már január 24-én ismeretes volt s január 25-én angol tisztek Pretóriában is beszéltek erről a kudarcról. *Kitchener*, aki negyvenézer ember éílen személyesen íllte a hájszát *De Wet* ellen, 29-én visszatért Pretóriába, ahol ugyancsak a napon vezékara is megérkezett.

Páris, február 27.

Pretóriából íllentik, hogy a boerok Klerks-

dorp mellett elfogtak egy nagyobb angol csapatot, amely eleséget és lövészert szállított.

Pretória, február 26.

Azoknak a boeroknak a számát, akik 23-án keresztül akartak törni a frankfort-vredeli őrház-vonalon, hat-nyolcra teszik. Vezérek voltak: *Alberts*, *Koss* és két *Botha* nevű őrnagy. Az új-zélandiak, akiknek a föttámadás visszaverése íllott osztláírlésül, nagy íllétséggel küzdöttek, de nagy veszteséget szenvedtek. Két tízé s 18 ember elesett, 5 tízé s 33 ember megsebesült. A boerok 15 halottat hagytak a csatáíren, 6 boer fogságba esett, azonkívül száz lovat és hátezer marhát zsákmányoltak az angolok.

London, február 27.

Az angoók *Klerka* íllíi ötközetben 18 sebesültet vesztettek. A boerok íll egy angol szekérsort vettek el.

Berlin, február 27.

A birodalomgyűlés mai íllésén a dél-afrikai háboru befejezésére való béketárgyalások megíllindítása tárgyaláson benyújtott interpelláció tárgyalása során *Hasse* szígyenletes dolognak mondja, hogy olyan nagyhatalomnak, mint Németország, nem sikerült egy más, vele barátságos viszonyban íllő nagyhatalmat arra bírnia, amire tulajdonképpen nemzetközi megállapodások is kötelezik, hogy a *Vürs*-Kereszt-egyesületnek és más ambulanciáknak engedje meg a harc-ílleren való megíllenést. Ennek csak az a magyarázata lehet, hogy Anglia írlstel a világunk beíllulautást engedni a gyalázatos dél-afrikai viszonyokra.

Werner csatlakozik *Hasse* nyilatkozatához és azt kívánja, hogy Angliát büntessék meg gonoszságáért.

Schrenpf konstatálja, hogy a jobboldal rokonszenve teljesen a boerok részén van.

A petició *Arendt* íllítványára kiadják *Búlow* birodalmi kancellárnak.

Koerber válaszl.

Bécs, február 27.

A képviselőház ma folytatta a költségvetés tárgyalását, melynek során többen nemzetiségű gravameneket hangoztattak amelyre *Koerber* miniszternek megjegyezte, hogy a kormány valamennyi tartomány írlnt egyenlő jóindulattal tanusít, amint többször be is bizonyította. Kiemelte azután, hogy mivel a jelenlegi kormány nem parlamenti többségből került ki, nem követhet magának bizalmi szavazatot a szokásos alkotmányjogi értelemben, tehát a rendelkezési alap megszuvasásában csak a ház ama nézetének kilejezését íllssák, hogy a kormánynak komoly szándéka és legíllódsabb akarata elhárítani azokat a nagy beíllitvási nehézségetek, amelyek oly végtelenen állják útját az egész birodalom fejlödesének. A ház meg fogja tudni ílleni e szavazat íllentőségét, ha figyelembe veszi azt a nehéz feladatot, amely a kormányra íppen most vár és lehetövé íllja tenni neki, hogy nagyíllentösségu közvetlen és közvetett tárgyalásokat folytasson a többi kormánnyal. (Helyeslés.) Egyébként a kormány változatlanul ragaszkodik a trónbeszédben íllentett programjához.

Útöbb *Daszynsky*knak néháy külpolitikai kilegására reflektálva, *Koerber* a következőket mondta:

Külygyi politikánkat nem lehet udvari- és hásiopolitáknak mondani. Ez a politika mindenkor összhangban volt és marad a legélsöbb uralkodóházzal a legbensöbb kötelekkel íllal egybefűzött népek érdekeivel. Amennyire ebben az osztrák kormány tekintetbe íll, csak annyit mondhatok, hogy a külygyi politika velem teljesen egyetértöleg vezetetik és hogy mi ezt a politikát a monarchiaíra és népeire nézve íllvönsöket tartunk. Ami a lembergi eseményeket ílllet, ezek olyan természetűek voltak, amelyeket nem lehet közönséges kihágásoknak tekinteni, hanem amelyek más államok képviselői ellen is irányultak. A kormány megtette azt, ami ilyen esetekben a nemzetközi gyakorlatban szokás, és íllkor az orosz konzulátus címlerén a sérítés megtörtént, olyan íllégtételt adunk, aminö a nemzetközi szokásoknak megfelel. Sajnálom kell lenni azt a megjegyzést, hogy ennek az esetnek következéteben a monarchia tekintélye valamiképpen sérímet szenvedett. A másik téma, amelyet az éllöttem szólt képviselő ur íllntett, az uralkodóház egyik tagjának pétervári utazása volt, amelyben külygyi politikánk irányának teljes megváltozását véli ílllani. Sok nyilvános megnyilatkozásból kilevilgött ennek az utazásnak a célja és egészen helytelen dolog volna, az utazást összefűggésbe hozni az éllöttem szólt képviselő ur íllmentete eseményekkel. Nem járja azonban, amint íll már gyakran hangsúlyoztam, hogy beavatkozzunk egy másik állam beíllviszonyaiba. Már csak azért sem mert mi sem íllrhetünk íllon beavatkozás íllt öm oldalról. íppen olyan helytelennek íllalóam azt a szemrehányást, hogy állampolgáírlaink külföldön neu részesülnek ugyan-

olyan oltalomban, mint más államok polgárai. Utolok arra, hogy minden olyan esetben, amidőn külföldön élő osztrák polgároktól panasz érkezett hozzánk, vagy másként értesülünk efféle dologról, a leghatározottabban és legnyomatékosabban szállunk mindenkor sikra állampolgáraink érdekében. Ami különösen a Transvaalból kiutasított munkásokat illeti, azok felszólalásunkra kellő kárpótást kaptak a brit kormánytól. Azt hiszem tehát, hogy igazságtalanul valódnak bennünket, amikor azt állítják, hogy teljesen elhanyagoljuk azokat a követeléseket, amelyekkel a monarchia a külfölddel szemben támasztani jogosult. Ellenkezőleg, mindig arra törekedtünk és kötelességünknek tartjuk, hogy a monarchia tekintélyét ilyen bejelentések alkalmával kellően érvényre juttassuk.

Bécs, február 27.

A képviselőház elnöksége ma a pártörök elnökével tárgyalást folytatott az egyes pártoknak a költségvetés részletes tárgyalásában való részvétele tárgyában. A tárgyalás teljes megegyezéssel végződött. Összesen 300 szónok fog részt venni a részletes vitában. Minden párt tagjainak kétharmadrészét fogja kijelölni a vitára. A kisebb pártoknak tagjaik száma arányában több felszólalást engednek meg. A viták bekezdésének (vezérszónokok kijelölésének) nem lesz helye.

Henrik herceg Amerikában.

— A Budapesti Napló táviratai. —

Budapest, február 27.

Tegnap a milliárdosok banketjén ünnepelték Henrik porosz herceget, akit a témérdek amerikai dárídó még mindig nem tört meg. Ez a banket fontos volt, sőt talán a herceg utiprogramjának legfontosabb pontja. Az az Amerika gyűlt a Hohenzollern-sarjadék köré, amelyre az európai ember úgy tekint, mint valamely mesebeli fantazmára. Milliárdosok, trillióardosok mellett Edison, Westinghouse, Tesla, a pénz mindenható urai mellett a technikai találmányosság mindenható urai. Ha Németország ezeket az amerikai urakat megnyeri világpolitikai fegyverbarátságra, akkor nagyszabású ipari és koloniális terveit biztos alapokra fektette. Vilmos császár alkalmat tudott teremteni arra, hogy mindezek az urak egybegyűljenek s azután odaállította körükbe Henrik herceget, hogy beszéljen velük okosan, nyerte meg őket.

Minden jel arra mutat, hogy Vilmos császár terve sikerült.

(A milliárdosok banketje.)

New-York, február 27.

A nagyiparosok és pénzemberek tegnap ebéd-jének az volt a célja, hogy Henrik herceget ezekkel a körökkel szorosabb érintkezésbe hozza. Hír szerint ez érintkezés Vilmos császár kívánságára történt. A vendégek közt voltak: *Armour, Craft, Gould, Rockefeller, Schweab* Károly, *Edison, Tesla, Westinghouse* s mások. A terem gyönyörűen volt díszítve, a falak egészen el voltak borítva rózsával. Tizenegy asztalnál százegyvenen ültek. Az ebédrendkívül kellemes kedv volt. Az elnöklő Morgan három köszöntő mondott: *Rooseveltné, Vilmos császára és Henrik hercegre*. A herceg az amerikai iparra mondott köszöntőt. Nagy csodálkozást keltett az a bizottság, amelylyel a herceg ebben a neki szokatlan és ismeretlen körben mozgott. Azt mondják, hogy ez az ebéd a herceg amerikai utazásának *rendkívül fontos momentumja volt*. Henrik herceg éjfélok Washingtonba utazott, ahonnan holnap kezd meg utazását tizennégy államon keresztül.

(Az amerikai sajtó banketje.)

New-York, február 27.

Azon az ebédén, amelyet a *Newyorker Staatszeitung* Henrik herceg tiszteletére adott, az amerikai sajtónak minteg *ezrethétszáz képviselője* volt jelen. *Rüdger Herman* felkösztönte a herceget és azt mondta, hogy *Henrik herceg* megcsodálta a Monroe-elvet, mert mint a német császár képviselője nemcsak egy darab amerikai földet, hanem minden szívet is megbódított. Azután a németek és amerikaiak régi barátságát méltatta és végül *Henrik herceget* élte. *Whitelaf Reid* Roosevelt és Vilmos császár személyes tulajdonságait magasztalta és azt mondta, hogy isten és természet három nemzetet rendelt örökké tartó barátságra: az Egyesült-Államokat, Németországot és Angliát. Az első kettő között mindig bensős barátság állott fenn.

Henrik herceg a következő beszédet mondta:

Teljesen tudatában vagyok annak, hogy az Egyesült Államok híriapírói társaságának és különösen a *New-Yorker Staatszeitungnak* vendége vagyok és mind a kettőnek köszönetet akarok mondani a szíves megüdvözölésért és azért a fogadásért, amelyben ma este ré-

szeltem. Ertésőkre akarom adni mindnyájoknak, hogy ezt az együttélést, habár hivatalosnak tekintik is, egészen bizalmasnak tartom és kívánságom az, hogy ezt a lakomat elhagyva, egyikőök se próbálja kiakndzni azt, amit itt beszélünk. Kétségtelen, hogy a sajtó málnapság olyan tényező, hogy éppen hatalom, amelyet nem szabad elhanyagolni amelyet számtalan tengeraltú aknához szeretnék hasonlítani, amelyek sokszor a legkésőbb várt módon robbannak fel. De éppen az önök tengerészetének története arra tanít bennünket, hogy ne törődjünk az aknákkal, ha utunkban vannak. Az a hang, amelyen ez alkalommal beszéltem, olyan éles volt, hogy nem merném ma este még egyszer ismételnem. Egy másik hasonlat talán jobban fog megfelelni az urak izlésének, aminthogy tényleg legmegléőbb is. A hasonlatot a császár *ő felsége* mondotta. Elutazásomkor ugyanis azt mondta a császár: „A sajtónak sok képviselőjével fogsz találkozni azt kívánom tehát, gondolj mindig arra, hogy az Egyesült-Államokban a sajtó emberei egy sorban állnak az én parancsnoktól tábornokaimmal. Tudom, érdekelni fogja önöket, hogy valamit ebbe az országba való küldetésem természetéről halljanak. A dolog így áll: Ő felsége az Egyesült-Államok legújabb rohamos fejlődését a legszorgosabban figyelemmel kísérte és nagyon is tisztában van azszal, hogy az önök nemzete gyors lépésű nemzet. Ebben az országba való küldetésem tehát a barátság és udvariasság tényének tekintendő és egyetlen kívánságom az, hogy barátságosabb viszonyt hozzak létre Németország és az Egyesült-Államok között. Ha hajlandók egy kinyújtott kezét elfogadni, túl az Atlanti-Océánon találnak egyet.

New-York, február 27.

Henrik herceg és kísérete egyáltalán semmi vámot sem fizetett a magukkal hozott holmiért, azonban az Észak-Német Lloyd-Társaságon megvették tejénként az egy dol árnyi bevándorási adót, amely alól még királyi herceget sem mentenek fel az Egyesült-Államokban.

A sajtó lelkesen ír Henrik hercegről és jó szívről. Városszerű beszélk, hogy mikor a herceg a Metropolitan-Houseban ebédelt és kőnn szakadt az eső, megkérte a polgármestert, hogy rendelje haza a lovasörséget. Ezt a kívánságot azonban nem teljesítették, mert a lovasatonaságot az elnök rendelte a herceg mellé személyes oltalarra.

Csodálatosan szép és pazar volt a sajtó-lakoma a *Waldorf-Astoria Hotel* négy emeletnyi magasságu dísztermében. A falak köröskörül rózsabokrokkal voltak elborítva, a három emelet magasságban elvonuló páholyok olyanok voltak, mint egy-egy rózsaszál. Amerika legszebb és leggazdagabb hölgyei foglalták le a páholyokat. A milliomas családok hölgytagjai káprázatos pompát letettek ki öltözékükkel és ékszereikkel. Ritka látványosság volt ez még királyi hercegeknek is.

A zenekar egyszerre csak rázendít az amerikai himnuszra. Henrik herceg erre felállt s álvá halgatta végig a Jankee doodle-t. Leírhatatlan lelkesedés támadt. A páholyban a hölgyek tapsoltak, kendőkkel intgettek, a rózsákat leszakagták a páholyok faláról s elárasztották vele Henrik herceget. Ezer meg ezer fehér keztűs kéz szórta a rózsákat a hercegre, aki némán, mereven és meghatottan állott az asztalón, a zenekar felé fordulva. Közvetlenül azután a Wacht am Rhein játszotta a zenekar. Mintha jelt adott volna valaki olyan birteien és egyszerre állott fel a község köröskörül és a páholyokban.

Knapp szerkesztő mondotta a felköszöntőt a hercegre. A tőzt végön nagy lelkesedéssel élették, hurrázták a herceget.

Az ováció elemjárás erővel tört ki, amikor Henrk herceg viszonozta a köszöntést. Percekig zugott a község. Hurráh for Prince Henry!

Washington, február 27.

Henrik herceg ma délelőtt 9 órákor ideérkezett. Délelőtt 12-12-kor a herceg Roosevelt elnökkel a Kapitólumra ment ahol résztvelt a Mac Kinley emlékre rendezett ünnepen. A gyászpompával díszített Kapitólumot nagy néptömeg vette körül. Hay államtitkár emlékbeszédet mondott melyben dícsőította Mac Kinley érdemeit. Henrk herceg reggeli után, melyet egy bizottsági teremben szolgáltak fel kíséretével *Mount-Vernonha* ment, hogy meglátogassa *Washington* sírját és egykori lakhelyét.

(Ami nem volt a programban.)

A Meteor vízrebocsátása után a vendégek közül nagyon sokan illetlenül viselkedtek; leítették magukat pozzgóval és püncöcsal s letiporták az asszonyokat, akik valamí emléktárgyat akartak magukkal vinni. A vendégek egy része szétszerte a Hohenzollern modelljét s elvitte az egyes részeket. Downey végül kénytelen volt a vendéglátást megszüntetni.

(Az első eredmény.)

Berlin, február 27.

Henrik herceg amerikai utazásának első eredménye, hogy Berlinben német-amerikai bizottság alakult, amelynek az a célja, hogy Németország és Amerika között szorosabb politikai és gazdasági viszonyt hozzon létre. A bizottságnak már most is sok kiváló politikus és tudós lett tagjává.

Berlin, február 27.

Alapítalan az a híresztelés, hogy Vilmos császár felkérte *Edvárd* királyt, hogy hívja meg *Henrik* herceget Kanada meglátogatására.

Edvárd király és a Vatikán. Edvárd király *Denbigh* grótot küldte Rómába, hogy őt a pápa jubileumán képviselje. Anglia és a Vatikán között két-száz esztendő óta nem volt semmiéle érintkezés s ennyi idő óta ez az első eset, hogy Anglia a Vatikán-nál képviselteti magát.

Kortesvilág Bulgáriában. Szeméremtelen, erőszakos korteskedés folyik Bulgáriában: a Danev-kormány mindenáron többséget akar szerezni a nagy kölcsön megszavazásához s valóságos rémuralmat teremtett meg az ellenzék kiirtására. A miniszterek hetek óta sorra látogatják a választókerületeket s bár minden hivatalos erőt mozgósítanak, fogadtatásnak a legtöbb helyen kinos botrányokra adott okot. *Bela-Slatinában* Danev miniszter beszédet akart intézni a néphez, de szavaira szünni nem akará zaj támadt, úgy hogy a kormány-elnök távozni volt kénytelen a nélkül, hogy beszédét elmondhatta volna. Egy helyiségben *Szaráfov* minisztert a nép kövekkel dobálta meg. Ezzel szemben a kormány drákói rendszabályokhoz nyult. Háromszázötven helyiségben fősollatták a közegtanácsot és helyükbe hivatalos bizottságot neveztek ki. A választók listáját szabadon módosították; ellenzéknek névét kitörlik, kormánypártiakat beírják. A választókerületek új beosztása is a kormány malmára hajtja a vizet. Az ellenzéki helyiségeket a legtávolabb eső központokhoz csatolják, úgy hogy a választóknak télviz idején félnapos kocsi- vagy gyalogutakat kell megtenniük, míg a választás színhelyére érnek. Ilyen eszközökkel a kormány-*nak* előreláthatólag meglesz a többsége a nagy kölcsönről szóló törvényjavaslathoz.

HIREK.

Budapest, február 27.

BUDAPESTI NAPLO. Február 28-án új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tiszteit olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

A király itthon. A király ma délelőtt általános kihallgatást adott, amelyen a következőket fogadta: *Báró Hornig* Károly püspök és *Hieronymy* Károly titkos tanácsosok, ifjú gróf *Apponyi* Antal kamarás, *Bartuska* Miksa, *Beöszé* Gyula és *Günzl* Anta. ezredesek, *Allram* Lotár lovag és *báró Mylius* Henrik alezredesek, *Wittenberger* Antal kanonok. *Szuhányi* Ede földbírtokos és *Guttman* Ede nagyiparos.

Ma délután 6 órákor a budai királyi várakban 37 terítéses katonai udvari ebéd volt, amelyen 6 főségen kívül résztvettek: *Forinyák* lovassági tábornok, *Durmán*, *báró Steining* és *Bihar* altábornagyok, *Schneller* és *Schreiber* vezérőrnagyok, dr. *Bernold* vezérőrnagy, *Gallassy* vezérhadbírtos, *Schneider*, *Blaschka*, *Rovensky*, *Magyar*, *Schwendner*, *Algya*, *Nyiry*, *Panajott*, *Nikic*, *Jámborffy*, *Günzl* ezredesek, dr. *Kalcic* és dr. *Hodoly* főorvosok; továbbá herceg *Liechtenstein* első főudvarmester, gróf *Paar* lovassági tábornok és *Bolras* tábornok vezérőrnagy főhadsegédek, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagy, *König* osztályfőnök, dr. *Kerzl* főorvos, lovag *Hölnel* korvettkapitány, *báró Apor* őrnagy és *Gozani* mári őrnagy százrnysegédek, *Tamássy* ezredes, *Margutti* százados, *Holasek* és *Köszeghy* századosok, testőrpáncsnokok, *báró Bánffy* testőrhadnagy és az őrpáncsnok.

Ováció Széll Kálmánnak. Széll Kálmán minisztereinköt ma a szabadelvű körben való megjelenésekor a nagy számban együtt levő párttagok élénk éljenzéssel fogadták és úgy mai beszéde, mint kormányra léptének harmadik évfordulója alkalmából a legmelegebben üdvözölték.

A képviselők piknikje. A piknik rendezőbizottsága, névszerint *Latinovics* Géza, gróf *Wilczek* Frigyes, *Beöszé* László, *Putnok* Mór, *Sacelláry* György, *Borbély* György, *Baross* János és *Szálló* Géza ma a déli órákban a háznagyiv hivatalban *Csavosy* Béla háznagy elnöklete alatt ülést tartott és végleg megállapodott a piknik rendezésének részleteire nézve.

A jegyek kiadását már megkezdték s az eddig elfogyott jegyekből is kitűnik, hogy a piknik iránt igen nagy az érdeklődés.

— **Vilma királynő beteg.** Vilma királynő a legnagyobb jelentések szerint mindenesetre Délre utazik. Távolléte idejére anyját, Emma királynét fogják régenssé kinevezni.

— **Tolsztoj állapota.** Yaltai táviratok szerint, Tolsztoj Leo állapotja napról-napra javul. A legutóbb kiadott orvosi jelentések szerint, a beteg érverése és hőmérséklete megnyugtató, a gyuladás majdnem egészen megszűnt már.

Az odesszai kormányzóban Tolsztoj állapotának javulása nagy örömet okozott a nép közt, sőt az egyházban is, melynek papjai imákat mondtak a nagy költő felépüléséért. A kormányzó azonban nem igen örül ennek a fölbuzdulásnak s rendezetet adott ki, hogy a Tolsztojtól való kényőrgéseket be kell szüntetni, sőt hogy a butaság az orosz kormányzathoz méltóan jusson kifejezésre ebben a dologban is, eltiltották, hogy a Leo nevű emberekért imádkozzanak. Ilyen körülmények közt a haladó Európa bizalommal tekinthet Yalta felé. Tolsztoj meg fog gyógyulni.

— **A walesi hercegné veszedelmében.** A walesi hercegnét, mint *Londónból* jelentik, komoly veszedelm fenyegette tegnap a földművelési oszarnokban, ahol térfélt megjelent, hogy kizsossa a lókiállítás díjait. Amikor ugyanis átadta egy mén tulajdonosának a díjat kitűzött aranyserleget, a nagy tapstól megriadt a paripa, kiűtötte gazdája kezéből a serleget, aztán kiszabadulván a lovasz kezéből, a kijárat felé törtetett. A hercegné éppen a kijárat felé tartott, s a megbokrosodott ló már csaknem letiporta. A közönség kiabálása végre figyelmessé tette a hercegnét, aki az utolsó pillanatban féltreugrott a ló elől.

— **Ebéd a hadtestparancsnoknál.** Herceg *Lobkovitz* Rudolf vezénylő tábornok, hadtestparancsnok és neje ma este ebédet adtak, amelyre hivatalosok voltak: *Csáska* György érsek, gróf *Zichy* Jenő, *Beniczky* Ferenc főispán, gróf *Bathányi* Lajos, gróf *Andrássy* Tivadar, gróf *Desseffy* Aurél, báró *Bohus* Zsigmond, gróf *Károlyi* Jenő gróf *Andrássy* Gyula, báró *Véscey* József, *Jablóczy* Sándor altábornagy, *Papp* Béla vezérmagyár, *Bathányi* Gábor százados, gróf *Apponyi* Gyula, báró *Gerliczy* Ferenc, *Károlyi* György, *Keglevich* Béla és *Khuen-Hédervary* Sándor grófok, báró *Orszay* Andor, báró *Firát* Lajos, *Szapáry* Péter és *Széchényi* Imre grófok és báró *Szentkeresztly* Béla.

— **A király legújabb arcképe.** A király legújabb arcképét tudvalevőleg *Horowitz* készítette s akik a képet látták, egyértelműen konstatálják, hogy ez a kép a mester legkitűnőbb alkotása. A kiváló festő, mióta a király oly gyakran látogatott el műtermébe, kifogyhatatlan a király szeretetreméltóságának és közlékenységének díszében.

— Mialatt eseteimet keresgéltem — így beszéli *Horowitz* — a király már leült elem s úgy beszélgett, mintha régi jó ismerőse volnék.

— Jól ülök így? — kérdi.

— Jól. Csak éppen ilyen türelmesen is.

— Oh, szívesen. Ma türelmes leszek, de holnap... holnap fontos dolgom vannak. Dél előtt állami ügyek. Délután pedig a cirkuszba kell mennem. Megígértem az unokáimnak, hogy elviszem őket. Most mennék először cirkuszba. Még sohasem voltak. Képzheti, hogy milyen izgatottan várják a holnapot.

A király így beszélget. *Horowitz* elmerül munkájában s egészen elfeledi, hogy a király ül előtte. Hirtelen felpillant s haragosan int a kezével:

— Csöndesen. Ne tessék mozogni.

Aztán maga is megjéj, hogy ilyen nyersen beszélni már bocsánatot akar kérni, de a király közbevet:

— Igen, már csöndesen maradok.

Ilyen kedélyesen ül a király valahányszor megjelenik *Horowitz* negyedik emeleti műtermében. *Horowitz* egyre igazgat a képen, de a király végre is közbevet:

— El kell utaznom, mester — mondja — Budapestre megyek. A kép pompás. Egy vonást sem szabad igazítani már rajta. Nagyon meg vagyok vele elégedve.

Aztán föllát, molegon megszorítja a művész kezét s távozik.

A nagy bérházban, ahol *Horowitz* műtermé van kinyitnak az ablakok s minden lakó alázatosan köszönti a távozó királyt, aki mosolygva s kezével intgetve, fiatalok, ruganyos léptekkel megy végig a folyosón s egy közönséges bécsi bérház lépcsőin.

— **Egy főúri hagyaték árverése.** A bécsi *Dorotheumban* ma délután árverezték a *Falkenhayn*-féle családi ereklyéket. Az árverésnél körülbelül kétezren fordultak meg, legnagyobb részt az arisztokrácia és a művészvilág tagjai. Ma 100.000 korona volt az árverés eredménye. Egy gyöngygyakok, amelynek 86.000 korona volt a kikiáltási ára, 68.500 koronán kelt el. Beszéli, hogy igen sok darabot vásároltak az udvar számára.

— **A királynő férje.** Az összes férjek közül legszánalomraméltóbb a királynő férje általában, különösen legszánalomra méltóbb azonban *Vilma királynő férje.* Henrik herceg sorsa fölött zokoghatna az egész férfinem, ha a férfinemben egyáltalán volna egy kis hajlandóság a szolidaritásra. Így azonban mosolyogni kell a hercegen, aki nagy és nehéz német fejet végre ráadta arra is, hogy komikus figura legyen, miután komoly és erőles férjnek lennie nem sikerült.

A herceg megunta a háborút, amelyet férji tekintélyéért folytatott. Nem akar immár uralkodója lenni szive királynőjének, hanem figura. Egy modern királyi férj, aki mert királyi módon nem élhet, polgári foglalkozásra adja magát s ipartelekot iránt érdeklődik. Sorra járja az iparteleket s tanulmányoz. Ha *György* király cipőcsattot talált föl Angliában — *Henrik herceg* az ipar iránt is érdeklődhetik. Királyi szórakozás, ha *Henrik herceg* teszi, amint királyi ötle volt *György* cipőcsattja, melynél szebbet és véresebbet senki nem viselt Angliában. A szórakozás királyivá avatja ime az ipar telepeit s egy unatkozó királyi férj még hasznos dolgot talál művelni csupa kétségbeesésből. *Henrik* tehát sorra járja a gyárakat, bekukkant a végre fűzűstökbe, a zakatoló gépek kereké közé s nagy egy igyól:

— Szeretnék bebujni egy kazánba.

— De felség! — inti a szerenisszimusz a kísérő szárnységét. A kazának belsejében elpiszkítja magát.

— **Mindegy** — mondja a szerenisszimusz. En be akarok bujni a kazánba.

Es bebuvik.

Az iparos országok történetének forduló pontja ez, mikor a királynő férje a kazánba buvik. Olyan fordulat s olyan momentum, hogy mellette eltűnik még az is, hogy a kazánt ebben a percben, tévedésből főlemeli a gép-daru s a herceg a kazánal együtt főlemelkedik a levegőbe s ott lóg ég és föld között.

Egy herceg, aki ipartelekot szemléjére indul, nem bűnhődhetik jobban és szimbolikusabban, mint így. S ha ezt a herceget *Henriknek* hívják, aki nem tud följutni a saját felesége kegyéig s nem tud lent maradni a földöz ragadtok kegyében! Igen, az ilyen herceg a levegőben lóg.

— **Japán tudósok Budapestén.** A fővárosunk két japán tudós vendége van mostanában. Az egyik *dr. Shiratori K.*, a tokiói egyetem tanára, híres filológus, aki egyenesen azzal a céllalát jött ide, hogy megtanulja a magyar nyelvet és mellékesen a törököt. Pár hete van itt és szorgalmasan látogatja a Keleti Akadémia előadásait. Egy esztendőre marad itt s biztosan veszi, hogy az alatt az idő alatt megtanul magyarul. Különb is az a terve, hogy folytassa *Szentkolonai Bálint* Gábor orientalista nyelvész és utazó művét, aki 1877-ben megjelent munkájában parhuzamot vont a magyar és mongol nyelv között. A másik japán tudós *dr. Shonen Matsunura*, a saporói eszásári gazdasági akadémia tanára, aki zoológiai tanulmányuton van és szintén egy évig marad a fővárosban. A japán tudós a magyar Nemzeti Muzeumban végzi buvárlatait.

— **Üdvözlet Budapestnek. Rómából jelentik:** Az olasz sajtószövetség banketot rendezett a francia-olasz ligának Türr tábornok vezetésével a *Hugo Viktor* ünnepekre Rómába érkezett küldöttek tiszteletére. E banketrol *Budapest* polgármesteréhez a következő táviratot intéztek:

Az olasz sajtószövetségnek *Hugo Viktor* születése 100-ik évfordulója alkalmából rendezett nagy banketjén, hódolva Türr tábornoknak, a francia-olasz liga elnökének, *Luzatti*-nak, az olasz sajtószövetség elnöke poharát Magyarországra emelte, Olaszország testvére a szenvedésekben és a felszabadítás művésében. Türr nevét egybekapcsoltuk Petőfi, a nagy költő és harcoss nevével. Boldogok vagyunk, hogy ez ünneppis alkalmal kifejezhetjük önnök Olaszország és Róma barátságának érzelmét Magyarországot iránt. Aláírva: *Colonna* herceg, Róma polgármestere, *Luzatti* képviselő, Türr tábornok.

A táviratot nagy tetszés és taps közt olvasták föl.

— **Mahler Gusztáv esküvéje.** A jövő hónap 9-ikén lesz *Mahler* Gusztávnak, a bécsi udvari Opera igazgatójának esküvéje *Schindler* Almával. Az esküvőt a Károlyi-templomban tartják meg.

— **Népszerű előadás.** A *Megyeiemi kör* tegnap délután 6 órakor tartotta II. műszaki népszerű előadását a megyei kert nagyertermében. Az előkelő közönség egészen megtöltötte az óriási termet s mindvégig osztatlan figyelemmel és tetszéssel kísérte a *Fasching* Antal IV. éves mérnök előadását az eskütéri hidról. *Fasching* bevezetésül ismertette a belváros rendezését s részletesen kiemelte azokat az okokat, amelyek az irányadó körököt arra bírták, hogy ezt a megoldást válasszák. — Majd részletesen ismertette az eskütéri hidat emleltetlég és szerkezetileg, összehasonlítva azt a világ e nem legnagyob alkotásával és bebizonyította, hogy a mai eskütéri hidunk

ugy authentikailag, mint műszakilag legmomentálisabb és legtekéleteesebb alkotása a modern technikának.

— **Vázsonyi ünneplése.** Az *I. Józsefvárosi jótékony demokrata asztaltársaság* szokásos csütörtöki összejövetelén megjelent ma *dr. Vázsonyi Vilmos* országgyűlési képviselő is. A népszerű vezért *dr. Bród* Miksa, az asztaltársaság alelnöke fogadta. Utána a sok száz főnyi közönség jelenlétében *Vázsonyi* nagyhatalmú beszédet mondott az asztaltársaságok céljairól. *Frenetikus* tapsvihart követte beszédét és a hívek nagy lelkesedéssel hűsége fogadtak azoknak az elveknél, melyek a demokrata lobogójára vannak írva. Utána *dr. Kozma* szólt nagy bátással. *Vázsonyi* éjtétkor távozott józsefvárosi elvtársai köréből.

— **A belgrádi merénylet.** Egy ma érkezett távirat így mondja el a Sándor király ellen megkísérelt merénylet előzményeit. *Egy alicsinek* sikerült audienciára jutnia a király elé. Amint a király elé jutott, kiabálva követelte hátrálások bérért és szemére hányt a királynak, hogy 6 és miniszterei bőségekben dúskálnak, míg a katonák éheznek. Még idejekorán berohantak a testőrök és kituszkolták a lármás katonát. A királyt anynyira felizzgatta ez a jelenet, hogy abbahagyta az audienciát.

— **Magyar békebarát törvényhozók.** Az interparlamentáris konferenciának magyar csoportja ma délután 5 órakor gróf *Apponyi Albert* elnöke alatt ülést tartott. Az ülésen megjelentek: *Szöll* Kálmán miniszterelnök, *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter, *Percezel* Dezső, *Ghyczy* altábornagy, *Daniel* Gábor képviselőházi alelnök, *Kautz* Gyula főrendiházi tag, *Mohay* Sándor államtitkár, *Bogdanovics* Lucian gróf, kel. püspök, *Bedő* Albert, *Klobusitzky* János, gróf *Zichy* Aladár, gróf *Esterházy* Kálmán, *Sághy* Gyula, *Szemere* Miklós, *Szentivány* Árpád, *Visontai* Soma, *Piukovich* József, *Fassie* Tódor országgyűlési képviselő, *Pázmány* Dénes, *Desseffy* Arisztid, az interparlamentáris konferencia jegyzője.

Elnök a bejelentések során kegyeltes szavakkal emlékezett meg ez alkalomból is *Szűlgyi* Dezső elhunytáról. Bejelentette továbbá báró *Felway* Henrik elhunytát. Melegen ajánlotta a tagok figyelmébe *dr. Ferenczy* Árpádnak a választott bíróságok intézményéről írt s akadémiai pályadíjjal kitüntetett igen érdekes munkáját. Tudatta, hogy a jövő interparlamentáris konferencia *Ebésben* szeptember 10-ikén fog összejutni, melynek napirendjére a Brüsszelben tartott központi választmány határozatai értelmében a következő kiváló kérdések tognak kitűzteni. Először, hogy a hágai nemzetközi békebíróóságban képviselők magukat mindazon hatalmasságok, akik annak létesítésében részt nem vettek is, más szóval, hogy annak zárt jellegét nyilvánossá tegyék, továbbá gróf *Apponyinak* Brüsszelben letárgyalat és elogadott indítványa: hivatának let az összes interparlamentáris csoportok, hogy saját hatáskörükben hassanak oda, hogy államai részéről megköltendő kereskedelmi szerződésekben a felterülhető differenciák applánására választott bíróság eljárást és pedig a hágai állandó békebíróóság vétekes igénybe. Továbbá, az utóbbi időben sajnosan tapasztalván, hogy az interparlamentáris törekvések bizonyára az utóbbi háborúk erkölcsi sulya alatt meglanyhultak, e kedvezőlen, de bizonyára ideiglenes minősíthető jelenséggel szemben lesz hivata a bécsi konferencia állást foglalni, e csüggedésnek elejét venni és jövőben az interparlamentáris békétrekvések minél élénkebb fejlesztését előkésztíteni. Ennek a kérdésnek előadásával *Bernaert* belga államancos és *Descamps* belga szenátor küldettek ki. Felmerült az a terv is, hogy a csoport az országgyűlés mindkét házának tagjainak intézen felhívat a csoportba való belépésre, ezt a felhívást *Desseffy* Arisztid titkár terjesztette elő, melyet csekély módosítással a csoport elfogadott, ugyszintén elfogadta a betérjesztett számadásokat is. Az ülés végén *Visontai* Soma röviden jelezte a legközelebbi ülésen megteendő indítványt, mely abból áll, hogy a diplomácia és a külnevezetek gazdasági érdekei a diplomáciai és külügyi képviselőkben és érintéseikben a mostaninál hatatosabb mértékben jussanak kifejezésre és legyenek képviselve. A brüsszeli konferenciának figyelme a már 1903-ban lejáró nemzetközi szerződésekre is kiterjedt. A gazdasági kérdések dominálják most a helyzetet és számos össztetés oka ebben talája magyarázatát. E kérdések most csak akkor jutnak a nemzetek tudomására, mikor már a bonyodalnak okává lettek, mert a diplomácia a gazdasági kérdéseket nem méltítja kellő figyelemre. Ha e tekintetben intézkedés jog tetetni, akkor az interparlamentáris szövetség ezzel relormot fog létesíteni.

Elnök ez indítványt a jövő ülésre tűzi ki s ezzel az ülést berekesztette.

— **Hálalás.** Báró *Bánházy* Sándor főrendiházi tag, cs. és kir. kamarás, simándi birtokán 77 éves korában ma meghalt.

Madarassy Lajos m. kir. posta-és táviró főtitkt ma 56 esztendősen korában meghalt *Budapestén*. A halál hírtelen ragadta el. tegnap még este is hivatalában volt a táviró-és helyközi telefontközpontban és haza térve rosszul lett. A budapesti főposta egyik igen lelkesítő és nagyképzűtségű főhivatalnokát vezérelte el az elhunytban. Temetése holnap délután lesz.

Aradról táviratozzák, hogy *Hász* Sándor kir. tanácsos, az aradi ügyvédi kamara volt elnöke, ma szívvelhűdsében hirtelen meghalt.

— Az Alkoholelles Egyesület munkája. Budapestben van egy egyesület, aminek ez a címe: Országos Alkoholelles Egyesület. Hogy mi a célja, azt nem kell külön megmagyarázni. Ez az egyesület a muli korból beküldött hozzászólásait, programjait, egyszersmind egy meghívót is a legközelebbi felolvasására. Ebből a nyomtatványból tudtuk meg azt, hogy egyáltalában létezik s abba a pár sorba, amit irunk róla, ezt a megjegyzést is beleírtük: — mintha kissé lanyha volna ez a derék akció. — Ma levelet kaptunk dr. Szalkay Gyula tanár úrtól, az egyesület elnökétől, amiben azt mondja, hogy nem lanyha az akció. Dolgoznak, amennyire az erejüktől kitelnek, hanem a közönség csak lassan-lassan vesz tudomást a munkájukról. Tavaly októbertől az év végéig tizenhat előadást tartottak a munkások szakszervezetében, ebben az esztendőben pedig minden vasárnap délután két, három, négy előadást is tartottak. A most következő vasárnapon két előadásuk lesz, március kilencedikén pedig három. Szóval: — a társaság, amelynek ez idő szerint még csak hatvanhét tagja van, derekasan dolgozik. — Annál jobb. Az újság nem igen szereti, ha lecáfolják. Ezáltal azonban örülünk annak, ha a gáncsan nem volt igazunk.

— Sven Hedin beszámolója. Sven Hedin, a nagyhirű svéd utazó Tibetből Indiába érkezett, ahol egy indiai palotakutatónk érdekes dolgokat mondott utazása eredményéről.

— Egész nyíltan bevallom önnek, szólt, hogy nem sikerült Tibet fővárosába, Lasszába bejutnom. Már oly közel értem hozzá, hogy öt nap alatt oda juthatnék volna. Tömérdek olyan kalandom volt, amelyekre véleményem szerint nagyon ráillik a piltőreszk jelző. Négy száz mérföldnyire bejutottam a kínai Turkesztánba. Fő táborom a Lob-Nor tó partján volt, ahonnan kirándulásokra mentem; innen indultam akkor is, amikor keresztülmentem észak-déli irányban Tibetben. Olyan vidéken jártam, ahova soha sem jutottak el még a bennszülöttek sem. Ismeretlen vidék 5400 mérföldnyit jártam. Legveszedelemesebb vidék a Gobi-sivatag volt, amelyen futóhomok 380 láb magas dombokat is alkot. Sehol sem sít a föld s a tévők elpusztulnak, ha száz mérföldnyi utat kell megtenniök a süppedő homokban, hegyről le, hegyre föl. Rettenetesek a homokviharak is, amikor koraomsötét van délen is. Hetenkint kétszer van ily homokvihar télen, amely hat hónapig tart. A homokvihar idején nem tehet az ember egyebet, mint hogy csendesen megáll és várakozik; rendszeren harminchat s legfeljebb negyvenyolc óráig tart az ilyen vihar. Nyáron és ősszel esőndes a Gobi-sivatag, de ilyenkor még rettentőbb rajta a forráság, mint a Szabarán s így egy utazó sem vállalkozik arra, hogy ilyenkor induljon el.

Sven Hedin jól érti a jarkandi, a perza és a mongol nyelvet s ezzel a három nyelvel boldogul is az ember Közép-Ázsiában. Tibetben egy mongol pap volt a tolmács. Útjában gyakran találkozott mongol zarándokokkal, akik Lasszába mentek. Utikalandjairól egy, tudományos vizsgálatairól pedig három kötetet fog írni Sven Hedin s közzétesz egy egész atlasz térképet is.

— A bejelentési hivatal reformja. A belügy-miniszter egy legújabb rendeletével a bejelentési hivatalban új kezelési rendszert hozott be, amely ez év április 1-én kezdődik. A bejelentési lakásokat a hivatal most törzslapokon tartotta nyilván. A törzslap-rendszert most a miniszter megszünteti és a felek által kitöltött eredeti be- és kijelentési lapokat kezelteti a nyilvántartás által a törzslap helyett. Így a nyilvántartás két részből áll. Az első a legutóbbi lakások nyilvántartása, a második a régi lakások nyilvántartása. Az első osztályban tehát mindaddig kezelnek egy lakásbejelentést, amíg a lakásváltozásról újabb bejelentés nem érkezik, amely újabb foglalja el az előbbi helyét. A közönség szempontjából szükséges, hogy a bejelentési lapok pontosan, olvashatóan írtassanak ki. A reform másik része az, hogy a külföldiek nyilvántartását — amely eddig az államrendőri ügyek előadóinak a dolga volt. — szintén a bejelentési hivatalra bizza a miniszter. Reform az, hogy a bejelentéshivatalban egy külön ipar-nyilvántartás is létesül, amely a fővárosban létező összes ipari és kereskedői vállalatokról, cégekéről, ezeknek üzleti és telephelyi-iségeiről és ezeknél befutott változásokról ad felvilágosítást. Rudnay Béla főkapitány a reform keresztültelvezéséig már most hozzáfogott és április 1-étől a bejelentési hivatal ebben az értelemben fog működni.

— Vasúti merényletek. Közből táviratozzák, hogy a vasutvonalakon majdnem minden nap merényleteket kísérlenek meg ismeretlen tettesek. Ma is Wermelskirchen mellett, Hilgen állomásnál éjszaka a váltók jelző lámpáit leszedték, a váltókat rosszul állították és a sínre nagy kődarabokat hengergettek. Szerencsére a váltótör még idejekorán észrevette a veszedelmet.

— Felolvasás. Husár Ilona báróné pénteken délután 5 órakor az Iparművészeti Múzeumban felolvasást tart „Művészi nevelésünk” címen.

— Villamos elgázolások Bécsben. A bécsi városi villamos vasuton ma két szerencsétlenség történt.

A Taborstrassenben egy villamoskocs elgázolt egy asszonyt, aki gyermekével át akart menni a kocsiton. Az asszony meghalt a kerekék alatt. — A másik szerencsétlenség a tizedik kerületben történt. Ott is egy asszony akart gyermekével átmenni a síneken, de a gyermek a villamos alá került, amely halálra gázolta.

— Turista katasztrófa. Zürichből táviratozzák: A Zermalt-hegységben nagy turista-szerencsétlenség történt, amelynek négy emberélet esett áldozatul. Négy buzgó turista: Pfindler, Steiner, König és Dellestein hetek óta közös túrákat tettek, a többi közt a Jungfrau és a Finsternerhornra. Minden kirándulás pompásan sikerült. Szerden reggel a Monte Rosára indultak. Ambár a határszéli gleccsereken áthaladtak, belezuhantak egy vékony jégteretrel fedett, harmincöt méternyi mélységű hasadékba. Hármukat holtan húzták ki a hasadékból. König holttestét nem tudták megtalálni.

— Ahogy az urak csinálják. Szomorú az a hír, ami itt következik. Amerika már nemcsak az őr sikasztóké és a szegény munkásé, aki odaát fehérebb kenyeret remél. A paraszt tolvaj is odahajózik. Lop, mintha ur volna s Amerikába megy a pénzzel, mintha ur volna. Aradományban, Eleken, egy Brandt József nevezetű parasztagda magához vette a feleséget meg a sógora pénzét, ötvenezer koronát és megszökött vele. Brémából irt levelet az asszonynak, hogy ő már sohase jön többé vissza és hogy nevelje fel a gyermekeket becsülettel. — De miből?

— Bécsben elfogott orosz kém. Bécsből jelentik, hogy azt az orosz, akit tegnap kémkedés gyanúja miatt letartóztattak, Korbnak hívják. Korb letartóztatása összefügg egy Priborovszky nevű embernek a kémkedési ügyével, aki annak idején rábírta a vasúti minisztériumra egy hivatalnokot, hogy neki fontos okmányokat kiszolgáltasson. A hivatalnokot letartóztatták s azóta már el is ítélték. Priborovszky megszökött s máig nem lehetett kézrekeríteni. Belgiumban sikerült ugyan egyszer elfogni, de mivel a Belgium és Ausztria-Magyarország közt fennálló szerződés értelmében a kémeket nem szolgáltatják ki, szabadon kellett őket bocsátani. Priborovszky azóta délen, különösen Monakóban és Monte-karlóban tartózkodik, ahol sürin érintkezett Korbnal.

— Házasság. Gróf Desseffy Emil országgyűlési képviselő, gróf Desseffy Aurél fia, eljegyezte Bathányi Ella gródnőt, gróf Bathányi Lajos volt fiamat kormányzó és neje gróf Andrássy Ilona leányát, gróf Andrássy Gyula unokáját.

— Nem szabad bálozni. Konstantinápolyban nem szeretik azt, ha sok ember gyülekezik össze, mert abból okvetlenül konspiráció kerekedik ki. Az se bizonyos, hogy akik valami bába gyülekeznek össze, csak táncolni akarnak-e, vagy pedig összeesküvést szőnek a négyek alatt. Tehát betiltották a táncmulatságokat is. Tegnap egy előkelő keresztény hivatalnok hívott össze társaságát a házába — s az utolsó pillanatban betiltották a mulatságot, annyira az utolsó pillanatban, hogy a vendégek egy részét nem is lehetett értesíteni arról, hogy nem lesz bál. Egy örmeiny bál is volt készülőben, de azt is lefújták a hatóságok. Konstantinápolyban a farsangból is bójót csinálnak.

— Válasz. Felkértek bennünket a következő sorok közlésére:

Válasz Kuna Pál káplán és *Chocholus* Bálint plébános uraknak. Az *Alkotmány* című lap 1. hó 18-án megjelent 47. számában a fentnevezett urak aláírásával személyemre vonatkozó két közlemény jelent meg. Minthogy az illetéktől állásukra való tekintettel elégtétel nem követelhetek, kénytelen vagyok a nem általam felidézett személyeskedést következőleg elintézni: Kuna káplán ur oly modorban foglalozik személyemmel, hogy a közleményében foglalt, engem kicsinyíteni törekvő előzásaira komolyan nem reflektálhatok. *Chocholus* Bálint plébános ur ellen pedig a közleményében foglalt direkt sértésért mai napon a budapesti büntetőtörvényszéknél 1902. sz. a. a. sajtóper megindítottam.

Kubinyi György, orsz. képviselő.

— A pékmunkások felvonulása. A sütőmunkások a hó 25-én tartott gyűléstükön elhatározták, hogy a vasárnapi munkásünetük ügyében ma délután négy órakor felkeresik a kereskedelemügyi minisztert és megköszönik, hogy legújabb rendeletében a vasárnapi felvételt rendszer mellett döntött. Egyben pedig megkérik, hogy ezt a felvételt rendszerbe a mesterek mozgalma dacára is tartsa fenn. Ebben a küldöttségben részt akartak venni az összes budapesti sütőmunkások és a munka nélkül lévő péklegények is, úgy, hogy a küldöttség több száz emberből állván, az egész felvonulási-jellegű lett volna. A főkapitány ezt a felvonulást a közrend érdekében nem engedélyezte. A sütőmunkások ennél fogva teljesen eléltak attól, hogy a miniszterhez küldöttséget menesszenek. Ma este Nagy Ferenc elnöke alatt ankét volt a kereskedelmi minisztériumban, amelyen a segítéket Tatár Dénes, Nagy Dező és Hegedüs István képviselték.

— Leletlen viço. Valaki azt a gyalázatos tréfát követte el, hogy egy reggeli lapban kihirdetést tett közzé, amiben valami Zsolnay nevezetű vállalkozó kőműveseket és építőmunkásokat keres. Zsolnay — mondja a hirdetés, a Fehérlőszállóban lakik a Kerepesi-úton s odavárja a jelentkezőket. Persze hogy egy tábor jelentkezett. A ki csinálta, jól megcsinálta ezt a durva és leletlen tréfát. Az építőmunkásokat és kőműveseket sorakoztatta föl, azt a munkás-elemet, amelynek már régóta alig van munkája és a Kerepesi-útra, a főváros legforgalmasabb utvonálará. Nem érezzük följogosítva magukat arra a találgatásra, hogy ki lehet a tréfa ötletes szerzője, de olyan színezete van a dolognak, mintha egy kis utcai ribilliót akartak volna előidézni ezzel a kedélyeskedéssel. — A hotelben tudniillik semmielőtt Zsolnay nem lakik és a személyzet nem is ismer ilyen nevű urat. Mikor már tele lett az épület előtt munkára éhes néppel az utca, ezt meg is mondta a sok éhes embernek a portás. De nem igen hittek neki és minden oldalról érkező új és új emberrel annyira megzaporodott a tömeg, hogy délfelé már csak nagy cseppetel, kiabálással tudtak áttörtetni a sokaságban a villamos kocsi. Végre is a sok szegény, szerencsétlen, felülteget embert eredményesebben kellett fölvilágosítani arról, hogy becsapta őket valaki — s a szállóból rendőri segítséget kértek. Egy csomó lovas meg gyalogos rendőr érkezett egy fogalmazozat vezetése alatt. A rendőrtiszt, amikor megtudta, hogy miről van szó, szép szóval megmagyarázta a munkakeresőknek, hogy itt nem munkáról, hanem kedves kis tréfalozásról van szó — s leücsögesszett fölvel, családostan, szomoruan szólott e a tömeg. — A rendőrség pddig jól tenné, ha kipuhatólna azt az embert, aki a hirdetést a krajcáros újságba föladata. Jó volna a port elvinni rajta.

— Szélművész hírlapiró. Tudomásunkra jutott, hogy valami Balázs József nevű szélművész hírlapiró több részvénnytársaságnál, mint a *Budapesti Napló* közgazdasági rovatának vezetője mutatta be magát és szarolni igyekezett. Kons-atáljuk, hogy lapunknak Balázs József nevű munkatársa sohasem volt. Nem is sejtjük, hogy kiesoda és kérjük mindazokat, akiknél ez a szélművész hírlapiró esetleg hasonló kisérletre vetemednék, szolgálatossá ki rögtön a rendőrségnek.

— Köllő Miklós síremléke. A Köllő síremlékbizottság, melynek élén Zala György és Kiss György állanak, a következő írlhvást adta ki:

Nem szobrot akarunk, csak egy méltó síremléket jeles művésznök: Köllő Miklós szobrász írsja írlé. Ki volt Köllő Miklós?... A „segessvári Petöfi szobor”, a „marosvásárhelyi Kossuth-szobor”, a nemzeti ezen két oltnának alkotója, számos remekmű teremtoje, a mi büszkeségünk! Két éve, hogy pinen a művés. Egy éve, hogy a Köllő síremlék-bizottság felhívása bejárta az országot. Az eredményt ügy csekély, hogy azzal a síremlékhez szükséges anyagot sem szerezhetjük be. Eppen ezért a nyilvános nyugtázások is késnek. Pedig csak az anyagra van szükség, mivel az elhunyt művés barátai teljesen díjtalanul mintázák és készítik el Köllő síremlékét. A kegyelet nevében még egyszer felemlükül szavunkat jeles művésznökért. A Köllő síremlékre szánt adományok a bizottsági pénztárnak címére (Pétery Tamás, Budapest, IX., Köztelek) küldendők. Gyűjtővelek ugyanitt kaphatók.

— Koronagár egy tűzérkaszárnyában. Egy több tagból álló pénzhamisító bandának jött nyomára a rendőrség. A nyomozás szálai a budapesti tűzérégi kaszárnyába vezetek s kiderült, hogy a kaszárnya puskaműhelyében rakászámra készütek cinkből az új koronák. A pénzhamisító szövetkezet tagjai nagyrészt fogva vannak már, de a büntársak kinyomozásán nagyban fáradozik még a rendőrség és a katonai hatóság. Egy akadémia-utcai fodrászüzletben tegnap este elő megjelent egy tűzérközlégény és illatszereket meg bajszkenőcsöt vásárolt. Mikor fizetésre került a sor, egész marék vadonatúj koronát tett elő és kérte az üzlet tulajdonost, hogy váltsa be a pénzt bankjegyekre. A fodrász előtt gyanusnak tűnt föl a dolog és alaposabban szemügyre véve a koronákat, a csengésű után könnyen megállapíthatta, hogy azok egytől-egygig hamisak. A tűzér ekkor már szívesen távozott volna, de a borbély rendőrt hívatott, aki a katonát a hamis koronákkal együtt bevitte a főkapitányaságra. A tűzért az inspekciós rendőrfogalmazó, Markovics Vince rögtön vállatára fogta. A legény először azt mondta, hogy egy ismeretlen ur küldte az üzletbe, majd beismerte, hogy a hamis pénzt a kaszárnyában kapta. Egy tisztviselő rögtön értesítette a történetéről a 4-ik hadtest tűzérrednekének parancsnokságát, amely haladéktalanul vizsgálatot indított. Hamarosan megállapították, hogy a tűzér laktanya puskaműhelyében valóságos pénzgyár működött. A puskaművesek a munkájukhoz használt cinkből tömgeesen üntötték a koronákat és az értékesítésre két katonát és ezek kedveseit használták föl. Katonai részről egy őrnagy-hadbíró biztak meg a vizsgálat vezetéseivel, aki a gyanúsított személyeket rögtön lecsukatta. A rendőrség ellagta az a két leányt is,

akik a hamis pénz értékesítésénél segédkeztek. A nyomozás erélyesen folyik tovább.

— **Jótékony adomány.** *Mészáros Sámuel,* 6-buái református lelkész 3 koronát küldött hozzánk Friedländer Lipót nyomorogó családja számára. A szives adományt rendelkezési helyére juttatjuk.

— **A feleséggyilkos.** Debrecenből táviratoznak: A városához közel levő Knoll-tanyán ma hajnalban *Vallus János* pásztor léltékenységből kilenő fejszeccapással agyonütötte a feleségét, akivel két bét előt esküdt meg. A szép, fiatal menyecske lére testvérösosével, szűtt viszonyt, amit a léér ma megdtott *A* gyilkos önként jelentkezett a rendörségnél, amely letartóztatta.

— **Kalásos tréfa.** Baselben egy idegen ember három nagy kutyát három játszódozó gyermekre uszított. A szent-bernáthygy kutyák egy gyermeket halálra marcangoltak, egy másikat balalosan megtépétek, a harmadiknak sikerült elmenekülnie. A rendörségnek még nem sikerült az ismeretlen embert kinyomoznia.

(x) **Fratelli Delsinger** küld Fiuméből 4¼ kgr. legf. Santos-kávét 5 forint 46 krért bérmentve.

(x) **50 év óta** közkezdveltségnek örvendének köhöges rekedtség, torok és lélegzési szervek működési zavarainak a világhírű *Enger-léle* mellipasztták. Doboza 1 és 2 korona. (Próbadohoz 50 fillér. Kaptható minden gyógyszerárban és drogériában.

(x) **Uj! Internacónal szövörszöv.** Egyszeri használatát után az aroról és kézről a szűrt észrovedénil eltávolítja. 1 üvegtégely ára 6 korona. Főraktár: Dr. Kovács gyögytára, Budapest, Gyár-utca 17.

(x) **A legkényesebb izlésekn** meg előző elismert remek kivitelű lényképek készülene kütényes árbán ítivoli lényképesztési műtermében. Kerepesi-ut 30. Díszes jelmezök díjtalanul. Esti fötvételek is.

Szigeti József halála.

— *A Budapesti Napló* tudósítójától. —
Budapest, február 27.

A magyar színművészet nagy halottját, *Szigeti József*et, azzal a díszszel tolgják örök nyugvóhelyének átdát, mely a művészet jelesit megéllíti s amelyet az elhunyt művész a színpadon és a színműirodalomban hosszú évtizedeken át teljesített munkásságával méltán kiérdemelt magának.

A művész hőittestét egyelőre a *Dohány-utca* 66. szám alatt levő lakásán tették ravatalra. Az egész lakást mély gúszszal vonták be. A ravatalt a szalóban állították fel. Pálmark, babérták között magas emelvényen nyugszik a koporsó, lobogó gyertyától körülvéve. Az örök álmát alvó művész arán nyoma sinos a falátküzelmekek. Sokan, akik ott jártak, hogy utójára elbucsúzzanak a nagy magyar művésztől, azt mondták, hogy ilyen halott volt 6 a színpadon is.

A ravatalt körül mindig ott virdólg *Tapolcazmé-Füvdy* Mariska, akit életében leginkább kedvet a jó öreg Szigeti bácsi. *Vizváry* Gyula és *Tapolczay* is ott vannak, csak *Szigeti* Imre nem jöhet el halott bátyjához, mert ő is beteg és orvosa megtiltotta, hogy leposzt járon.

A részvét óriási módon nyilvánult meg. Az ország minden részéből érkeznek táviratok és levelek a gyászoló családoz. Legelsöbben a *Tudományos Akadémia*, a *Kisfaludy-Társaság*, a *Nemzeti Színház* igazgatósága és művészei, a *Szíművészteti Akadémia* és a *Színész-Egyesület* kondoleáltak.

Ma délelöt ott jártak a halottas háznál: gróf *Keplényi* István intendáns, a *Festetich* grófi család, *Borzevicsy* Albert, *Beöthy* Zsolt, *Alexander* Bernát, *Beöthy* László, *Márkus* Emma, *Paulayné*, *Helvey* Laura, *Somló* Sándor, *Mihályfi* és még igen sokan mások.

Szigeti József temetéséről a *Nemzeti Színház* gondoskodik.

A díszes ravatalt holnap, pénteken korán reggel állítják fel a *Nemzeti Színház* udvarán, hova még délelöt áthozták a halottas-házból, a koporsót. A közönség déli 12—1 óra között járulhat csak a ravatalhoz, mert délelöt próbák folynek a színházban.

A temetési szertartás három óraker kezdődik és az eddigi megállapodás szerint a színház nevében az udvaron *Beöthy* László igazgató busuztatja el a halottat, míg künn a temetőben a *Nemzeti Színház* egyik művésze mond busuztatót. A *Szíművészteti Akadémia* nevében *Várady* Antal igazgató fog beszélni a koporsó állót. Közben az Operaház énekára gyászadalokat énekel. A *Tudományos Akadémia* és *Kisfaludy-Társaság* szintén méltó módon röjja le kegyeletét a halott iránt.

A gyászoló család a gyászseszetről a következő jelentést adta ki: *Vizváry* Gyulánál szül. *Szigeti* Jolán a maga, valamint lére: *Vizváry* Gyula, léányuk: *Tapolczai* Dezsőné szül. *Gyermek* Mariska, enek léreje: *Tapolczai* Dezső és gyermekei: *Tapolczai* Jolánka, továbbá az elhunyt édes össe: *Szigeti* Imre, neje: *Humann* Erzsébet és az össez rokonok nevében tájdomlótó megtört szívvel tudatja, hogy teljesbetetlen édesatyja, a legjobb após, nagypapa dédapa, fú, sógor és rokon *Szigeti* József ur, a *Nemzeti Színház* tsziseletbeli tagja, a *Magyar Tudományos Akadémia* levelező és a *Kisfaludy-Társaság* rendes tagja folyó hó 28-án reggeli 8 óraker, lévékeny életének 80-ik évében,

hosszas szenvedés után az Urban csendesen elhunyt. A drága halott földi maradványai folyó hó 28-án délután 3 óraker fognak a Nemzeti Színház épületében a római katolikus egyház szertartása szerint beszenteletetni és a Kerepesi-ut melletti sírkertben örök nyugalomra helyeztetni. Az engedztelő szent miseálodozat az elhunytnak lelki üdvéért folyó évi március hó 1-én reggeli 9 óraker az érzsbevárosi piébánatemplomban fog az Egke Urának bemutatni. Budapest, 1902. február 26. Béke poraira, áldás emlékére!

A *Nemzeti Színház* igazgatósága a következő levelet intézte az elhunyt művész léányához, *Vizváryné-Szigeti* Jolánhoz:

Mélyen tisztelt művésznő! Szíművészetünk megrendítö gyászában a Nemzeti Színház érzi legüdalmasabbban a végzetes csapást, mely *Szigeti* József elhalálozásával érte. Intézetünk legkiválóbbját, büszkeségét vesztettük el benne, ki teljes életében, szívével, lelével és nagy tudásával szünetlenül azon fáradozott, hogy nekünk mennél több, mennél nagyobb dícsöséget szerezzen.

E szomorú pillanatban, midőn magunk is vizsgálalásra szorulunk, nagyságodnak és kedves családjának, mélyen tisztelt művésznő, tájó részvétünknel egyebet nem nyujthatunk.

A Mindenható adjon erőt nagyságtoknak mélyen lesztö fájdalomk elviselésében és enyhíte mértelen bánatokat, hogy nagy halottunk emlékének a síron túl is áldozni fogunk igaz tsziseletüknökkel, bensö szeretetüknökkel és legghaladatosab kegyeletüknökkel. Budapest, 1902. február 26. *Beöthy* László igazgató.

FŐVÁROS.

(*) **A főváros közgyűlése.** A mai, második napon megocsapant érdeklödés mellett tárgyalták le a tegnapiól elmaradt ügyeket.

Tárgyalás alá került a budapesti közüti vaspálya-társaság zuglitéi vonala meghosszabbításának az ügye. Emelitetük erre vonatkozólag, hogy a vaspálya-társaság két alternativ tervet mutatott be s a köziekedésügyi bizottság az I. számú tervet fogadta el. A tanács ehhez hozzájárult *Kasics* Péter tetszöalása után is.

A közgyűlés tavaly elhatározta, hogy a *kele-földi katonai ruha-tárházhoz* vezetö utat megépíteti. Ezt a határozatot egy fővárosi bizottsági tag megéllöbezte s a miniszter a közgyűlés határozatát megcsémisítette. A tanács most azt javasolja, hogy az előbbi elhatározást, amelyet a miniszter leirta ugyanis hatályon kívül helyeztet, éjtse el a közgyűlés s mondja ki, hogy a város pénzbeli fedezet hiányában nincs abban a helyzetben, hogy az ut építéset iránt intézkedhessék. *Végh* János, *Kasics* Péter, *Csilag* Benó kívánák a régebbi határozati föntartástát vagyis azt hogy az utat a főváros építtesse meg. *Palotai* Dezsö, ezzel ellentétben, nem látja az ügyet olyan sürgösnek, hogy a főváros, önmaga megerötösítésével végezze el most ezt a munkát ot. Elogadja a tanács javaslatát. A közgyűlés 32 szóval 27 ellenében elfogadta *Kasics* ellenindítványt s így a közgyűlés ujból elhatározza az ut megépítését. A Gellért-hegy keleti lejtöjének a parkozására megszavazták 11.959 koronát.

Bemutatóra került az V. kerületi *Gizella-tér* szabályozására vonatkozó módosított s a mérnöki hivatalrészeröl készitet tervzet amely ellentétes a közmunkák tanácsának a tervével. A közgyűlés elfogadta a mérnöki hivatal tervét.

Tölg László fölévöláros bejelentette a tanácsnak, hogy *Bubics* Zsgrond kassai püspök két igen nagy értékű s fővárosi vonatkozású régi rézmetszetet és egy régi kardot adományozott a fővárosi múzeumnak. A közgyűlés külön levélben fog a püspöknek köszönetet mondani.

Végül *Rényi* Dezsö föjegyzö előterjesztése alapján több nyugdíjügyet intéztek el.

(*) **A tsziseletölk szemel.** Az I. kerületi előjáróság arra kért engedelmet a tanácsotól, hogy az új vörös papírra nyomott, szempaszütöt vízidj fizetésirveket helyett a régi blankettákat használhassa. Az új íveket a közönség sem akarja elfogadni, mert azokon nincs külön kitüntetés a kivetés. A tanács határozotlan elöltotta az előjáróságot a régi blanketták használatától. Ami a hivatalnokok szeméit illeti, utasította a tanács az előjárót, hogy a blanketták vörös szinét az előjárók értekezletén tegye szóvá.

(*) **Polónyi Géza alapítványa.** *Polónyi* Géza lonka léányának emlékére ma a városnál tízezer koronás alapítványt tett. Az alapítvány kamatját minden évben egy házusaló léány kapja nászajándékol. A tanács mai ülésén az alapítványt elfogadta. Hir szerint *Polónyi* Géza azt a tötöteit kötötte az alapítványhoz, hogy a kamatot csak katolikus léány kaphatja meg s a mindenkori polgármester adja ki, ha az is katolikus. Ha a polgármester nem katolikus, akkor a katolikus alpolgármester, ha azok között sincsen katolikus, akkor a rangban legidösebb katolikus vallású tanácsos adja ki az alapítványt.

(*) **A lembergi tsziseletölk kérese.** A lembergi tsziseletölk-egyesület ma hosszú árutatot küldött a fővárosnak. Az árutatban elpanaszolják, hogy a lembergi városi villamos vasutótól a városi tsziseletölk, szölgák és tanítók számára szabadjegyet kértek, de a lembergi tanács elutasította a kéreimüket. Ugy halották hogy Budapest tanácsa méltányosabban bánit el az alkalmatösvaival és adott nekik szabadjegyet. Kérük, tudassaveük a hatóság, igaz-e hogy a városi alkalmazottak kaptak szabadjegyet, hogy Budapest irásával forszitrohassák azt ki a maguk számára.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Kertész Ödön repertoárja.** *Kertész* Ödön, az Operaház széphangu fiatal tenoristája már régóta szereire bevezetni a hőstenor-szerepkör viarosabb vízeibe, minthogy ambicójának tuiságosan ösöndes a lírai szerepkör holdsugáros tava. Ahol csak megpillantja *Máder* igazgatót, rögtön kapacitálni akarja:

— **Igazgató ur, kérem...**
— Nem lehet mindent egyszerre, várjon kissé, majd sorban szépen egymásután! — túrtötzeti *Máder* a temperamentumos énekes.

Hosszu várakozás után most végre alkalma nyílik *Kertész* Ödönnek, hogy az igazgató akarája elenére akár az egész tenorszerepkört az operaházi közönség fülehaltatára jelenelje. O adja tudniillik *A denevérben* *Alfrédet*, az *ijú bohó* tenoristát (mely pleonazmus!) és a harmadik felvonásban tudvaleölveleg a színlalak mögül a dutyiból hangosan énekel zecakari kíséret nélkül. Amit akar. Ad libitum. Nos, hát *Kertész* él az alkalommal, ma *Mauricot* zengette, legközelebb *Eleázart*, *Lohengrint*, *Tristán* stb. fogja énekelni. A beavatottak mindig mu'atva várják a jelenést és *Máder* igazgató a karnagyai pulpituson kaján mosolylyal halgatja végig ezt a próbaéneklést a közönség előtt.

** **Ábrányiné magyar dalestélye.** *Ábrányiné* Wein Margit asszony, a kiváló művésznő, március hónap második felében dalestélyt ad *Royal* hangversenytermében. Programját ezuttal kizárólag magyar szerzők dalaiból állította ösზე, a régiebb mesterek és az újabb generáció műveiböl. A műsoron szerepelni fognak: *Liszt*, *Erkel* Ferenc, *Goldmark*, *Michailovich* Ödön, *Hubay* Jenö, *Kern* Aurél, *Tarnay* Alajos, *ij. Ábrányi* Emil, *Nemeshegyi*, *Erdös* Armand. *Álányi* Ernö. A kitünö művésznő dalestélye iránt általános az érdeklödés.

** **Az operaházi színész-páholy.** *A Budapesti Napló* szerksszötésége ma este a következő levelet kapta:

Tiszteit uram!
Becces lapjuk néhány nap mu'va ismét meg fogja kapni a *M. Kir.* Operaháznak havi jövedelemstatisztikáját, amely valószínenleg tekintélyes többletet fog kimutatni a tavalyi februházhoz képest. Nagyon szeretnök, ha tudomású venné, hogy ennek a többletnek az összehozásában nagy része van az operaházi tagok indirekt jötekönységának is.

Az idök megváltoztak. Az Operaház: nem mindig üres és premiéreken, meg operette-előadásokon rendesen künn lög a tekeke tábla: *Minden* jegy élteti. Pedig ez nem igaz. Tudniillik nem minden jegy kelt el, hanem még két jeggyel több. Eladják t. i. a két színész-páholyt is.

Értésünkre esett, hogy a közönség körében az operai vezetöségnek ezt az eljárását *ripacs-fináncpolitika*knak tartják és hogy vannak, akik rövidesen „smuöcságróli” beszélnék, amely állami müintézethez méltatlan. Ezek az emberek persze abból a téves fölévösböl indulnak ki, mintha az Operaház vezetösege a művészek iránt valami tekintettel tartoznék, pedig hát nyilvánvaló, hogy a művészeknek künt a helye. Hiszen ha ilyenkor meghagyják nekünk a művész-páholyt, megöértésheink, hogy valamelyikünk még végignézne olyan darabot, amelyben egyszer föl kell lépnie, — söt alkalma lehetne még a tanulásra is.

De a leghatározottabban tiltakozunk egynemély habitué következő nyilatkozata ellen:

Ha én vagyok az operai vezetöség, nem tiltanám ki a művészeket páholyküből tizenhat forint jövedelmi többlet kedvéért, hanem inkább a magam óriási födszinti páholyát adnám el esténként huszont forintért.

Ezzel szemben kijelentük, hogy hálával fogadjuk a vezetöség bölcs rendelkezését, amelylyel benünkét az Operaházal szemben a jötevek színvonálára emel.

Ha üres lesz a ház, ezental is szívesen be meggyünk a nézőterre „vattánák”, — és örömet maradunk künt, ha páholyunkra bevö akad. Hogy az Operaház az egyetlen európai müintézet, ahol az ilyesmi — meg ehhez hasonló dolgok — előfordulhatnak, arra büszkék vagyunk. Lélekemelő tudat, hogy olyan müintézetben szolgálunk, amelynek — noha csak ilyen tekintetben — párja nincs.

Köszönetünket a vezetöségnek csak hirtlapilag mondhatuk el, miután nem találkozhattunk vele személyesen.

Ki vagyunk ugyanis tiltva a fölépöcsördöl.

Több operaházi tag.

Kiadjuk a levelet, noha nyilvánvalóan apokrif, hiszen az ilyesmi nem történhet meg az Operaházal. Lehetetlen, — ugy-e bár?

** **Művészet.** A pesti izraelita hitközség és a hozzá tartozó intézetek alkalmazottjainak nyugdíjtölt-

széta javára március 1-én a Vigadóban tartandó művészeti közreműködnek: Bahner József, Bányó (Büchler) Irén, Bihari Akos, Szilágyi Arabella, Tollagi Adolf, Bekői Józsa, Burrián Károly s Várdy Margit.

Balaton rege. A Balaton rege előpróbáját ma délelőtti tartották meg a Végvárában. *Herczeg Ferenc* új darabját teljes díszben adták elő és a főpróbára előkészítésre megérkezett a Végvárában vezető-ségét ama nagy várakozásában és reményességében, amellyel a holnap bemutatás előtt tekint.

P. Lukács Juliska Miskolcon. *P. Lukács Juliska*, a Nepszínház kiváló drámai művésznője, három estén vendégszerepel a miskolci színházban: szombaton, vasárnap és hétfőn. A művésznő ez estéknél három legnépszerűbb szerepben fog a miskolci közönségnek bemutatkozni: a *Fedora* címszerepében a *Cigány Rózsájában* és *Bomeo és Júlia* Julijájában.

Vasútiak hangversenye. A Vasúti Alkizetek Országos Otthona az Otthon alapja javára, Erzsébet főhercegnő egybekelési ünnepére emlékre név hangversenyt rendez március elsőjén este 8 órakor a Royal-szálló dísztermében. A hangversenyben szerepel a Törökvis dal- és önképző kar, Komáromi Mariska, Kovács Mihály, Tordai Gróf Erzsébet, Lichtenstein Dóra, Hoch János, Fodor Ernő és Stark Henrik. Jegyek kaphatók a Vasúti Lapok szerkesztőségében (VII. Akácia-utca 3.) és a hangverseny napján délután 6 óráig a Royal-szállóban.

Előadások a Várszínházban. Élelénk és érdekes színházi szezonja lesz áprilisban a Várszínháznak. Mint már említettük, a szegedi színházról, mely a vidéki színháztudomány legjava erőit foglalja magában, március 30-tól április 30-ig naponta előadásokat fog tartani a Várszínházban. A változatos műsor az operett-irodalom legkiválóbb termékeit, néhány igen jó bohózatot és érdekes újdonságot ölel fel. Így *Bródny Sándornak* *Capus* Alfrédnek, *Pásztor* Árpádnak egy-egy eredeti s még színpadra sem került darabját, továbbá *Mohrének* *Don Juanját*, mely magyar színpadon még nem került előadásra. Ezenkívül lesznek érdekes vendégtételek is. Az igazgatóság a Várszínház jelenlegi lejárta lezárította s husz előadásra bérletet nyit, lényegesen lezárította a bérleti áratokat is. Hogy a bérlek minél változatosabb műsorban részesüljenek, az igazgatóság elhatározta, hogy bérletben minden darab csak egyszer kerül színre. A budai közönség körében igen nagy érdeklődés nyilvánul az érdekes színházi változás iránt.

A Nepszínház bemutatója. A Nepszínházban holnap, pénteken tartják meg az *aranyos* (The Casino girl) című angol operett bemutatóját. Az operettet *Heitzi* Jenő fordította. Az újdonság főszerepeit: *Kúry* Klára, *Hegyi* Aranka *Sipossné*, *Bojár* Teruska, *Képényi* Irén, *Harmath* Ilona, *Németh* József, *Kovács* Mihály, *Ujvári* Károly és *Szerdahelyi* Ferenc játsszák.

Operaelőadás a Telefon Hírmondóban. A nagy, kir. Operaházban ma este újból az *Onegin*, Csajkovszkij linkus operája kerül előadásra. A Telefon Hírmondó előfizetőinek szórakoztatására az előadást teljes egészében közvetíteni fogja, úgy hogy az előfizetők azt odahaza a lakásukban is végízhathatják. Az opera közvetítése után az est folyamán érkezett újdonságait olvastatja fel a beszélő újság, majd annak bevezetésével 11 óráig még *cigányzene* lesz hallható a kagylókön keresztül, melyet az Elite- és az Emek-kávéházban közvetít a Telefon Hírmondó.

MŰVÉSZET.

A Zichy kiállítás meghosszabbítása. A Nemzeti Szalon igazgatósága tegnap gróf *Andrássy* Gyula elnöklelte alatt ülést tartott, melyen *Ernst* Lajos ügyvezető-igazgató tett jelentést a Zichy-kiállítás eddigi anyagi és erkölcsi eredményéről. Az igazgatóság örömmel vette tudomásul, a Zichy-gyűjtemény kiváló sikerét és ezért egyhangulag elfogadta *Ernst* igazgató előterjesztését, hogy a közönség nagy érdeklődésére való tekintettel a tárlat március kilencedikéig nyitva maradjon. Közönségét vette tudomásul az igazgatóság *Zichy* Mihály üdvözlő táviratát is, melyet az ősz mester dr. *Rózsa* Miklóshoz intézett és megbízta a titkárt, hogy jelezze ki leveleiben a mesternek az egyesületi köszönetét. Végül a tárló ügyeket intézték el.

A Kossuth-szremlék. A Kossuth-síremlék vázlatmintáira és terrázsára hirdetett pályázat határideje csak március hó 1-én jár le, de már eddig is 10 pályamunkát jelentettek be és pedig egytől-egyig nagyobb szabásúak, úgy hogy a városi múzeum helyiségei nem elégségesek az elhelyezésükre. Ezért már történt intézkedés, hogy a pályamunkák a kereskedelmi múzeum helyiségeiben (Városliget volt Iparcsarnok) helyeztessenek el, sőt a holnap nap folyamán már megkezdik a pályamunkák szállítását is. A főváros tanácsa ma rövid uton értesítette a Képzőművészek Egyesületének elnökségét, hogy a pályatervet az eredeti tervtől eltérően a városligeti Iparcsarnokban kell benyújtani. A bíráló-bizottság március hó 4-én délelőtti 10 órakor tartja első ülését, mely alkalommal intézkedni fognak a pályamunkák elhelyezéséről.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Mocsáry Béláné utazása. A Magyar Földrajzi Társaság ma este 6 órakor a m. tud. Akadémia kis tanácstermében elővasó-ülést tartott dr. *Erősi* Béla elnöklelte alatt. Az ülésen özv. *Mocsáry* Béláné *Fáy* Mária alapító tag „Északamerikai utazása”-it olvasta föl dr. *Cholnoky* Jenő, *Mocsáry*né élénk közvetlenségel írja le a vidék turista látványait és a turisták kényelmére berendezett dolgokat. Különösen érdekes a Mount-Loowe elektromos vasútja, amely lelkeres minden érdekes helyet, szép kilátást. Igen érdekes a Monterey nagyszálló, a Chiff-house San-Francisco mellett stb. Alakja is érdemes a megtekintésre, a turisták mindenesetre érdekes ösletet és pompás természeti viszonyokat találhatnak. Az előadást a nagyszámú, előkelő hölgyekből álló közönség nagy tejszéllel fogadta.

A szabadakarat kérdése. A Társadalomtudományi Társaságnak ma este tartott ülésében dr. *Horvát* Lipót ügyvéd széleskörű szaktudására valló, érdekes szabadelőadást tartott *A szabadakarat kérdése és a modern büntetőjogi iskolák* címmel.

Az előadók ismerette a klasszikus büntetőjogi iskolák alapelveit, amelyek nagyjában a mai tételés büntetőjogi rendszernek is uralkodó filozófiai magyarázatát képezik és kimutatta, hogy ez az egész rendszer a szabadakarat elvén nyugszik. Amint ezt az elvet tagadásba veszik, lerontjuk a mai rendszer egész filozófiai alapját. Ezután behatóan bizonyította, hogy a szabadakarat tana csak téves látszat alapul, mert az egyén akarata valójában adott okok okozta. A szabadakarat tagadása azonban, ha meg is dönti a ma uralkodó büntetőjogi bölcseletet, az igazságszolgáltatást magát még sem ingatja meg, mert a büntetőjogi rendszer ma is, ezelőtt is tényleg, bár öntudatlanul a determinizmus alapján volt és csak a filozófia elméletét indeterminisztikus, mert e hamis tan hirdetés bizonyos célszerűséget rejtet magában. Az előadók végül ismertette Romagnosinak, Ferrinek, Garofalonak, Tardennek és Pikler Gyulának a determinizmuson alapuló elméletét, s ezekkel igazolta, hogy a szabad akarat tanának levete után nemcsak hogy össze nem dől az igazságszolgáltatás, hanem még helyesebb alapokra helyezkedik. A nagy tejszéllel fogadott magas nívójú előadást, a közönség figyelmes érdeklődéssel hallgatta. Az előadást érdekes eszmesere követte.

A Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság igazgató-választmánya ma délután újabb *Bánó* József elnöklelte alatt tartotta meg ezévi első ülését. A felolvasás tárgya *Werner* Mór munkája volt *Trencsényi Csák Máté utóéleiről*. Trencsényi Mátéről úgy tudtuk, hogy fűtőd nélkül halt meg, de egy 1309-iki oklevélben, amelyet az esztergomi keresztetek konventje állít ki, egy Máté nevű fia említettik. Ennek a Máténak, netjéti, Juttától, két fia született, kik mindketten Szilésziában éltek. A felolvasás után *Schönherr* Gyula társulati titkár mutatta be *Tündi Lantos* *Szestény* 1653-ikt címekről folytatódó vázlatát és 1558. augusztus 25-én kelet cimerlevegélét fényképet. A két érdekes oklevelet *Gidofalva* *Császár* Albert joghallgató találta meg családja iratai között és *Szadeckly* *Lajos* kolozsvári egyetem tanár ismerette.

A Jogállam című jog- és államtudományi havi szemle, melyet *Edvi* *Ilés* Károly főszerkesztése mellett dr. *Baumgarten* *Nándor* és dr. *Gyomai* *Zsigmond* ügyvédek kiváló szakértelemmel szerkesztettek, most megjelent III. füzetét tartalmaz és érdekes. Üdvös újítás, hogy a felső bíróságok határozatait kritikai felidőgazolásban közli a szemle. A márciusi szám gazdag tartalmából kiemeljük dr. *Fodor* *Armin* királyi ítélőtábla bíró értekezését a polgári perrendtartás törvényjavaslatáról. Nagy érdeklődésre tartandó számot dr. *Kenedi* *Géza* széleskörű szaktudására és jeles kritikájára való értekezése *sajtófogalom hiányairól*. Kenedi annak idején az igazságszolgáltatás megbizásából beható előterjesztést készített és e kérdés tanulmányozása közben szerzett gazdag tapasztalatait adta itt közre. Dr. *Baumgarten* *Lidör* koronaügyész-helyettes folytatja értekezését a *hirdetési büntetjogről* és a *külön törvényekről*. Dr. *Ballogh* *Artur* egyetem tanár és a *vámszövetéssel kapcsolatos központi kérdéseket* veti fel és az aktuális közzgazdasági kérdést tudományosan oldaláról tárgyalja. — A Jogállam diszes kiállításban július és augusztus kivételével minden hónap 1-jén jelenik meg, rendszerint 5 ivnyi tartalommal. Tíz füzet előfizetési ára 16 korona, 6 füzet 8 korona. Az újonnan jelentkező előfizetők az eddig megjelent füzeteket is megkapják. Megrendelések a *Jogállam kiadójánál* (Budapestben IV. Havas-utca 7.) intézendők.

EGYESÜLETEK.

(Az ügyvédi kamara tisztulása.) A budapesti ügyvédek régi körpártja a közlegő kamarai tisztulást alkalmából megalakult és elnökökké dr. *Eulenberg* *Salamont*, dr. *Schreyer* *Samut* és dr. *Sanicsek* *Lajost*, jegyzővé dr. *Füsti* *Mátyás* ügyvédet választotta meg. A kijelölő-bizottság a párt mai rendkívül látogatott értekezletén mutatta be a következő jelölt: Elnök: dr. *Nagy* *Dezso*. Elnökhelyettes: dr. *Brüll* *Ignác*. Titkár: dr. *Burrián* *Béla*. Ügyész: *Pellák* *Ilés*. Pénztárnok: *Novák* *Sándor*. Rendes választmányi tagok: dr. *Berecs* *Antal*, dr. *Darvai* *Fülöp*, dr. *Fittler* *Dezso*, *Kiss* *Albert*, dr. *König* *Vilmos*, dr. *Messinger* *Simon*, dr. *Pip* *József*, *Schmidl* *Ignác*, dr. *Somogyi* *Miksa*,

dr. *Wittmann* *Mór* és dr. *Zsigmond* *Jenő*. Pótlagok: *Craus* *Gyula*, dr. *Gyöngyösi* *József*, dr. *Okolicsányi* *Géza*, dr. *Szaliter* *Gyula*, dr. *Szekely* *György* és dr. *Szilágyi* *Arthur* *Károly*. akinek jelölését a párt nagy lelkesedéssel fogadta el. Dr. *Schreyer* *Jakab*, dr. *Sanicsek* *Lajos* és dr. *Várossay* *Károly*, akiket a párt közbizalma továbbra is rendes választmányi tagoknak kívánt jelölni, e tisztséget egyéb elfoglaltságuk miatt nem hajlandók tovább viselni, amit a párt színtie sajnálattal vett tudomásul. Elnök bemutatja a kijelölő-bizottság által megszerkesztett párt-programot, amelyet az értekezlet egyhangulag elfogadott s a jelen voltak azt nyomban alá is írták. Ezek után az értekezlet a választási munkákat előkészítésre céljából számos tagból álló végrehajtó-bizottságot küldött ki.

(A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben) szerdán este *Wittmann* *János* másfél órai előadásban bizonyította a tárgosítás a tagosítás és különösen ezek végrehajtásának rendkívüli fontosságát, másrészt a végrehajtásra vonatkozólag számos részletet és szabatos, eredeti és meggyőző tetteket ismertetett.

TÁVIRATOK.

A cukorkonferencia.

Brüsszel, február 27. A cukorkonferencia mai délelőtti ülésén újból tárgyalták a főtermelői országokba való cukorbevitelt terhelő adópótlékok kérdését. Az első sorban érdekel államok képviselői előkényt nyilatkozatot tettek. E nyilatkozatok következtében újabb eszmecserre volt a köztudott meggyőzés életbeléptetésének időpontjáról. A megbízottak megállapítottak abban, hogy kormányaiak elé terjesztik a végleges javaslatokat és elhatározták, hogy az időpontról ma délután még egyszer tanácskoznak. A délutáni ülésen, minthogy előbb meg kell várni a kormányok utasításait, megállapították a tervezet egyezmény számos más intézkedéseit, melyekre névze már megegyezés látszik lennifogni. E tanácskozás alapja az egyezménynek egy előzetes tervezete volt, melyet a tárgyalások eddigi eredményéhez képest állítottak össze.

Vérbosszu.

Köln, február 27. Konstantinápolyból táviratoznak a *Kölnische Zeitung*nak: *Ipekben* *Moiluk-Sekka* aiban főnök meggyilkolásáért egy másik főnök csapata vérbosszút állított. A harcban kétszáz-an estek el. *Semai* főnök táborok több zászlóvalja szeleverte az alban csapatokat. A kereskedelem és a közlekedés megakadt.

Közzgazdasági táviratok.

Bécs, február 27. A határidőzet reormjavaslati miatt a gabonatözsédn ma is rendkívül nagy volt az igazgatóság és az elkésredés. A börtetanás több tagja le fog mondani állásáról és a kereskedők beszüntetik tevékenységüket a tözsédn. A nagy igazgatóság hátráltatni fogja a tavaszi kötések lebonyolítását, amire már eddig is több kedvezőtlen fel van. Az itteni piac ugyanis már hónapok óta szállítás iránnyal önálló magatartást tanusított s ebből arra lehetett számítani, hogy a tavasza sabból felmondások könnyen fognak elhelyezést találni, azonban a tegnapi nagy igazgatóság következtében realizációs eladások állottak be s erre az irányzat jelentékenyen elanyhult.

Krakó, február 27. A galíciai országos marhavásár, melyet a krakói jelzáloghitelbank reaktivált és szervezett, ma ismét megnyitott. A piacra krakói, brünni, olmitzi és németországi kereskedők jelentek meg és megígérték, hogy ezental is fel fognak jönni a krakói vásárra.

New-York, február 27. **(Terményfősse.) (Zárlat.)**
Gyapot: New Yorkban helyben 8.4% (8.4%), febr-ra (8.61). Májusra 8.43 (8.49). New-Orleansban helyben 8.4% (8.4%). — *Petroleum:* Stand white New Yorkban 7.20 (7.20). Stand white Philadelphában 7.15 (7.15). Refined in Cases 8.30 (8.30). Credit Balances at Oil City 1.15 (1.15). — *Zsir:* Western steam 9.65 (9.60). Rohe és Brothers 9.70 (9.65). — *Tengeri* irányzata tartott. — Májusra 66.7% (61.4%). Júliusra 65.4% (61.4%). — Szept-re — (64.4%). *Buzs* irányzata tartott. — *Piros* ózi helyben 87. — (87. —). Márciusra 82.4% (82.4%). Májusra 82.4% (82.4%). Júliusra 82.4% (81.4%). Szept-re 81.4% (81.4%). Gabona szállítási díja Liverpoobba 1.4% (1.4%). — *Kávé:* fair Rio 7. sz. 5.4% (5.4%). Febr-ra 5.25 (5.15). Májusra 5.55 (5.35). — *Liszt:* Spring Wheat clears 2.85 (2.85). — *Cukor:* 3.4% (3.4%). — *Ón:* 25.15 (25.32). — *Réz:* 12.4% — 12.4% (12.4% — 12.4%). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, febr. 27. **(Terményfősse.) (Zárlat.)**
Buzs irányzata tartott. — Májusra 76.4% (76.4%). Júliusra 76.4% (76.4%). — *Tengeri* irányzata tartott. — Májusra 61.4% (61.4%). — *Zsir:* Februára 9.17 (9.07). — Májusra 9.20 (9.20). — *Szalona* short clear 8.60 (8.65). — *Sertészus:* Februára 15.05 (14.95). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK.**Akony.**

Ütök a tenger csipkés-zirtes martján...

A nap nyugorog, szél pihen
S mint hogyha millió arany halacska
Nyúzsogna a nap fényében.

Hűnyó sugarát csak reszketve hinti
S a víz szerezemesen rezeg...
Aranyhajuk bontják, ruhájuk oldják
Liljomfehér najád kezek.

Szerelmes, édes sóhajok keringnek
S szavuk felsír a víz alól...
A nap epedve szörögöljja fényét
S minden hullámra ráhajol.

A tenger csókra nyújtja buja ajkát
És csókolódnak percekig...
— O emberek boruljatok a földre,
A víz s a víz ölelkezik!

Balla Ignác.

† **Li-Hung-Csang temploma.** Ázsia Bismarck-ját nagy megtisztoltetésben részesíti hazája és császára. Pekingben templomot építenek az emlékére, amelyet a kínai császár ediktumában kedvesnek és dicsőségeseznek mond. Azon a vidéken is, ahol érdemeket szerzett, ott is templomokat kap jutalmul a derék Li-Hung-Csang. És hogy a nép is tudja, micsoda nagy embere és hü szolgálja volt ő a sárga birodalomnak, minden tavasszal és őszszel a templomokban áldozatokat mutatassanak be a nagy térfüért. Ilyen kitüntetésben még egyetlenegy ember sem részesült Kínában, ami azt bizonyítja, hogy Li-Hung-Csang igazán nagy férfiú vala.

† **Otero püre.** A szép Otero még mindig foglalkoztatja Franciaország igazságszolgáltatását. Ezuttal a híres táncosnő a teperes, a vádlott pedig Bulpelt ur, egy liverpooli milliomos fia aki másfél évig volt a szép Otero barátja. Bulpelt ur otthagya a szép énekesnőt, amikor arról értesült hogy nagy örökségre tett szert s a hagyatékki eljárás rendezése végett Angliába utazott. A szép Otero, értesülván imádója vagyonának telemes szaporodásáról, türelmetlenül várta Bulpeltet, de a derék anglius megelőgelte a dicsőséget s nem tért vissza Franciaországba. Otero ekkor pürt indított ellene s bejelentette, hogy Bulpelt adósa, mert ő (Otero) fizette ki azt a három. 20, 12 és 22 ezer forintot számlát, melyet a szép táncosnő butorosa, szabónője és ékszerese Bulpelt urnak prezentált. Ezen élül Bulpelt állítólag 12,000 forintnyi készpénzt is kapott kölcsön. A vádlott védője azzal védekezett, hogy Otero asszony spanyol illetőségű s ezért a francia hatóság nem illetékes fórum. A törvényszék

csakugyan arra az álláspontra helyezkedett és elutasította Otero keresetét, annál is inkább, mert a védőügyvédek okmányokkal igazolta, hogy Bulpelt urnak, másfélészterendi turbékolása alatt, másfél millió frankjába került a szép Otero barátsága.

† **A világ vasutjai.** Az egész világon a szárazföldön a legfontosabb közlekedési eszközök közé a vasut tartozik. Ninosen civilizált állam, ahol ne versenyezzenék vasutak építkezésében és ninosen állam, ahol ugy a kereskedelemnek mint a személyi forgalomnak nagy szolgálatot a vasut ne tenne. Ez okozza azután azt, hogy a világ minden részében, de különösen Amerikában, ahol a gazdaság sokkal könnyebb processzuson ment át, mint pl. Európában, gombamódra szaporodnak a vasutak is. Im már az amerikai Egyesült-Államokban több mint 300.000 kilométernyi a vasuti hálózat és ezzel szemben egész Európában alig van annyi hálózat, mint amennyi az Unióban! Pedig hát Európában a lakosság száma csaknem ötször nagyobb, mint az Unióban. A fontosabb európai államokkal szemben, a tengerentúli részekben a vasuti vonalak hossza kilométerekben a következő volt 1901-ben:

Amerikai Egyesült-Államok	300.636	47.9 kilométer
Oroszország	63.728	4.2
Németország	50.961	9.7
Franciaország	42.437	11.0
Kelet-india	40.200	1.4
Nagy-Britannia	34.922	8.6
Ausztr. és Magyarországnak	34.514	7.7
Canada	27.761	54.6
Argentina	17.046	35.5
Olaszország	15.696	5.0
Mexikó	14.673	11.5
Brazília	14.038	9.8

† **Liptómezei babonák.** Az időjárásról és a természetéről a következő liptómezei babonák, amelyeket az Etnografia közöl:

Tavaszkor a grólyák érkezése esőt jelent, valamint az is, ha a páva kiabál, ellenben, ha a mezőn sok a pókháló, vagy ha a békák kuruttyolnak, szép időt jelent.

A szántó-vető ember, mikor a tavasz szántás első napján este hazamegy, odahaza a nők valamelyike meglesi s egy bögre vízzel nyakonönti, hogy áldás legyen a megszántott földön.

A gazda az évi termés minőségét megtudhatja a fűzfa levelezéséről. Ha legelső levelei — számszerint legalább három — a felső részén hajtának ki, akkor tavasz a had pedig az alsón, akkor az őszi vetés lesz áldásosabb.

Ha Szent-György napján (április 24.) olyan nagy a buza, vagy a rozs, hogy a holló már elbújhat benne, akkor jó termés lesz.

A kis borjú, mikor először hajtják ki a legelőre, vörös szalagot kötnek a nyakára, hogy szemmel meg ne verjék.

A tehenet, ha tavasszal először hajtják ki a mezőre, néhol zöld len öngallyat, másol zöld fűvet tesznek az istálló-ató elé a földre, hogy a jószág azon menjen keresztül, akkor bőven fog telelni, ugyanakkor e hiedelemben a tehenet, mieltt először hajtánák a legelőre, előtte való este a csordások túzából készíteit egy, olykor egy és fél méter hosszú kúrtel minden tehenes ház udvarába bekúrtólnak.

A tavasz elsőnek kinyitó sárga virágot (Tussilago far ara) a tehenél kell megvetetni, hogy szép sárga vaja legyen s ugyancsak a virággal kell megkenegetni az ember szeméből is s akkor egész éven át nem fog a szemé lájni.

Karácsony napján a gazda minden marhájának ad egy darab kenyeret egy gerezd lóknagyával, hogy sem a boszorkánvok hozzáuk ne férjenek, sem semmi éle ronítás ne ártsen nekik.

Akinek vörös (riska) tehené van, ne üsse agyon a vörös pókot, mert a sa át tehenét öl meg.

† **Tilos nevetni.** Egy angol bíró elítélte — a törvényszék humorát. Ugy jótt létre az a ívet, hogy a bíró kiűrtette a törvénykezési termet azért, mert a hallgatóság egy, bizonyára nagyon komikus jelenet vagy szóváltás hatása alatt általános kacagásban tört ki Az angol bírónak kétségtelenül igaza van, mikor arra az álláspontra helyezkedik, hogy az igazságszolgáltatás mindig és minden körülmény közt sokkal komolyabb dolgot, semhogy azzal a kacagás összességét lehet volna. Tény, hogy büntető-kódex és viccelés nem rokontermészetűek és hogy a vádlottak védekezése és a hallgatóság jókedve nem illeken stilszerűen egymáshoz. Azonban az angol lapok mégis nagyon kemény kritikát gyakorolnak a fenníróg esetében. Vitaják az újságok azt, hogy ha az egyik bíró kitiltja a nevetésre hangolt hallgatóságot, akkor a másik bíró tartózkodik attól, ami gyakran megneveltetit a tárgyalások kő.űnségét — a vicceléstől. Ebből az alkalomból az angol sajtó a bírák ötleteiből, szatirikus megjegyzéseiből egy egész kis szemelvényt állított össze s ez által mutatja ki, hogy Angliában a törvényszéki tárgyalások alkalmával maguk a bírák szokták jókedvre deríteni a közönséget.

† **A leggyorsabb hajó.** Még nincs készen, de ha beválik a tervezők számítása, olyan csodálatos sebességre érnek el vele, hogy másfél nap alatt lehet majd áthaladni rajta Európából Amerikába. A hajó, amelynek őltalálója James Gresham mernök, egészen új elvek szerint készült. Hosszu szivaralaku testével, magasan kiemelkedő elő és hátsó részével a mesebeli tengeri kigyóra emlékeztet. Gyorsasága a viharlelvél vetekszik. Két részből áll: egy külső hengerből, melyen hatalmas csavarnetekek tunak végig továbbá

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK

(381)

A kutyának se kívánom ezt a szerencsét. Hát nincs más ember a világon? Hát nem inkább mással találkozhatsz? — Nem! Mindig velem és csak velem!

— Hát ő látott téged?

— Ha meglátott volna, nem igen láttatok volna viszont. Csak az hiányzott volna!

— Pedig jó volna tudnunk, hogy üldöz minket, vagy csak a Waladynkához, Horypnához megy?

— Azt hiszem, hogy a Waladynkához siet. — Bár ugy lenne! Igy hát éppen az ellenkező irányba lovolgunk, mint ő, most máris egykét mértőld van köztünk és egy óra múlva lesz őt is. Mielőtt tehát utközben hirt hall rólunk és visszafordul, mi már Solkiewben, vagy éppen Sbarasban leszünk.

— Azt hiszed, Mihály? Dicsértessék az Isten! Megvigasztalt! De mondd csak, hogy járhat ökelme szabadon, mikor Rzendzian a woldowai kormányzóknak feljelentette!

— Bizonyára megugrott!

— Akkor az a kormányzó megérdemelné, hogy leissék a fejét. Rzendzian! Hé! Rzendzian!

— Parancsolnak? — kérdezte a legény, a lovát visszatartva.

— Kinek jelentetted te föl Bohunt?

— Rogowski urnak.

— És ki az a Rogowski?

— Vitéz lovas, a király egyik ezredének a kapitánya.

— Hohó! — szólt Wolodyjowski, az újjai-

val bosszusan cséttintve. — Most már értem! Nem emlékszel, mit mesélt Longinus a Skretuski és Rogowski ellenségeskedéséről? Rokona Laszernek és ő miatta haragszik Skretuskira.

— Ertem már! értem! — kiáltott Sagloba. — Bosszúból bocsátotta Bohunt szabadon! De hiszen ez büntet, még pedig kötelet érdemlő! Föl fogom jelenteni.

— Csak kerüljek össze vele, — mormogta Wolodyjowski — nem lesz szükségünk bíróságra! Rzendzian nem tudja, hogy miről beszél a két lovas és Sagloba kérdésére megfelelően, ismét előre lovolgott a hercegnő mellé.

Lassan haladtak előre. A hold már feljött és a kőd, mely este a földre terült, eloszlott. Tiszta volt az éjszaka. Wolodyjowski elmerült a gondolataiba, Sagloba pedig a nagy rémület fáradalmait pihente ki. Későre szolgált csak meg:

— Bohun most megfizette volna Rzendzian-nak is, ha a keze közé kerül!

— Mesélj el neki a jó újságot, hadd ijedjen meg a fickó egy kicsit. Addig majd én megyek a hercegnő mellé, — felelte a kis lovas.

— Jó! Hahó! Rzendzian!

— Parancsol a lovas ur? — kérdezte a legény és visszatartotta a lovát.

Sagloba melléje lovolgott, de egy ideig hallgatott, míg csak Wolodyjowski a hercegnővel annyira előre nem jutott, hogy nem hallhatták a beszédjét. Akkor így szólt:

— Tudod, mi történt?

— Nem! Nem tudom.

— Rogowski Bohunt szabadon bocsájította. Most láttam Ploskirowban!

— Ploskirowban? Most?

— Most. Hát nem esel ki a nyeregéből?

A holdfény megvilágította a legény puffok arát, de Sagloba nem látott rajta ijedséget. Lognagjobb bámulatára csak annak az állati dühnek a kifejezését látta, amelyet már akkor is észrevett, mikor Rzendzian Horypnát megölte.

— Nem félsz Bohuntól? — kérdezte.

— Uram! — felelt a legény, — ha Rogowski

szabadon bocsájította, nékem újra föl kell őt keresnem, hogy megbosszuljam magam rajta. Nem állok el a bosszútól, amelyet megfogadtam — és ha most nem volna velünk a hercegnő, rögtön a nyomába erednék, hogy igazságot szerezzek rajta. — Szavamra mondom, szeretem, hogy ez a legényke nem tiri az igazságtalanságot.

Ezzel megcsaranyuzva a lovát, előre ugrott a hercegnőhöz és Wolodyjovskiohoz. Vagy egy órai lovaglás után átkeltek a Medwedowkán és belovagoltak az erdőbe, amely a folyó partján mint két sötét fal húzódott végig.

— Ezt a vidéket már jól ismerem, — szólt Sagloba. — Az erdő nem sokára véget ér és mögötte vagy negyedmértőldnyi tisztás van, amelyet a Csurny Ostrow felé vezető országvizszel át. Aztán újra sűrű erdő jön Maccsinig. Adja az Isten, hogy Maccsinban már lengyel csapatokat találjunk!

— Itt az ideje, hogy szabaduljunk! mormogta Wolodyjowski.

Egy ideig ismét szótalannul haladtak a holdfényben ragyogó országúton.

— Két farkas szaladt keresztül előttünk! — szólt hirtelen Helena.

— Láttam! — szólt Wolodyjowski. Ni, ott a harmadik!

Tényleg egy fekete árnyék suhant át az uton mintegy száz lépésnyire a lovak előtt.

— Nézd, a negyedik! — kiáltotta a hercegnő.

— Nem ez őz volt; nézd, kettő, három!

— Az ördög! — kiáltotta Sagloba. — Az őzek kergetik a farkasokat! Ugy látszik, hogy a világ fejteőre áll.

— Menjünk gyorsabban! — szólt Wolodyjowski nyugtalanul. — Rzendzian! menj előre a hercegnővel!

Megsarkanyuzták a lovaikat; futásközben aztán Sagloba Wolodyjowski fülehez hajolt:

— Mihály, mi történt? kérdezte.

(Folytatás következik.)

egy belső hengerről, melyben a gépek és az utasok számára van hely. A hajtóerő egyelőre még titokban tartja, csupán annyit szivárgott ki a nyilvánosságra, hogy kémiai hatások idézik elő azt a roppant erőt, ami szükséges a gyors haladásra. A hajó csaknem teljesen a vízbe merül, csak az elül és hátul levő tornyok emelkednek ki belőle, melyek ek-alaknak, hogy a vizet jobban hasitbassák. A két torny közötti hidforma fedézet nyúlik el, amelyen az utasok még állhatnak is. Ezen van még elhelyezve a kormánykerék és az árbócosár is, amelyben a hajóér ül. Hogy a hajó forgásba ne jöjjön, alul hatalmas társjal van ellátva, mely legfőbbnek csak kisebbmértű ingadozást enged meg. Ha a tizenkétméteres modell, amelyen most dolgoznak, jól bevállk, a föltaláló rögtön hozzátog a nagy hajó elkészítéséhez. Reméli, hogy hajójával órákint száz tengeri mérföldet is meglehet. Ez éppen négyszáz annyit lenne, mint ahogy a mi modern gyorshajóink közlekednek. Az új hajó tehát másfél nap alatt beútná az Amerika és Európa közt elterülő Óceánt, amelyet most a leggyorsabb gőzös is csak öt-hat nap alatt jár meg.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Ibolya. 1. A kérdéses csók kétféle lehet. Vagy rokoni, vagy szerelmi. Ha rokoni, akkor szabad, ha szerelmi, akkor is szabad, ha nem látják. Kérdezze meg tanárjelölt bátyját, hogy miképpen vélekednek erről az esetről, ha egy csókolóval unokahuga volna. 2. Edesatyja szerint nem helyes, hogy néha az ablaknál egy-egy könyvelővel elbeszélget, mikor az a takarékba megy. Feléltél nem néz ki magá mindig az ablakon, mikor a könyvelők a takarékba mennek s nem vonakozik a nézelődés speciálisan egy könyvelőre?

Kis kíváncsi. Oh, sohasé hervadon, mint a derűtűt hivatandó virág. Ha az ifjú egy félreértést szeri, mi tudja hagyni s azóta nem jelenkezik, akkor higgye el, nem is szereli. Mert ha szeretné, üzent volna ezzel is, azzal is, figyelemmel kísérte volna, kívül jár, hogy meg s felbukna volna itt is, ott is s magának egy kedves mosolygására, jó szavára szőp visszaért volna. Azért hát ne busjolon, hiszen a mint írja, fiatal is, virág is, majd csak akad pillangója.

A szép, barna fu. 1. Egy lánynak sehoggy sem kell szerelmet vallani. Valami kedves alatomossággal, naiv keacérsággal, önkéntelen biztatással csalja maga az ifjut a szerelemvallás hálójába. Ö hamarosan belékerül s édes Istenem! egy fogolylyal könnyű elbánni. 2. Ha a fiatal embernek csak annyi a vagyona: — Hogy megcsináljuk a főnyereményt és boldogok leszünk! — akkor ne higgyen neki. 3. Egy jó leánynak általános tulajdonsága, mielőtt férjhez megy, az, hogy jó leány legyen. Ne ragadtassa el magát az ifjú szenvedélyektől, mert nem minden szerelmi házasság boldog házasság is, és bár a szerelem poétikus és hatalmas érzés, de az élethez bizonyos anyagi gondolkodás is kell. Kérdéseiből különben is azt látjuk, hogy magának „szép, barna fu” minden jó kelleke megvan s így csak éppen férjhez kell mennie.

Kétségbeesett anya. Más védelem nincs a fiu ellenében, mint hogy ha javító-intézetbe adja. Ha nagykoru, egyszerűen utasítsa ki a házból s esedeg vegyon karhatalmat is igénybe, amit a városi rendőrség ilyen esetben köteles adni.

M. Zs. főgimnáziumi tanár. Szereli a szép verseket s ezért azokat kivágja az újságból és össze gyűjti. Ezt méltányolva tudomásul vesszük, de éppen ezért nem értjük, hogy mért kéri fölünk, hogy bossúsuk rendelkezésre a nem közzélhető dalokat. Hiszen ha azokra kimondjuk a szentenciát, akkor valószínűleg nem szépek, tehát önnek sehoggy sem valóik. S hiábaváló vállalkozás, hogy a portót megfizeti. Butorszállító kocsin kellene a verseket elküldeni s ez nagyon drága!

Laura. Budapest. A levelében elmondottakra — ha szóról-szóra ugy történt a dolog — az a válaszun, hogy nem önnek, hanem Sándornak van igazza.

Rósszaszintű domino. Hány éves korában vén lány a lány? Ha már nem érdeklődik a férfiak után, ha lemond a házasságról, ha társaságban nem akar tetszeni, ha nem vágyik divatos ruhákra, ha bevállja valódi életkorát, — tehát soha... Hány éves korában agglgyen a férfi? ... Ha elveszi gazdasszonyát.

M. M. Hódmezővásárhely. 1. Négy polgáriul met a tanítóképzőre s ott megalapítja a jövővét. 2. A hirlapírástra nagy tehetség kell, a középszerű tehetségeknek ott semmiféle tér nem nyúlik. 3. A tengerreztői pályára már késő. De azért meglehet próbálni. Polyamodjék a fumei tengerrezteti akadémia igazgatóságához. 4. A tikosrendőri álláshoz nem kell kvalifikáció, csak egészséges testalkat, lehetőleg fővárosi területismeret és nyelvek ismerete, ajánlatos megjelenés és betöltött 24 éves életkor.

F. A. Munkács. Olyan alapítvány nincsen, de az akadémia telekezetre való tekintet nélkül vesznek föl növendékeket, akik elvégezték a középiskolai érettségit.

Szerelmes ifju. Szerelmes, de nem tudja, vajjon az imádott lány észrevette-e hajlandóságát? Leveléből így értették kérdését. Már hosszabb idő óta várakozik, bizonyára elhalmozta gyengéd kedvességgel, alkalmazkodott szeszélyeivel, szavál ugy tesz, mint minden szerelmes. Ez a játék azonban még hónapokig is eltartja, azért hát a leggyorsabb így szólan: — Kisasszony, szereltem! — A feleletet majd ő adja meg.

Sándor. Se a hirdetés, se a levelét nem kapjuk meg. Méltóztatás ajánva beküldeni, vagy a hirdetések között olvasható, erre feljogosított tözsdék egyikében beadni a hirdetését.

Önálló vámtörlet. 1. Körülbelül 4 korona. A budapesti fővámbivatalnál pontosan megmondhatják. 2. Koronában adja tel, márkára való átszámítással. A márka árlományát mindennap megtalálja az értéktözsdé kimutatásaiban. L. A. 1902. 1. Érettségi bizonyítványát okvetlenül be kell mutatnia a sorozó-bizottságnál, akár indexben, akár körjegyzői másolatban. 2.—3 korona napidíjat kaphat. 3. Végjegyen csak akkor nevezik ki, ha a posta és távírói fizeti-vizsgát sikerrel letette. 4. 1200 korona és megfelelő lakáséig. 5. Ha más képzettsége nincs, csak érettségi bizonyítványra csak a segédhivataloknál tarthat számot hivatalnokii állásra. 6. Ha a teljes szakképzettséget megszerzi, fölveheti egész az osztályfőnökséig.

P. Cs. Csakis közös hadseregbeli lovasscapatoknál szolgáló altisztek kérhetik a testőrségi lovas-századhoz való fölvetelt. Az illetékes legalább 172 cm. magassnak, ügyes lovasnak, nőlelnekk testileg erősnak, csinosnak és 35 évnei fiatalabbnak kell lennie. Regi előzetű. A vallás- és közoktatásügyi miniszter minden esütörtökön délután 4 órakor a pénzügyminiszter minden hétfőn délután 4 órakor, a kereskedelmi miniszter pedig minden esütörtök délután 4 órakor fogad. Az államtitkárok — a szükséghez képest — mindennap fogadnak.

O. J. 1. Igen, behajthatják rajta, ha elérő nagykorúságát. 2. Nem lehet átvinni, hanem az illetékes pénzügyigazgatóságától külön kell kérni az engedélyt. 3. Lehet, ha a különbözőzeti tárgyakból telveitai vizsgát tesz. 4. Meg lesz, de hogy mikor, azt csak a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban mondhatnák meg.

G. A. M.-Sziget. 1. Igen, meghatalmazást kell adnia. A meghatalmazás visszavonásig szólhat. 2. A miniszter, ha kellően megokolja kérvényét, esetleg megadja reá az engedelmét. L. G. Tavancsova. Brancsits-Derra társaszerzőktől jelent meg egy szerb nyelven. Megrendelhet Lancel Róbert könyvkereskedésben. VI. Andrásy-ut 21.

Vakovári előzetű. Ha a fiu avatóívét az illetékes közigazgatási hatóság által oda áttéteti, akkor ott is sor alá állhat.

F. Zs. Igen, történelmi magyar név. A pogány magyarok közt akárhányan viseltek.

O. M. J. Nagysombát. Méltóztatás megírni, mire várja válaszunkat, mert a jelzett levelet nem kaptuk meg.

Mars. 1. Igen, érvényesítheti járásí székhelyén kívül is. 2. A főiskolai látogatási bizonyítvány okvetlenül mellékelendő.

Kivitel. Méltóztatás az iránt a budapesti fővámbához kérését intézni, mert szerkesztőségünknél nincsenek meg a külső államok vámtarifái. F. J. Willersdorf. 500—800 koronába kerül, a szerint, hogy melyik osztályon utazik.

Hu olvasó. Azok mind egy vizálmányból erednek s a kanálisa folynak le. Dezsémons. A kérdézet művészú a Népszínház tagja. Elsőrendű szerepeket játszik.

Bajai előzetű. Demokrata program, alapján választották meg.

L. J. Miskolcz. Erőltetetlen képzett szó s helytelen. A. B. Nagyon egyszerűen, irassa le valakivel.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Mozgalom a tözsdén. A tözsdetog egy küldöttéssel vezette ma Nagy Andor a tözsdetogás elnökségéhez és kérte a tözsdetogást a tözsdetogaknak hétfőn délután 5 órakor tartandó értekezletére. A tözsdé elnöksége készségeel teljesítette a küldöttéssel kivánságát Ugy a gabona, mint az értéktözsdén nagy visszatezést szült a tözsdetanácsnak az a határozata, hogy a létesítendő új perrendtartásból eliminálni óhajtja a most érvényben levő 1881. évi törvénycekk 94. §. b) pontját, mely szerint a tözsdébiróság natas-körbe utaltatnak stb... ha az ügylet tözsdéi jogosított ügynök közvetítés mellett jött létre, s a telek a közvetítő ügynök által kézbesített és a tözsdébirósági kikötést tartalmazó tözsdéügynöki (alkuzsi) köljegyet kifogás nélkül elfogadták.

E tárgyan a tözsdetogakból alakult előkészítő-bizottság szombaton este 6 órakor ülést tart a kereskedelmi és iparcsarnok helyiségében és ez alkalommal meg fogják állapítani a hét-ői értekezlet előterjesztendő határozati javaslatot.

A kiszolgált altisztekér. Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter az önálló fizetekelésű vasutak igazgatóságaihoz kurrendeletet intézett a törvény alapján polgári alkalmazásra igénybevető bíró kiszolgált altisztek érdekében. A miniszter utasította a vasutagazgatóságokat hogy szigoruan hajtsák végre az 1888. évi szabályrendeletet, mely szerint a vasuti hivatalnokii, altiszti és szolgai állások betöltésénél

egyenlő minősítés esetében más pályázókkal szemben előnyben részesítendők azok a kiszolgált altisztek, akiknek az 1873. évi törvénycekk értelmében polgári alkalmazatására igénytük van.

Felolvasás a munkásbiztosításiáról. A Magyar Közgazdasági-Társaság ma este Vörös László elnöklété alatt ülést tartott, amelyen Ballagi Béla tartott érdekes előadást a következő címen: Teendők a munkásbiztosítás terén. Az előadást díszes és nagyszámú közönség hallgatta végig, közte: Láng Lajos, Gorove László képviselők Hegyeshalmy Lajos, Csóka József osztálytanácsosok, Máday Izidor miniszteri tanácsos, Kuns Jenő konzul, Gerster Miklósp ipari-üggyel stb. Ballagi előadását a következőekben ösmer-tetjük:

A munkásbiztosítás különböző ágai közül véleménye szerint a baleset elleni biztosítás az, amely a munkásra nézve a legnagyobb aktualitással bír.

A betegségre való biztosítás és segélyezés Magyarországon is szabályozva van az 1891-iki törvényvel. Ma már alig van kétség az iránt, hogy a magyar betegsegélyző törvény az elhibázott lépések közé tartozik és annak megjavítása ma több gondot okoz, mint egy új alkotás. A baj fölírása az volt, hogy szem elől tévesztették a betegsegélyezés biztosítási technikai alapvetéit amely abban áll, hogy a betegsegítést kisebb helyhez kötött pénzárak működését teszi szükségessé, ahol minden egyes eset szem előtt van s ily módon a visszaéléseknek elejét lehet venni. A munkások nyugdíjazása rokkantság és öregkor esetére igen közel áll a baleset elleni biztosításhoz, mindamellett gyakorlati megoldásának módjára nézve a nézetek teljesen kitorva meg nincsenek.

Még inkább áll az a munkanélküiség ellen való biztosításra.

Vizsgálva a balesetbiztosítás különböző rendszereit megalapítható, hogy azok egy egységes elvből indulnak ki és ez a „risque professionell” elve. Nincs eltérés az egyes törvényhozások között, továbbá abban sem, hogy a munkások kártalanítás nyujtandó azokrét is, amelyek a munkaódo vagy a munkás egyszerű vigyázatlanságából erednek. Az előadó aztán bőven ismertetette a külföldi munkásbiztosítás rendszereit, aztán ily folytatja: Részemről nem vagyok barátja a mondva csinált bürokratikus szervezeteknek s minden oly fontos elvi és gyakorlati okok száonak a hivatalos biztosítás ellen, mint a melyekre előadásom folyamán rámutattam, azt gondolom, hogy Magyarországon a baleset elleni biztosítás egyetlen érvényű rendezésére nem szükséges új alapot keresni, hanem ki kell azt építenünk azon az alapon, a melytől garanciák mellett, amelyen az eddig is lejtődött és haladt, nevezetesen a magánbiztosítás alapján. A hivatalos kényszerbiztosítás melözése esetében a szociális munkásbiztosítás feladatai az egész vonalon a magánbiztosító-társaságok tevékenységének igénybevetésével oldandók meg. A munkásbiztosítás kérdésének törvényhozási rendezése a megjelölt elvek szerint a magánbiztosító vállalatok előtt a tevékenység szerfáját nyitná meg és csak azt lehet óhajtan, hogy a hazai tőke mentől nagyobb tért foglaljon el a biztosításnak itt számba jövő ágaiával. S ez előrelátható terjeszkedésével együtt érkezik el annak is az ideje, hogy a biztosítási üzlet folytatásának törvényes feltételei revizió alá kerüljenek, abban a szellemben, mely nem óvadékok elhelyezésében látja a biztosító vállalatok bonitását, hanem az üzletvitel alapjául szolgáló tőkének, a díjtartaléknak, nyereség-tartaléknak biztos elhelyezésében. Vizsgáiván a baleset-biztosítás különböző rendszereit, a következőekben foglalja össze a megalokotásra váró magyar baleset-biztosító törvény alapvető rendelkezéseinek a tervét:

1. A törvény kiterjed a gyáriparra; s a különös veszéllyel járó iparágakra; s a bányászatra; s a kiskgyárdokás körét meghaladó mezőgazdaságra és érdeszteire; s a közlekedő-vállalatok minden nemére, ideértve a tengeri hajózást is.

2. A munkaódoak kártalanítása munkaódoára háruul, minden olyan balesetért, amely nem szándékosságból, vagy menthetetlen mulasztásból ered.

3. A munkaódo a kötelező kártalanítás kötelezettsége alól csak akkor szabadul meg, ha a munkásait a törvényes föltételeket teljesítő valamely biztosító-intézetnél, vagy bányatársulánál biztosítja.

4. A bányatársuládák szervezetét és hatáskörét érintetlenül kell hagyni, azzal a módosítással, hogy a tagjai részére nyujtott szolgáltatásokat arra a mértékre kell fölvenni, amelyet a törvény a kártalanításra nézve egyáltalában megállapít.

5. A munkaódoak joga van a biztosítás díjának egyharmadrészét a munkás béréből levonni, két-harmadát azonban a sajátjából tartozik fedezni.

6. A kártalanítás mértéke az általánosan elfogadott mintának felel meg és a munkás tözsdéit közzepes évi keresetének 50—60 százaléka között volna meghatározható s a kártalanítás, szabály szerint, ne járadékban, hanem tőkében kell nyujtani.

7. A vitás kérdések eldöntése a járásbírák hatáskörébe legyen utalva, azonban megszorított föllevitellet és a materiális jog egyszerűsítésével. Speciális bíróságok kreadálása, vagy éppen ingyenes ügyvédi védelmet s képviseletet, ami csak a pörök számát szaporítaná, mellőzni kell.

Az előadást nagy közönség hallgatta végig, amely végül lelkes éljenzésben adott kitéjezést tezesésének.

Erdélyi Gazdasági Egyesület. Ma tartotta meg Kolozsárvót az Erdélyi Gazdasági Egyesület igazgató-választmányja ülést amelyen Cs. Szabó József egyesületi elnök, förendiházi tag elnököt, Az ülésen a folyó ügyeken kívül a következő nevezetesebb tárgyak kerültek szőnyegre: Tokaj egyesületi titkár előadja a zemplénnvár-

megyei gazdasági egyesületnek a kormányhoz intézett memorandumát, amelyet a választmány az abban foglalt 30 aranyforintos borvám-követeléssel pártoló tudomásul vett és hasonló értelmű felirat leiterjesztését határozta el.

Az elnök indítványára elhatározza a választmány, hogy az erdélyi szeszlovás és mezőgazdasági érdekekben az egyesület kérdi fogja a földművelésügyi minisztertől, hogy a kolozs-monostori gazdasági tanintézetet szeszlovás-iskolák állíttson fel.

Dr. Kürti Dezső ismerteti ezután a cukorháborúnak mai állását és vázolja a magyar mezőgazdaság nagy kárát, amely Angliának a brüsszeli konferencián felállított követeléseiből szükségképpen származni fog és a cukorgyártás pangását s a cukorrépa árának nagymértékű leszállását fogja előidézőni. A választmány bizottságot küldött ki a kérdés tanulmányozására.

A m. kir. államvasutak igazgatósága folyó évi február hó 19-én egy millió koronát szállított be pénztári lejegeltül a központi állampénztárba.

Fizetéképtelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetéképtelenségeket jelenti: Gaadik András kereskedő Losonc, Fleischer József kereskedő Pécsvárád, Kafka Adalbert szabó Olmütz, Meisl Lipót vegyeskereskedő Bécs, Medar Mihály kereskedő Raguza.

Az első országos általános baleset ellen biztosító társaság, az, a hazánkban a triezsi általános biztosító társaság Assecurazione-Generali magyarországi vezérigazgatósága által képviselt társaság e hó 24-én tartotta meg Bécsben tizenkilencedik rendes közgyűlést. Mint a betervezett számadási jelentésből kitűnik, a befolyt év eredménye kielégítő. A díjbevetélt 5.634.971 korona 99 fillér összegeget ért el. Az 1901-iki ütéletben 2.532.954 korona 54 fillért tettek a kártérítések és az intézet fennállása óta 20.106.208 korona 15 fillér károsseget lett kifizetve. Az üzletszámla 502.553 korona, fillér nyereséggel záródik és a költségvetés elhatározta, hogy részvényeinkint 70 koronát fordít a nyeresémszélvénnyel beváltására. A társaság 10.073.686 korona 92 fillér befizetett részvényitőke és késpénztartalék föltét rendelkezik, melyből 8.760.803 korona 20 fillér magyar értékekben van elhelyezve.

Vidéki pénzüzetek. A Szegedi Takarékos és Hitel-Részvénytársaság XI. évi jelentése szerint az intézet pénztári forgalma 18.726.281.47 koronát, a betéttalomány 239.900.80 koronát, a váltótárhely 465.243.24 koronát tett ki. Tiszta nyeresége 21.634.84 korona, amelyből 10 korona osztalékokat fizet részvényeinkint. Vezérigazgató Deisi Béla. Az Orosházi Takarékpénztár XXX. üléstevéről számol be. Az intézet pénztári forgalma 87.111.545.84 kor.-át, a betéttalomány 4.266.177.17 koronát, a váltótárhely 2.876.438.18 koronát tett ki. Tiszta nyeresége 114.266.48 korona, amelyből 100 korona osztalékokat fizet részvényeinkint. Vezérigazgató Deghy Gyula.

Szösszárak. A kontingens nyersszess ára Budapesten pénteken 39.— korona, áruban 39.50 korona. Bécsben a kontingentált készáru 39.— korona pénzbén, 39.40 korona áruban.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajlás: Vágómarhák. Magyar ökör 1418 darab, magyar tehén 619 darab, szerbiai ökör — darab, szerbiai tehén — db, boszniai ökör — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 76 drb, bika 153 darab, összesen 2260 drb. Gazdasági marhák: Iglas- és hizalmi való ökör 72 darab, fejős tehén 164 darab, igás bivaly 10 darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig: vágómarhákért: Magyar hizott ökör, legjobb minőségű 60.— K-től 64.— K-ig, kivételesen — K., 100 kilonként élő szulban, középmínőség 50.— K-től 58.— K-ig, silányabb minőség 44.— K-től 48.— K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 48 K-től 54.— K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 40 K-től 46 K-ig. Tarka hizott ökör, legjobb minőségű 62.— K-től 66.— K-ig, kivételesen — K-ig. Középmínőség 52 K-től 60.— K-ig. Silányabb minőség 44 K-től 50.— K-ig. Szerb és boszniai ökör legjobb minőség — K-től — K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőség — K-től — K-ig. Bika jobb minőségű 60 K-től 64.— K-ig, kivételesen 65.— K-ig. Silányabb minőségű 40.— K-től 48.— K-ig. Bivaly 32 K-től 44 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 40.— K-től 54.— K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 42.— K-től 62.— K-ig, kivételesen 64.— K-ig. Mind 100 kilonként élő szulban. Gazdasági marhákért: Iglas ökör elsőrendű — K-től — K-ig. Métermaszáinkint, kivételesen — K-től — K-ig. Páronkint, közép minőségű — K-től — K-ig. 100 kilonként 600 K-től 620 K-ig páronkint, silányabb minőség — K-től — K-ig. 100 kilonként, — K-től — K-ig. Páronkint. Hizalmi való ökör tehér 50 kg.-kint — K-től — K-ig. Fejőstehén keresztetett szines 140 K-től 230 K-ig darabonkint, bonyhádi faj 220 K-től 320 K-ig darabonkint, kivételesen — K-től — K-ig. Iglas bivaly — K-től — K-ig. Páronkint, Vágómarhából a felhajlás a multhetivel egyenlő s az árak is változatlanul maradtak. Gorbama öreg hústalan mustraökrök nehezen, ellenben fiatal gömbölyű marhák könnyen eladhatók voltak. Tarka

marhák Németország részére keresett áru. Marhas ökroket a mai vásáron már kerestek mérsékelt árak mellett, elsőrendű fölhajtva nem volt. Fejőstehénülzet lanyha.

Borjувásár. 1902. évi február hó 27-én. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajlás: Belldüi élő borju 342 drb, leült borju 7 db, bécsi borju — db, — db, növendékmarha 21 darab, bárányi élő 2255 darab, leült bárányi 105 darab. Arjegyzések. — Belldüi élő borju 1. rendű 78—80 l-ig, kivételesen 84 —, 11. rendű 60—70 l-ig, 1 kilonként, leült borju 1. r. 78—84 l-ig, 11. r. —60 l-től —70 l-ig, kivét. l. kilonként levonás nélkül. Rugott borjúkért 44—45 l-ig. Növendék marha 54 l-től 58 l-ig, l. r. — l-ig, középminőségű 46—52 l-ig, alárendelt — l-ig, 1 kilonként. Bárányi élő 10—16 k., leült bárányi 7.—14.— K. kivételesen ar — k-ig páronkint. — A borjувásáron az irányzat lanyha volt s az árak 3—4 fillerral kilogrammonkint csökkentek, ellenben a bárányivásár gyors lefolyású volt s a készlet elfogyott.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-árakodónál lévő székesfővárosi sertés-konzumvásár arjegyzése 1902. évi február 27-én. Készlet 859 darab, Erkezett 1021 darab. Összesen 1860 darab. Eladatot 844 darab. Maradt 1036 darab. Napi árak: 120—180 kilogramm szulban 96—104 koronáig, 220—280 kilogramm szulban 96—106 koronáig. 320—380 kgr. szulban 96—104 K-ig Öreg nehéz páronkint 400—500 kilós 90—94 koronáig. Malac — korona. Az irányzat lanyha volt.

Bécsi juhvásár. Február 27. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) Az mai juhvásáron a felhajlás 2542 darab juh volt. Tartózkodó magatartás és kiesiny kereslet miatt alacsony árak mellett lanyha volt a hangulat. Árak kilogrammonkint: kiviteli juh 46—50 fillér, kivételesen — korona, anyajuh 40—44 korona páronkint, kiverési juh — korona.

Bécsi szarvasmarhavásár, február 27. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhajtottak: 4574 darab borjut, 1979 darab élő sertést, 2568 darab levágott sertést, 349 darab levágott juhot, 2076 darab bárányit.

Eladási árak: Levágott borju 64.—84 fill., elsőrendű 86—100 fillér, lelegeje 102—106 fillér, élő borju — fillér, elsőrendű — fillér, legelsőrendű — fillér, fiatal sertés 70—86 fillér, kivételesen — l., levágott nehéz sertés 92—100 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsírja hizalt sertés fillér, könnyű sertés 88—98 fillér, elsőrendű süldő 88—96 l., élő juh — l., levágott juh 100—106 fillér, bonyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonkint. Bárányi 12—30 korona. páronkint.

A budapesti gabonatorzsde.

Budapest, február 27.

Változatlanul nyugodt irányzat mellett 7000 métermásza buza került a forgalomba, vaggonáru néhány fillerral alacsonyabb áron.

Más gabonametekben csekély volt a forgalom.

Eladatot:

Buza. Tiszavideki: 100 mm. 79 k. 9 K. 80 f., 500 mm. 78 k. 9 K. 72½ l., 200 mm. 76 k. 9 K. 60 f., Felharmegyei: 1500 mm. 77 k. 9 K. 62½ l., 200 mm. 76 k. 9 K. 62½ l., 300 mm. 75 k. 9 K. 35 l., Pestmegyei: 100 mm. 78 k. 9 K. 65 f., 200 mm. 77½ k. 9 K. 65 fillér. Bónsági: 3100 mm. 76½ k. 9 K. 60 f., 1000 mm. 75½ k. 9 K. 60 f., 700 mm. 75½ k. 9 K. 40 f. Mind három hónapra. Árpa: 300 mm. 6 K. 22½ l. Zab: 100 mm. 7 K. 82½ l., 200 mm. 7 K. 42½ l. Tengeri: 200 mm. 5 K. 30 l. Késpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti árués értéktörzsde szokásai szerint késpénzbén 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonkint.

Buza	Kilós	50 kilogramm ára		100 kilogramm ára	
		K-tól	K-ig	K-tól	K-ig
Tiszavideki új	76	9,36	9,26	9,00	8,90
	77	9,28	9,19	—	—
	78	9,40	9,31	—	—
	79	9,52	9,43	—	—
Felharmegyei	76	9,30	9,20	9,06	8,97
	77	9,40	9,31	—	—
	78	9,52	9,43	—	—
	79	9,64	9,55	—	—
Pestvidéki	76	9,30	9,21	9,06	8,97
	77	9,40	9,31	—	—
	78	9,52	9,43	—	—
	79	9,64	9,55	—	—
Bónsági	76	9,30	9,21	—	—
	77	9,42	9,33	8,0	—
	78	9,54	9,45	—	—
	79	9,66	9,57	—	—
Bákáni	78	9,30	9,21	8,0	—
	77	9,40	9,31	—	—
	76	9,30	9,21	—	—
	75	9,20	9,11	—	—

Egyéb gabonameték	Kilós	50 kilogramm ára	
		K-tól	K-ig
Rozs új elsőrendű	70—72	7,62	7,6
Arpa	—	7,46	7,6
egynél való	—	6,11	6,20
sörözésre való.	—	5,70	—
Zab	—	5,90	—
Tengeri	—	—	—
Repe	—	—	—
Köles	—	4,60	6,—

A határidőzlet folyamán a következő kötések történtek:

Áprilisi buza 1902.	9,44—9,45—9,41
Októberi buza 1902.	8,33—8,31
Áprilisi rozs 1902.	7,61—7,64—7,66
Áprilisi zab 1902.	7,70—7,72
Májusi tengeri 1902.	5,29—5,30—5,32
Augusztusi reepe 1902.	12,45—,—

Déli egy óraker a következő zárórakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1902.	9,40	8,41	áru
Októberi buza 1902.	8,30	8,31	—
Áprilisi rozs 1902.	7,60	7,61	—
Áprilisi zab 1902.	7,69	7,70	—
Májusi tengeri 1902.	5,30	5,31	—
Augusztusi reepe 1902.	12,45	12,50	—

Délután fél 5 óraker zárul:

Buza áprilisa 1902.	9,35—9,37
Buza októberre 1902.	8,28—8,29
Áprilisi rozs 1902.	7,55—7,56
Áprilisi zab 1902.	7,68—7,69
Májusi tengeri 1902.	5,26—5,28
Augusztusi reepe 1902.	12,40—12,50

A budapesti értéktörzsde.

A mai tőzsdén ismét a magyar konverziórol szóló hírekre a két Hitelrészvény és az Osztrák-magyar államvasuti részvények élénkültek, a többi értékek nyugodt irányzattal zárultak.

Az előtörzsde silárd irányzattal nyilt meg és zárlatig kedvező maradt.

Előtörzsde. Osztrák hitelrészvény 705,50—707,50. Magyar hitelrészvény 722.—724.—. Osztrák-magyar államvasut 676.—678.—. Rímanurányi részvény 612.—613.—. Leszámlóbank részvény 455.—456.—. Jelzálogbank részvény 484.—484,50. Közúti vaspálya részvény 658,50 korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Osztrák hitelintézeti részvény 705.—706,50—706.—. Magyar hitelbank részvény 721,50—722,50—722.—. Osztrák-magyar államvasuti részvény 676.—678.—676,50. Rímanurányi vasmű részvény 612.—613.—. Leszámlóbank részvény 455.—456.—. Jelzálogbank részvény 484,50. Közúti vaspálya részvény 659,50—661,50—660.—. Városi villamos vasut részvény 322,75—323,75. Koronajáradék 97,40—97,50—97,35 korona.

Utőtörzsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 706,25. Magyar hitelrészvény 722,75. Leszámló 454,50. Rímanurányi vasműrészvény 611.—. Osztrák-Magyar államvasuti részvény 682.—. Közúti vasut részvény 663.—. Villamos vasut 824.— korona.

A budapesti terménytörzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 45.—53.— korona, vörös aprószemű 42.—46.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bónsági — korona, középszemű 47.—49.— korona, nagy szemű 50.—56.— korona. Disznózsír: budapesti 57,50—58.— korona, vidéki — korona. Tüblszalonna: légeszártított vidéki — korona, városi 4 darabos 48.—49.— korona, 3 darabos 52.—53.— korona, üstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14,25—14,50 korona 120 darabos — korona, 100 darabos 16,50—16,75 korona, 85 darabos 19,50—20.— korona, azonnaliszállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13,50—14.— korona, 100 darabos 18,50—16,75 korona, 85 darabos 19,25—19,50 korona. Szilvái: sláviai 19.—19,50 korona, szerbiai 17,50—17,75 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi gabonatorzsde.

Bécs, február 27. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Az üzleti forgalom majdnem teljesen megakadt. Csak csekély számú kötés fordult elő.

Buza tavaszra 9,51—9,48—9,50, buza május-júnusra 9,52—9,51—9,53, zab tavaszra 7,97, rozs tavaszra 7,73—7,74, zab május-júnusra 8,01—8,02, tengeri május-júnusra 5,60—5,61, reepe augusztus-szeptemberre 12,85—13.— korona.

Zárta kor: buza tavaszra 9,43, buza május-júnusra 9,46, rozs tavaszra 7,65, tengeri május-júnusra 5,56, zab tavaszra 7,73—7,75 korona.

A bécsi értéktörzsde.

Az előtörzsde a terménypiacra nyomott volt a hangulat.

A déli tőzsdén nagyon esőndes irányzat mellett az árak kissé hanyatlottak. Később a coulisse papiroknál kis forgalom mellett kevés változás volt észlelhető. Berlinre esőndes. 1 óra 30 percok esőndes. 3 óra 30 percok tartott. Berlinre, Londonra esőndes.

Bécs, február 27. (Magyar értékek zárlata.) 4 2/3-os aranyáraként 120,15. Lissza és szegedi kölcsön sorsjegye 156.—. Magyar vasuti kölcsön ezúsbén 100,80. Magyar keleti vasuti állami kötvény 120.—. Magyar leszámló- és pénzváltóbank 450.—. Rímanurányi vasműrészvény 514.—. Magyar koronajáradék 97,40. 4 2/3-os Magyar földteriben. kötvény 98,85. Magyar hitelbank részvény 730.—. Magyar nyeresémi kölcsön sorsjegye 189.—. Kassa-oderbergi vasuti részvény 370,50. Magyar keresk bank —. Magyar kukoripár 14,50.

Bécs, február 27. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3-os papírjáradék 101,70. 4 2/3-os osztr. aranyáraként 128,85. 1890-os sorsjegye 154,25. Osztrák hitelsorsjegye 424.—. Angol-osztrák

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Péntek, 1902. február hó 28-án.

Onegin.

Lirikus jelenet 3 felv. 6 képben. Puskin verses regénye nyomán. Fordította Várdy Sándor. Zenéjét szerző Csajkovszky Péter.

Személyek:

Lariza	Várent	Lenszky	Burrian
Tatjana	Kaczer	Gromin	Ney D.
Olga	Váradim	Szarcseki	Kornai
Piljjevna	Berts M.	Kapitány	Szemeró
Anyegin Eugén	Beck	Triquet	Gábor

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. február hó 28-án.

Julius Caesar.

Szomorújáték 6 felv. Irta: Szakspere. Fordította: Vörösmarty Mihály.

Személyek:

Julius Caesar	Ivánfi	Ginna	Somló
Octavius	Borváth	Lucillius	Faludi
Antonius	Hervégi	1. polgár	Vizvári
Brutus	Szacsavay	2.	Gabányi
Cassius	Cyenes	3.	Ujházi
Metellus	Császár	4.	Rózsahegyfi
Popilius	Magyari	Calpurnia	Fáy Sz.
Decius Brutus	Pálffy	Portia	Hegyesi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. február hó 28-án.

Lotti ezredesei.

Énekes bohózat 2 felvonásban. Irta Rudvard Stone. Fordította Faragó Odón. A dalok versszövegét írta Mérei Adolf.

Személyek:

Ton Dawentry	Sziklai	Harley	Szilágyi
Harriet	Sziklainé	Mister Morray	Iványi
Jean Dickson	Eoross	Mister Bibb	Kalocsay
Kitty	Almási	Miss Kate	Sellő
Ramajannah	Ráthonyi	Esmeralda	Iványiné
Lotti	Fedák	Elsie	Tomcsányi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. február hó 28-án.

Előszór:

Balaton rege.

Regényes színjáték 4 felv. Irta Herceg Ferenc. Zenéjét szerezte Kún László.

Személyek:

A király	Fenyvesi	A molnárné	Haraszthy
Benigna	Csillag	Szatropkó	Rónaszéki
Kimzsi Pál	Pathe	Stózius	Vendrei
Drágyi	Kazaliczky	Sió	Varsányi
Pálóczi	Balassa	Lesence	Pábian
Pipaacs	Szerény	Gyógygós	Pécsi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. február hó 28-án.

Előszór:

Az aranyos.

Operett 3 felvonásban. Irta Harry B. Smith. Zenéjét szerezte Engländer L. Fordította Heltai Jenő.

Személyek:

Pilsen pasa	Németh	Laura	Küry
Mrs. Rocks	Siposné	Fromage	Szardáhelyi
Rowy Rocks	Bojár	Potage	Ujvári
Lotta Rocks	Harmath	Dolly	Kápolnai
J. Offenbach	Kovács M.	Spencer	Hortobágyi
Percy	Hegyi	Freddi	Dezsőfi

Kezdeté 7 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1902. február hó 28-án.

Az áruló.

A veneciei kalmár.

Száda Yakko, Katakami és társulatának vendégszínház. Utána: Kezdeté 7 1/2 óraker.

Somosy-Mulató

Király-utca 71. Igazgató: Somosy K.

Frizzó Fregoli

vendégszínház közönségre egy pár napra hosszabbítva lett a rendes helyarákkal.

Az előadás után omnibuszok közlekednek minden irányban, Budára is.

Március 1-én egész új műsor.

CSAK EGYSZER KELL MOSNI! Úriási megtakarítás!

MAGY. KIR. SZABAD.

PETROLEUM-SZAPPAN,
teljesen ártalmatlan.
LEGESLEG JÓBB MŰSZER ÉS VILÁGON.
1. dr. (20 liter) elég 50 liter vízhez.
Bővebbet a melléklemegált heszn. utóítás
GYÁRI FŐRÁKTÁR:
BUDAPEST, VII. ROTTENBULLER-U. 29/A.
Brogéria és egyéb jóbb üzletekben mindenütt kapható.
Példaszámok (25 dr.) 5 liter 60 fillér, 6 literre átvált. adóval.

ZENEMŰ-ÚJDONSÁGOK.

- ALLÁN, Florodora zong.-kivonát 2 kézzel 8.60
- " " polp. " " 3.60
- " " Waltz. " " 3.-
- ARONSON, HONEY Love Me De Il Pillangó k. a. betétdala 8.-
- BARA BAITZ Bohém-inkóló 2 kézzel 2.-
- CARYLL, Orlkus étet. zong. kivon. 2 " 3.60
- " " " Waltz. 2 " 3.-
- " " " Szerenocsallag zong.-kiv. 2 " 6.-
- " " " " polp. 2 " 3.60
- " " " Waltz. 2 " 3.-
- EETL, Musikalische Momentaufnahmen polp. 2 kézzel 8.60
- FEHER A. Valde dou Beans Zeng. 2 kézzel 2.-
- FEHER JENŐ, Katalin, polp. I-II. füzet 4 " 1.60
- FUCIK, II. Soldato, Marsch, 2 kézzel " 1.60
- KINSEY, The Hoo Poe Bird. Pillangó k. a. betétdala 8.-
- LANGER, Kuruc-Értelgung, népszimnő, őszes dalai 3.50
- MARQUE, Valde Biene, 2 kézzel 8.-
- MONKTON, When The Boys Come Home Marsch, 2 kézzel 3.-
- Operette-album, új folym 3.-
- ROSA, Ueber den Weilen (A hullámok fölött), keringő, 2 kézzel 1.60
- REINHARDT, Das Basse Mäder, polp. 2 kézzel, I-II. füzet, 4 " 8.-
- " " " " Süsse Mäder, Walter 2 kézzel 2.40
- " " " " Marsch 1.50
- SOUSA, Cadetten, Marsch, 2 kézzel 1.50
- STRAUS O., Der lustige Ehemann, Tanz-Duett 2.40
- " " " " Die Haselnuss, Tanz-Duett 2.40

Carka Szinpad.

1. VAN E FERETSÉGE. Zenéje Mader B.-lől, szövege Heltai Jenő-től 2.-
 2. A VEN KOCSIS DALA. Zenéje Tarnay A.-tól, szövege Heltai Jenő-től 3.-
 3. A DIOFA ROMANCA. Zenéje Kottl J.-lől, szövege Molnár J.-től 5.40
- ZIEHRER, A svihákón, zong.-kiv. 2 kézzel 3.60
- " " Svihákókból, in lauschiger Nacht, Walzer, 2 kézzel 2.40
 - " " Die Tänzerin, Polka 1.80
 - " " Der Zauber der Montur, Marsch, 2 kézzel 1.50
 - " " " " 2 kézzel 2.40
 - " " Miml, Walzer, 2 kézzel 2.40
 - " " Die drei Wünsche operettelből: Fasz und schnellidg muss er sein! Marsch, 2 kézzel 1.50
 - " " Eubel komm, 2 kézzel 2.40
 - " " Kommt ein blonder Lieutenant, Polka, 2 kézzel 1.50
 - " " Drei Wünsche Quadrille, 2 kézzel 1.80

Kaphatók
Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai)
cs. és kir. udv. könyvkereskedésben
Budapest, Andrassy-ut 21.
Az öszeg előleges beküldés után bérmentre szállítjuk.

RENDKIVÜLI OLCÓSÓ

Komplett 6 személyre duosan aranyozott és remek festődí.
 Ételzőkészlet 6.50 Teakészlet fm. " " 3.75
 Kávékészlet " " " " 3.75
 Móra " " " " 4.50
 Ételző modern 8.50 Fűgőlámpasajtolka 4.75
 Ételző rococo 10.50 Mordó, fém " " 4.50
 Üvegkészlet " " " " 6.50

Ételzőkészlet 12 személyre 25, 30 és 35 ft.

ORTNER REZSŐ és Tsa

porcellán-festő ipartelep
Teréz-kört 32.
VIDÉKI megrendelésnél körjük a vasúttalomat.

Földhitel! 4% Földhitel!

Csak uradalmakra vagy nagy földbirtokra 300.000 koronán felüli kötesösszegek 75 évi törlesztésre. Beküldendő telek-könyvi kivonat, katastráli birtokviszonylat és adókönyvecske.

INTERNATIONALE VERKEHRBANK

KOSMOS C. F.
Direktor ARTHUR FRANKÉ
Hamburg, I., Grosse Theaterstrasse 23
Közvetítőik kizárva!

Látványosságok

képez, keveset használt butorok vétele által.
1. Széchenyi, harmonizált, 1 remek barokk cím balom, 1 teljes barokk hálószoba dupla beiga márványnyal 250 ft. 1 nagy 3 ajtó barokk kroszono, 2 nagy bútor-székony rózsaszín márványnyal, 1 ebédlőszal barokk libakel, 6 börszék. 1 nagy díszített barokk órdődi diván, fém szőnyeggel és valódi gobelin képpel 395 ft. 1 nagy aranyozott francia gasztrura a legfinomabb francia szövetből, 1 nagy aranyozott barokk tükör, 1 aranyozott asztala pelticsehel 200 ft. 1 barokk urali érdeszal, 1 barokk urali fotel, valódi bőrel 1 kanapé, 4 fotel urali garnitúra szőnyegből 100 ft.
Szimónia, valódi porzsazsnyogok, képek hitea mesterektől, valamint mahagoni és díofa díszbutorok mglegő olcsó árban adának el. Kévelet használt butorok kedvezt árban azonnal, készpénzfelítés mellett vétetnek, esetleg comstó eladásra is előfordítanak.

Butorraktár
Szerencsen-utca 1. I. em.
sz. Andrássy-ut. mellett, Váci-kört sark.)

TALPRA MAGYAR

HAZAFIAS KÖLTEMÉNYEK nemzeti ünnepekre

ARA 2 korona
Kiadja: A SZEGEDI NAPLO

Kapható minden könyvtárszékben, de egy péz beküldése esetén magától bérmentve a Szegedi Napló kiadóhivatala.

Veszek
zálogházi edémtát régi arany orústáruit brilliánt és gyémánt áruat a legmagasabb árak mellett
FRIED A.
órás és ékszerész
Kerepesi-ut 2. szám.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17.
Ma pénteken
Loie Fuller
bucsn-föllépése.
A féltükértben reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenyez.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szombat	Don Juan	Moritur	Balaton rege	Az aranyos	Lotti ezredesei
d. u. Vasárnap este	—	A szerenocse	A képviselő ur	Felhő Klári	Lotti ezredesei
	A denevér	A rajtély	Balaton rege	Az aranyos	Lotti ezredesei

A világirodalom legolcsóbb könyve!!!
—
Teljes
Petőfi kiadás
1 koronáért!

Kiadás az „Athenaeum” irod. és nyomdai részvénytársulat Budapest, = VII., Kerepesi-út 54. sz.

= Megrendelhető úgy az „Athenaeum” könyvkiadóhivatalában valamint minden könyvkereskedésben.

1 korona. **1 korona.**

Postai rendelésnél portóra még 20 fillér kúldendő külön.

Petőfi Sándor Összes Költeményei.

Magyar nemzeti irodalmunk megbecsülhetetlen kincsét, Petőfi Sándor összes költeményeit az „Athenaeum” most egy koronáért is forgalomba bocsájtotta! Bámulata ejthet mindenkit ez az olcsóság, amelyért mindnyájunk halhatatlan, lángelméjű poétájának összes költeményeit bárki is megszerezheti. Nincs magyar ember, akinek a szivét valaha meg ne dobogtatta volna Petőfi egyik vagy másik rémeke és most itt van az alkalom, hogy gazdag és szegény, ifjú és agy azé drága kincsét, a magyar nemzet büszkeségét, Petőfi valamennyi költeményét, az elképzeltetők legkisebb áldozat — egy korona — árán magához válthassa. Hétszáznyolcvanötzet oldalra terjed ez a csinosan fűzött, bámulatoisan olcsó könyv, amelynek a megszerzéséért kell, hogy minden önértetes magyar embernek hívó szótát keljen a szivében, hogy a szabadság lángelkű bajnoka örök igéit hirdesse a palotában épp úgy, mint a gunyolában, de főképp hogy beoltsa a jövő nemzedék lelkébe, szivébe.

Végre a legszegényebb ember is megszerezheti magának és szeretteinek ezt az örökbecsű kincsalmazt, amely amellet, hogy tanít, mulattat, szórakoztat, lelket művel, csak szítja a hazaszeretet lobogó lángját.

